NICULAIE HÂRSESCU

DOMNITORII ȚĂRII ROMÂNEȘTI

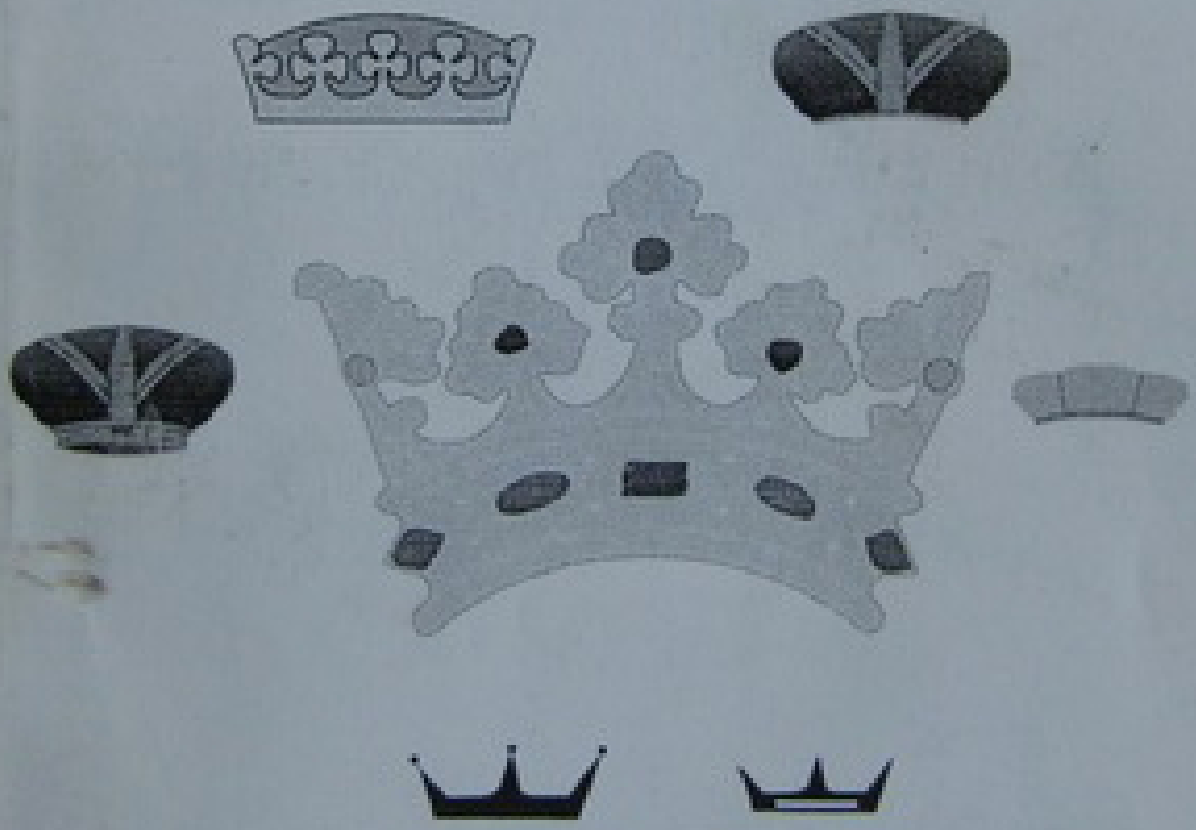

Editura
FABER BONIFACIU

NICULAIE HÂRSESCU

DOMNITORII ȚĂRII ROMÂNEȘTI

Editura
FABER BONIFACIU
TÂRGOVIȘTE
1996

CUPRINS

Domnii Ţării Româneşti. Listă cronologică	7
Basarab I	20
Nicolae Alexandru	24
Vladislav I Vlaicu	28
Vlad I	32
Radu I	34
Dan I	38
Mircea cel Bătrân	40
Mihail I	48
Radu al II-lea Plasnaglava	50
Alexandru I Aldea	52
Vlad Dracul	54
Dan al II-lea	58
Vladislav al II-lea	62
Basarab cel Bătrân - Laiotă	63
Mircea	65
Basarab al II-lea	66
Vlad Ţepeş	68
Radu cel Frumos	74
Basarab cel Tânăr - Ţepeluş	78
Mircea	81
Vlad Călugărul	82
Radu cel Mare	86
Mihnea cel Rău	90
Mircea	93
Vlad cel Tânăr - Vladuţ	94
Neagoe Basarab	96
Teodosie	99

Radu de la Afumați 100
Vladislav al III-lea 105
Radu Bădica 107
Moise 108
Vlad Înecatul 110
Vlad Vintilă de la Slatina 112
Radu Paisie 113
Radu Ilie-Haidăul 115
Mircea Ciobanul 118
Pătrașcu cel Bun 120
Petru cel Tânăr 124
Alexandru al II-lea -Mircea 126
Vintilă 128
Petru Șchipul 129
Mihnea Turcitul 132
Petru Cercel 134
Mihai Viteazul 136

DOMNII ŢĂRII ROMÂNEŞTI

LISTĂ CRONOLOGICĂ

TIHOMIR (TOHOMER) c. 1290 - 1310

1. IOAN sau IVANCO BASARAB CEL MARE
   fiul lui Tihomir, 1310 – m. 1352; # Câmpulung - Biserica Mânăstirii lui Negru Vodă, Câmpulung.
2. NICOLAE ALEXANDRU
   fiul marelui Basarab, 1352 – m. 16 noiembrie 1364; # Biserica Mânăstirii lui Negru Vodă, Câmpulung.
3. VLADISLAV I (Vlaicu-Vodă)
   fiul lui Nicolae Alexandru, 16 noiembrie 1364 - 1377; asociază la domnie pe fratele său Radu I, în 1372; # incert, poate la Tismana sau Vodiţa.
4. RADU I
   fiul lui Nicolae Alexandru, 1377 - 1384; # Biserica Domnească din Curtea de Argeş.
5. DAN I
   fiul lui Radu I, 1384 - septembrie (înainte de 23) 1386; asociază la domnie pe fratele său, Mircea cel Bătrân; # incert.
6. MIRCEA CEL BĂTRÂN
   fiul lui Radu I, 23 septembrie 1386 - m. 31 ianuarie 1418; asociază la domnie pe fiul său, Mihail, în 1408; # Mânăstirea Cozia.

VLAD I
filiaţia incertă, noiembrie 1394 - ianuarie 1397, într-o parte a ţării, # necunoscut.

= mormântul

7. MIHAIL I

fiul lui Mircea cel Bătrân, 31 ianuarie 1418 - m. august 1420, în luptă; # necunoscut.

8. DAN al II-lea

fiul lui DAN I, august 1420 - februarie - martie 1431 (cu scurte întreruperi datorate lui Radu Praznaglava); (1422 - 1423; 1423 - 1424; 1424 - 1427; 1427 - 1431), # necunoscut.

9. RADU al II-lea PRAZNAGLAVA (Chelul sau Peşuvul)

fiul lui Mircea cel Bătrân, 1420 - vară 1422, vara 1423; primăvară - vară 1424; (înainte de 10 noiembrie); ianuarie - primăvara 1427; # necunoscut.

10. ALEXANDRU I ALDEA

fiul lui Mircea cel Bătrân, februarie - martie 1431 - decembrie 1436; # necunoscut.

11. VLAD DRACUL

fiul lui Mircea cel Bătrân, decembrie 1436 - toamna 1442; primăvara 1433 - după 23 noiembrie - înainte de 4 decembrie 1447; #, incert, poate la Bălteni, Ilfov.

12. MIRCEA

fiul lui Vlad Dracul, toamna - decembrie 1442 - m. decembrie 1447; # necunoscut.

13. BASARAB al II-lea

fiul lui Dan al II-lea, decembrie 1442 - primăvara 1443; # necunoscut.

IANCU DE HUNEDOARA

4 - înainte de 16 decembrie 1447; m. 11 august 1456, la Zemm (Iugoslavia); # catedrala catolică din Alba Iulia.

14. VLADISLAV al II-lea

fiul lui Dan al II-lea, decembrie 1447 - octombrie 1448.

15. VLAD ŢEPEŞ

fiul lui Vlad Dracul, octombrie - noiembrie 1448.

Vladislav al II-lea

noiembrie - decembrie 1448 - 1456 după 15 apr. (înainte de 3 iulie); # Mănăstirea Dealu, Târgovişte.

Vlad Ţepeş

după 15 apr. - înainte de 3 iulie 1456 - finele lui iulie sau începutul lui august (înainte de 15) 1462.

16. RADU CEL FRUMOS

fiul lui Vlad Dracul, finele lui iulie sau începutul lui august (înainte de 15) 1462 - ianuarie 1475 (cu întreruperi); # probabil la Mănăstirea Tânganu (Ilfov), ctitoria sa.

17. BASARAB CEL BĂTRÂN

zis LAIOTĂ, fiul lui Dan al II-lea, noiembrie - decembrie 1473; primăvara 1474; ianuarie 1475 - noiembrie (înainte de 8) 1476.

Vlad Ţepeş

noiembrie (înainte de 8) - decembrie 1476; # Mănăstirea Snagov.

Basarab Laiotă

decembrie 1476 - noiembrie 1477; # necunoscut.

18. BASARAB CEL TÂNĂR, zis ŢEPELUŞ

fiul lui Basarab al II-lea, noiembrie 1477 - septembrie 1481.

19. MIRCEA

fiu al lui Vlad Dracul, 1481 (puţin timp); # necunoscut.

20. VLAD CĂLUGĂRUL

fiul lui Vlad Dracul, septembrie - noiembrie (înainte de 16) 1481.

Basarab cel Tânăr

noiembrie (înainte de 16) 1481 - martie - aprilie 1482; m. la Glogova, ucis de boieri.

Vlad Călugărul

aprilie 1482 - m. septembrie 1495; # Mănăstirea Glavacioc.

21. RADU CEL MARE

fiul lui Vlad Călugărul, 15 septembrie 1495 - m. aprilie 1508; # Mănăstirea Dealu.

22. MIHNEA CEL RĂU

fiul lui Vlad Ţepeş, aprilie 1508 - octombrie 1509; m. 12 martie 1510, la Sibiu; # biserica saşilor din Sibiu.

MIRCEA

fiul şi asociatul la domnie al lui Mihnea, octombrie (înainte de 29) 1509 - ianuarie 1510; # necunoscut.

23. VLAD CEL TÂNĂR sau Vlăduţ

fiul lui Vlad Călugărul, februarie 1510 - m. 23 ianuarie 1512 la Bucureşti; # Mănăstirea Dealu.

24. NEAGOE BASARAB

fiul lui Basarab cel Tânăr, 23 ianuarie 1512 - m. 15 septembrie 1521; # Mănăstirea Curtea de Argeş.

25. TEODOSIE

fiul lui Neagoe Basarab, 15 septembrie - decembrie 1521; m. Constantinopol; # necunoscut.

VLAD (DRAGOMIR CĂLUGĂRUL)

filiație necunoscută, octombrie - noiembrie 1521; m. peste Dunăre, ianuarie 1522; # necunoscut.

26. RADU DE LA AFUMAȚI

fiul lui Radu cel Mare, ianuarie - aprilie; iunie; august; octombrie 1522 - 4 aprilie 1523.

27. VLADISLAV al III-lea

nepotul lui Vladislav al II-lea, aprilie (după 4) - noiembrie (înainte de 8) 1523.

28. RADU BĂDICA

fiul lui Radu cel Mare, 8 noiembrie 1523 - m. ianuarie (după 19) 1524; # Mănăstirea Dealu.

Radu de la Afumați

ianuarie (după 19) - iunie (înainte de 16) 1524.

Vladislav al III-lea

16 iunie - septembrie 1524.

Radu de la Afumați

septembrie 1524 - aprilie (înainte de 19) 1525.

Vladislav al III-lea

19 aprilie - 18 august 1525.

Radu de la Afumați

august (după 18) 1525 - m. 2 ianuarie 1529 la Cetățuia, Râmnicu Vâlcea; # Mănăstirea Curtea de Argeș.

29. MOISE

fiul lui Vladislav al III-lea, ianuarie (după 2) 1529 - iunie (înainte de 4) 1530; m. august 1530 la Vișoara; # Mănăstirea Bistrița (jud. Vâlcea).

30. VLAD ÎNECATUL

fiul lui Vlăduț, iunie (înainte de 4) 1530 - m. septembrie (după 18) 1532; # Mănăstirea Dealu.

31. VLAD VINTILĂ de la Slatina

fiul lui Radu cel Mare, septembrie (după 18) 1532 - m. iunie (după 10) 1535, lângă Craiova; # Mănăstirea Menedic (jud. Buzău).

32. RADU PAISIE (Petru de la Argeș)

fiul lui Radu cel Mare, iunie (după 10) 1535 - martie (înainte de 17) 1545; m. în Egipt; # necunoscut.

33. MIRCEA CIOBANUL

fiul lui Radu cel Mare, ianuarie 1545 (intră în București la 17 martie 1545) - 16 noiembrie 1552.

34. RADU ILIE (Haidăul)

16 noiembrie 1552 - mai (înainte de 11) 1553.

Mircea Ciobanul

mai (înainte de 11) 1553 - 28 februarie 1554 (în martie pleacă din București).

35. PĂTRAȘCU CEL BUN

fiul lui Radu Paisie, martie 1554 - m. 26 decembrie 1557; # Mănăstirea Dealu.

Mircea Ciobanul

ianuarie 1558 - m. 21 septembrie 1559; # biserica de la Curtea Veche (București).

36. PETRU CEL TÂNĂR

fiul lui Mircea Ciobanul, 21 septembrie 1559 - iunie (după 8) 1568; m. 19 august 1569, la Konieh (Asia Mică); # biserica Schimbării la Față din Konieh.

37. ALEXANDRU al II-lea

fiul lui Mircea (1509 - 1510) și nepotul lui Mihnea cel Rău, 14 iunie 1568 (intră în București la 3 iulie) - 30 aprilie 1574.

38. VINTILĂ

fiul lui Pătrașcu cel Bun, începutul lui mai 1574, a domnit numai patru zile fiind ucis în București de boieri; # necunoscut.

Alexandru al II-lea

mai 1574 - m. septembrie (după 11) 1577; # Mănăstirea Sf. Troiță din București, numită ulterior Radu Vodă.

39. MIHNEA TURCITUL

fiul lui Alexandru al II-lea, septembrie (după 11) 1577 - iulie 1583.

40. PETRU CERCEL

fiul lui Pătrașcu cel Bun, iulie 1583 (intră în București la 29 august) - 6 aprilie 1585; m. martie sau aprilie 1590, între Constantinopol și Rhodos; # în mare.

41. MIHNEA TURCITUL

6 aprilie 1585 - mai (după 19) 1591; m. octombrie 1601; # necunoscut.

42. ILIAŞ

fiul lui Alexandru Lăpuşneanu, martie 1591 (n-a ajuns la Bucureşti).

Radu

fiul lui Mircea Ciobanul, martie - aprilie 1591 (n-a ocupat efectiv tronul).

Ştefan Surdul

fiul lui Ion Vodă cel Viteaz, mai (după 22) 1591 - iulie (după 15) 1592.

43. ALEXANDRU CEL RĂU

fiul lui Bogdan Lăpuşneanu, august 1592 - septembrie 1593.

44. MIHAI VITEAZUL

filiaţie incertă, oficial fiul lui Pătraşcu cel Bun, septe. 1593 (intră în Bucureşti în octombrie) - 9 august 1601; pe câmpia Turzii; # trupul pe câmpia Turzii, capul la Mânăstirea Dealu.

45. NICOLAE PĂTRAŞCU

fiul lui Mihai Viteazul, noiembrie 1599 - septembrie 1600.

46. SIMION MOGHILĂ (MOVILĂ)

boier moldovean, frate cu Ieremia Moghilă, domnul Moldovei, noiembrie 1600 - iunie (înainte de 26) 1601.

LOCOTENENŢI DOMNEŞTI

(iunie, înainte de 26 - septembrie 1601); Radu Buzescu, clucer; Stoica Râioşanul, postelnic; Radu, postelnic; Preda Buzescu, postelnic; Stroe Buzescu, postelnic; Andronic, vistier.

47. RADU MIHNEA

fiul lui Mihnea Turcitul, septembrie 1601 - martie 1602, # Reşedinţa Strehaia.

Simion Moghilă

noiembrie 1601 - iulie 1602.

48. RADU ŞERBAN

august (înainte de 3) 1602 - decembrie 1610.

OCUPAŢIA PRINCIPELUI TRANSILVANIEI

Gabriel Báthory, dec 1610 - martie 1611.

Radu Mihnea

15 ianuarie (la 12 martie intră în Târgovişte) - sfârşitul lui mai 1611.

Radu Şerban

iunie - septembrie (după 8) 1611; m. 13 martie 1620, la Viena; # la 16 martie 1620, în catedrala Sf. Ştefan din Viena; reînhumat la finele lui noiembrie sau decembrie 1640 la Mănăstirea Comana.

Radu Mihnea

12 septembrie 1611 - august 1616.

49. GAVRIL MOGHILĂ

august 1616 (neconfirmat de turci).

50. ALEXANDRU ILIAŞ

fiul lui Iliaş, septembrie 1616 - mai 1618.

Gavril Moghilă

mai (după 14) - iunie (înainte de 2) 1618 - iulie (între 22 şi 28) 1620.

Radu Mihnea

august 1620 - august (după 14) 1623.

51. ALEXANDRU COCONUL

fiul lui Radu Mihnea, august (după 14) 1623 - noiembrie (după 3) 1627.

Alexandru Iliaş

noiembrie (după 3) 1627 - octombrie (înainte de 15) 1629.

52. LEON TOMŞA

filiaţie incertă, se dă drept fiu la lui Ştefan Tomşa, domnul Moldovei; octombrie (înainte de 15) 1629 - 21 iulie 1623 (când e ridicat din Bucureşti).

53. RADU ILIAŞ

fiul lui Alexandru Iliaş, iulie (după 21) - septembrie 1632.

54. MATEI BASARAB

descendent din Craioveşti şi înrudit cu Neagoe Basarab, septembrie 1632 (la 20 intră în Bucureşti) - m. 9 aprilie 1654; # în biserica domnească din Târgovişte, reînhumat apoi la mănăstirea Arnota.

55. CONSTANTIN ŞERBAN BASARAB, zis CÂRNUL

fiul lui Radu Şerban, 9 aprilie 1654 - februarie 1658; m. în 1685 între 30 aprilie şi 27 iunie la Wamo Wice, în Polonia.

56. MIHAIL RADU (MIHNEA al III-lea)

se dă drept fiu al lui Radu Mihnea, 19 ianuarie 1658 (intră în Târgovişte la 24 februarie) - noiembrie 1659; m. 26 martie 1660, lângă Satu Mare.

57. GHEORGHE GHICA

fost domn al Moldovei, 20 noiembrie 1659 - 1 septembrie 1660.

58. GRIGORE GHICA

1 septembrie 1660 - noiembrie (după 27) 1664.

59. RADU LEON

fiul lui Leon, decembrie (înainte de 2) 1664 - 3 martie 1669; m. 1670 la Constantinopol.

60. ANTONIE VODĂ din Popești

boier muntean, 3 martie 1669 - februarie (înainte de 12) 1672.

Grigore Ghica

februarie (înainte de 12) 1672 - noiembrie (a doua jumătate) 1673.

61. GHEORGHE DUCA

fost domn al Moldovei, noiembrie (a doua jumătate) 1673 - noiembrie (după 22) 1678.

62. ŞERBAN CANTACUZINO

nepot de fiică lui Radu Şerban, noiembrie (după 22) 1678 (soseşte la Bucureşti la 6 ianuarie 1679) - m. 28 octombrie 1688; # Mănăstirea Cotroceni.

63. CONSTANTIN BRÂNCOVEANU

nepot de soră a lui Şerban Cantacuzino, 28 octombrie 1688 - 24 martie 1714; m. 15 august 1714, la Constantinopol; # la mănăstirea Halchi în Marea Marmara, reînhumat apoi la mănăstirea Sf. Gheorghe Nou din Bucureşti.

64. ŞTEFAN CANTACUZINO

nepot de frate al lui Şerban Cantacuzino, 25 martie 1714 - 25 decembrie 1715; m. 7 iunie 1716 la Constantinopol.

65. NICOLAE MAVROCORDAT

strănepot de soră al lui Alexandru Iliaş, 25 decembrie 1715 (la 10 februarie 1716 intră în Bucureşti) - 14 noiembrie 1716.

66. IOAN MAVROCORDAT

frate cu Nicolae, 21 noiembrie 1716 - m. 23 februarie 1719; # biserica Sf. Gheorghe Nou din Bucureşti.

Nicolae Mavrocordat

martie 1719 - m. 3 septembrie - octombrie (după 4) 1730.

67. CONSTANTIN MAVROCORDAT

fiul lui Nicolae Mavrocordat, 3 septembrie - octombrie (după 4) 1730.

68. MIHAI RACOVIŢĂ

octombrie (după 4) 1730 - 13 octombrie 1731.

Constantin Mavrocordat

13 octombrie 1731 - 5 aprilie 1733.

69. GRIGORE al II-lea GHICA

fostul domn al Moldovei, 5 aprilie 1733 - 16 noiembrie 1735.

Constantin Mavrocordat

16 noiembrie 1735 - septembrie (puţin înainte de 5) 1741.

Mihai Racoviţă

septembrie (puţin înainte de 5) 1741 - iulie 1744.

Constantin Mavrocordat

iulie 1744 - aprilie 1748.

Grigore al II-lea Ghica

aprilie 1748 - m. 23 august 1752; # mănăstirea Pantelimon, lângă Bucureşti.

70. MATEI GHICA

fiul lui Grigore al II-lea Ghica, 24 august 1752 (firmanul de numire e din 11 septembrie) - 22 iunie 1753.

71. CONSTANTIN RACOVIŢĂ

fiul lui Mihai Racoviţă, 22 iunie 1753 - 8 februarie 1756.

Constantin Mavrocordat

9 februarie 1756 - august (înainte de 3) 1758.

72. SCARLAT GHICA

fiul lui Grigore al II-lea Ghica, august (înainte de 3) 1758 - 5 iunie 1761.

Constantin Mavrocordat

5 iunie 1761 - 9 martie 1763.

Constantin Racoviţă

9 martie 1763 - m. 26 ianuarie 1764.

73. ŞTEFAN RACOVIŢĂ

fiul lui Mihai Racoviţă, 26 ianuarie 1764 - 18 august 1765 (sosirea firmanului de mazilire în Bucureşti).

Scarlat Ghica

18 august 1765 - m. 2 decembrie 1766; # biserica Sf. Spiridon Nou din Bucureşti.

74. ALEXANDRU GHICA

fiul lui Scarlat Ghica, 2 decembrie 1766 - 17 octombrie 1768.

75. GRIGORE AL III-lea Alexandru GHICA

nepot de frate lui Grigore al II-lea Ghica, 17 octombrie 1768 - 5 noiembrie 1769.

În timpul războiului ruso-turc din 1768 - 1774, trupele ruseşti au operat pe teritoriul Ţării Româneşti (5 noiembrie 1769 - 10 iulie 1774, data tratatului de la Kuciuk Kainargi).

76. MANOLE (Emanuel) GIANI RUSET

mai 1770 - octombrie 1771.

77. ALEXANDRU IPSILANTI

de origine greacă, 15 septembrie 1774 - 4 ianuarie 1782 (pleacă din Bucureşti la 12 ianuarie).

78. NICOLAE CARAGEA

de origine greacă, 4 ianuarie 1782 - 6 iulie 1783 (sosirea firmanului de mazilie la Bucureşti).

79. MIHAI ŞUŢU

înrudit prin mamă cu Mavrocordaţii, 6 iulie 1783 (sosirea firmanului de numire în Bucureşti) - martie (înainte de 26) 1786.

80. NICOLAE MAVROGHENI

grec de origine, 26 martie 1786 - 8 iunie 1790; m. mijlocul lui septembrie 1790, la Beala (Bulgaria); # reînhumat la Brusa (Asia Mică) în biserica Sf. Apostoli.

În timpul războiului ruso-austro-turc, din 1789 - 1792, trupele austriece au operat pe teritoriul Ţării Româneşti (4 noiembrie 1789 - 24 iulie 1791, data păcii de la Şistov).

Mihai Şuţu

martie 1791 - decembrie (spre finele lunii, poate la 30) 1792.

81. ALEXANDRU MORUZI

fiul lui Constantin Moruzi, domnul Moldovei, înrudit prin mamă cu Mavrocordaţii, decembrie (spre finele lunii, poate la 30) 1792 (intră în Bucureşti la 15 ianuarie) - 17 august 1796.

Alexandru Ipsilanti

17 august 1796 - 28 noiembrie 1797 (sosirea firmanului de mazilire la Bucureşti).

82. CONSTANTIN HANGERLI

grec de origine, 22 noiembrie 1797 (la 28 noiembrie sosirea firmanului de numire în Bucureşti) - 30 ianuarie 1799; m. 18 februarie 1799.

Alexandru Moruzi

30 ianuarie 1799 (intră în Bucureşti la 14 martie) - 8 octombrie 1801.

MIHAI ŞUŢU

8 octombrie 1801 - 10 mai 1802.

CAIMACAM

Alexandru Şuţu, 20 iunie - 18 august 1802.

84. CONSTANTIN IPSILANTI

fiul lui Alexandru Ipsilanti, 18 august 1802 - 12 august 1806.

Alexandru Şuţu

12 august - 1 octombrie 1806.

Constantin Ipsilanti

3 octombrie 1806 (intră în Bucureşti la 15 decembrie) - 19 mai 1807 şi 27 iulie 1807, sub ocupaţie ţaristă.

În războiul ruso-turc din 1806 - 1812, trupele ţariste au operat pe teritoriul Ţării Româneşti şi al Moldovei, de la 29 noiembrie 1806 (intrarea oştilor ruse în Iaşi) şi până la 16 mai 1812 (data păcii de la Bucureşti). În acest răstimp, notăm administraţia generalului PROZOROVSKI: 16 august 1807 - 18 februarie 1808; o căimăcămie 18 februarie 1808 - 6 septembrie 1808; comitetul de cinci, 6 septembrie 1808 - martie 1809; administraţia generalului Engelhardt, martie 1809 - 16 mai 1812.

85. IOAN CARAGEA

rudă cu Nicolae Caragea, 27 august 1812 - 29 septembrie 1818.

Alexandru Şuţu

4 noiembrie 1818 - m. noaptea de 18 spre 19 ianuarie 1821.

86. SCARLAT CALLIMACHI

fiul lui Alexandru Callimachi, domnul Moldovei, februarie - iunie 1821 (nu ocupă efectiv tronul), m. 14 octombrie 1821, la Constantinopol.

87. TUDOR VLADIMIRESCU

şeful revoluţiei din 1821, martie - m. noaptea de 14 spre 15 mai 1821 la Târgovişte. La 16 mai 1821 trupele otomane au intrat în Ţara Românească pentru a reprima Eteria. Ele s-au retras la 9 iunie 1822.

88. GRIGORE al IV-lea GHICA

nepot de frate lui Grigore al III-lea Alexandru Ghica, 30 iunie 1822 - 29 aprilie 1828.

În războiul ruso-turc izbucnit în 1828, trupele ruseşti au operat pe teritoriul Ţării Româneşti şi al Moldovei. S-au retras în aprilie 1834. În acest răstimp, administraţia a fost condusă de generalul Pahleu între 10 februarie 1828 (ordinul de numire) şi noiembrie 1829 şi de generalul Pavel Kiselef, din noiembrie 1829 până în aprilie 1834.

89. ALEXANDRU GHICA

frate cu Grigore al IV-lea Ghica, aprilie 1834 - 7 octombrie 1842.

GHEORGHE BIBESCU

boier muntean, 20 decembrie 1842 (data alegerii lui) - 13 iunie 1848.

Guvernul revoluţionar provizoriu

13 iunie 1848 - 28 iulie 1848 (cu scurta intercalare a căimăcămiei reacţionare la 28 - 30 iunie).

LOCOTENENŢA DOMNEASCĂ

(alcătuită din Ioan Heliade Rădulescu, Nicolae Golescu şi Cristian Tell), 28 iulie - 13 septembrie 1848.

CĂIMĂCĂMIA lui Constantin Cantacuzino

13 septembrie 1848 - iunie 1849.

91. BARBU ŞTIRBEI

frate cu Gheorghe Bibescu, 16 iunie 1849 - 17 octombrie 1853.

În timpul războiului Crimeii, trupele ruseşti au operat în Ţara Românească şi Moldova între 17 octombrie 1853 şi 19 iulie 1854 (Budberg, preşedinte al divanului, Kalinski, vicepreşedinte); au fost urmate de armatele otomane conduse de Halil Paşa şi Derviş Paşa (27 iulie - august 1854) şi de cele austriece (7 august 1854 - 13 martie 1856).

92. BARBU ŞTIRBEI

sub ocupaţie austriacă, 23 septembrie 1854 - 13 martie 1856; apoi singur până la 25 iunie 1856.

CĂIMĂCĂMIA lui Alexandru Ghica, fostul domn

17 iulie 1856 - 18 octombrie 1858.

CĂIMĂCĂMIA de trei:

Emanoil Băleanu, Ion Man şi Ioan Al. Filipescu, 17 octombrie 1858 - 24 ianuarie 1859.

BASARAB I

FAMILIA

Basarab I a fost căsătorit cu Marghita, așa spune tradiția populară a întemeierii Țării Românești, cât și pomelnicul mănăstirii zise a lui Negru Vodă din Câmpulung. Au avut un fiu, *Nicolae Alexandru*, care urmează la domnia tatălui său și o fiică, *Teodora*, căsătorită cu țarul bulgar Ivan Alexandru.

DURATA DOMNIEI

Basarab I a domnit în Țara Românească între anii 1310 - 1352.

Anul de început al cârmuirii sale nu e menționat în nici un document, majoritatea istoricilor înscriu anul 1310.

ACȚIUNI MILITARE

Strălucita victorie obținută de Basarab împotriva lui Carol Robert de Anjou, regele Ungariei, în bătălia de la Posada, 9 - 12 noiembrie 1330, a demonstrat puterea militară a noului stat românesc independent, dând o aspră lecție invadatorilor. Cât timp a trăit Carol Robert pe tronul Ungariei n-a mai îndrăznit să-l atace pe Basarab, renunțând la planurile sale de expansiune și de cucerire a Țării Românești.

Puțini luptători din oastea regală au reușit să scape cu viață din această încleștare aprigă care a durat patru zile. Carol Robert însuși a fost în primejdie de moarte și, numai schimbând îmbrăcămintea cu a lui Desev, fiul Castelanului Dionisie, a putut scăpa cu viață și, ajutat de curtenii săi, a fugit împreună cu Ștefan Lackfi, comandantul oștirii. Desev, rămânând ținta multor atacuri, a pierit în luptă.

Basarab a participat din 1345 - 1352 în luptele împotriva tătarilor împreună cu fiul său, Nicolae Alexandru, asociat la domnie, probabil din anul 1342.

CONSTRUCŢII, CETĂŢI, CURŢI DOMNEŞTI, ALTE CTITORII

Basarab I este ctitorul mănăstirii zise a lui Negru Vodă din Câmpulung.

Argeş I, ctitoria primilor voievozi de la Curtea de Argeş, de dinainte de Basarab (probabil după anul 1150). În urma invaziei din anul 1330, curtea domnească se dărâmase din cauza incendiului provocat de oştenii trufaşului rege, Carol Robert, spre a se răzbuna într-un fel pe Basarab. Biserica a rămas teafără continuându-şi existenţa.

După anul 1330, Basarab a reconstituit curtea domnească, ridicând construcţiile din prima incintă, devenind o reşedinţă destul de întinsă, în mare parte pavată cu piatră, construind un turn mic la Răsărit (altul decât acela pe care-l vedem azi în ruină) şi o casă impunătoare pe latura de Miazăzi.

SFÂRŞITUL VIEŢII LUI BASARAB

Aşa cum se vede şi azi, pe grafitul unde s-a dat jos tencuiala bisericii domneşti de la Curtea de Argeş scrie în limba veche slavă: „În anul 6860 (1352) la Câmpulung a murit marele Basarab Voievod". Piatra de mormânt nu i s-a păstrat.

Personalitatea lui Basarab a fost atât de puternică în inima celor care l-au urmat la domnia Ţării Româneşti, încât numele lui au ajuns să-l poarte mulţi domnitori români.

NICOLAE ALEXANDRU

FAMILIA

Nicolae Alexandru a fost căsătorit în două rânduri. Cu prima soție, *Maria*, se pare fiica unui boier din neamul Craioveștilor, a avut trei fii: *Vladislav I*, zis Vlaicu, care a urmat la domnia tatălui său, Radu, viitor domn și el în Țara Românească și *Voislav*, mort de tânăr la aproximativ 16 ani, precum și o fiică, *Elisabeta*, căsătorită cu Ladislau de Oppeln, palatinul Ungariei, căsătorie făcută sub influența Doamnei Clara.

Cu cea de-a doua soție, catolică, *Clara*, fiica lui Ioan (Ianoș) Micud, conte de Dăbâca, Nicolae Alexandru a avut două fiice: *Ana*, căsătorită cu Ioan Sracimir, țarul Bulgariei de apus, cu reședința la Vidin, și *Anca*, căsătorită în iulie 1360, cu țarul Serbiei, Ștefan Uroș V, fiul marelui Ștefan Dușan.

DURATA DOMNIEI

Nicolae Alexandru a domnit în Țara Românească între anii 1352 - 1364, noiembrie 16. El s-a dovedit un vrednic urmaș al tatălui său, consolidând moștenirea primită și gospodărind cu pricepere în continuare țara.

ACȚIUNI MILITARE

Se știe că raporturile cu Ungaria au fost întrerupte în 1330, în urma înfrângerii regelui Carol Robert la Posada. La insistențele regelui Ludovic, în mai multe rânduri, se reiau relațiile în 1355. Nicolae Alexandru găsi o

cale de înțelegere pentru a nu avea război cu regatul ungar. În perioada 1345 - 1352 Nicolae Alexandru a participat la luptele împotriva tătarilor împreună cu tatăl său, Basarab I, care l-a asociat la domnie încă din 1342.

CONSTRUCȚII: CETĂȚI, CURȚI DOMNEȘTI, ALTE CTITORII

Nicolae Alexandru este ctitorul mănăstirii zise a lui Negru-Vodă din Câmpulung, împreună cu tatăl său.

În anul 1359, patriarhul din Constantinopol a aprobat, în urma insistențelor lui Nicolae Alexandru, ca mitropolitul Iachint de Vicina (azi în apropiere de Isacea - Oblucița), să se mute la curtea voievodului muntean.

SFÂRȘITUL VIEȚII LUI NICOLAE ALEXANDRU

Un document din 20 aprilie 1714, dat mănăstirii din Câmpulung, de către Ștefan Cantacuzino, domnul Țării Românești, scrie despre ctitorii lăcașului, Basarab (Negru-Vodă!) și Nicolae Alexandru: „... Ce le sunt trupurile lor îngropate în această sfântă mănăstire." Pe piatra de mormânt ce se vede și astăzi, sub strana domnească, e săpată inscripția: „În luna noiembrie 16 zile, a răposat marele și singur stăpânitorul domn, Io Nicolae Alexandru-Voievod, fiul marelui Basarab, în anul 6873 (1364)."

VLADISLAV I - VLAICU

FAMILIA

Vladislav I sau Vlaicu, cum i s-a mai zis în popor, a fost căsătorit cu *Ana* (Kera-Ana) şi au avut, se pare, o fiică, *Slava* (numele ei este menţionat de Giacomo di Pietro Lucari, în Ristretto).

Se presupune, după cum scrie Nicolae Iorga, că *Vlad I* (uzurpatorul tronului lui Mircea cel Mare, în anii 1395 - 1397, într-o parte a ţării) să fi fost fiul nelegitim al lui Vladislav I.

DURATA DOMNIEI

Vladislav I Vlaicu a domnit în Ţara Românească de la 16 noiembrie 1364 - c. 1377.

Sfârşitul domniei nu e pomenit în documente, dar majoritatea istoricilor consemnează anul 1377.

ACŢIUNI MILITARE

Oastea lui Vladislav, împreună cu cea a lui Ludovic, regele Ungariei, au respins un atac al turcilor prin anul 1368, după alţi cercetători 1367, veniţi cu ţarul Ioan Alexandru să elibereze partea de apus a Bulgariei, ce a fost anexată în 1365 la coroana ungară sub denumirea de Banatul Bulgariei.

După un timp, izbucneşte în Banatul Bulgariei o răscoală sprijinită de ţarul bulgar Ivan Alexandru. Vlaicu trece cu oastea şi ocupă Vidinul, poate cu gândul de a-i restitui întreg teritoriul ţarului bulgar, care îi era rudă. În timpul ocupaţiei sunt ucişi câţiva călugări catolici de-ai regatului ungar, care căutau cu forţa să-i treacă la catolicism pe unii din bulgari.

Ludovic, regele Ungariei, incitat de rapoartele primite faţă de cele petrecute la Vidin, se hotărî să pornească război împotriva Ţării Româneşti. Pentru a prinde în cleşte oastea lui Vlaicu, porni atacul din două părţi. O armată, sub comanda lui Ludovic, înaintată mai întâi spre Vidin şi restabili

stăpânirea ungurească peste Banatul Bulgariei, apoi izbuti să treacă Dunărea, cu toată ploaia de săgeți a arcașilor români, și cuprinse Țara Severinului.

A doua armată, sub comanda voievodului Nicolae al Transilvaniei, coborî pe la Bran, pătrunse pe Valea Ialomiței și după prima ciocnire victorioasă cu armata munteană, sub comanda pârcălabului Dragomir, înaintă fără grijă mai departe. A fost o retragere strategică într-un loc păduros și cu poteci înguste pentru a izbi din desișuri fără veste oastea voievodului Transilvaniei, care suferi la 13 octombrie 1368 o înfrângere catastrofală. În această luptă au pierit însuși Nicolae, Voievodul Transilvaniei, Petru Vicevoievodul său, Deseu – zis Vas, Petru Ruffus, castelanul de la Cetatea de Baltă, cu secuii Petru și Ladislau, bărbați viteji, și cu alți numeroși ostași și nobili de seamă, după cum povestește chiar cronica ungară.

În timp ce pârcălabul Dragomir repurta această victorie strălucită, un alt corp de oaste român, pornind din Amlaș, atacă ținuturile vecine, provocând mari pagube dușmanului.

Ludovic, văzând că nu e chip să înainteze nici el, de la Severin spre interiorul Țării Românești, oastea comandată de Vlaicu îi opusese o dârză rezistență, se grăbi să încheie pace cu domnitorul român.

Se poate spune că războiul pornit de Ludovic, regele Ungariei s-a terminat în favoarea lui Vlaicu, deoarece îi revine stăpânirea Severinului, cât și ținutul Amlașului și Făgărașului.

PRIVILEGII DE COMERȚ ACORDATE

Vlaicu s-a dovedit în timpul domniei sale un bun gospodar al țării, luând o serie de măsuri economice care să aducă venituri necesare întăririi puterii statului.

La 20 ianuarie 1368, Vlaicu confirmă brașovenilor privilegiile lor comerciale.

EMISIUNI MONETARE

Pentru a ușura tranzacțiile comerciale în țară, Vlaicu bate primele monezi românești: trei tipuri de ducați de argint și două tipuri de dinari și bani de argint. Menționăm că, mai înainte, în țară circulau monede străine, în special aspri și perperi bizantini, galbeni italieni, numiți florini, galbeni unguresti și bani de argint de-ai țarilor bulgari și sârbi.

CONSTRUCŢII: CETĂŢI, CURŢI DOMNEŞTI, ALTE CTITORII

Prezenţa tabloului votiv cu portretul lui Vladislav I Vlaicu şi al soţiei sale, doamna Ana, înfăţişat de inscripţia slavonă din 1369, din naosul bisericii Argeş II, constituie dovada că este unicul ctitor. Din cercetările făcute înseamnă că demolatorul bisericii Argeş I este acelaşi cu constructorul bisericii Argeş II.

Cel dintâi act intern care s-a păstrat din Ţara Românească este acela din 1374, prin care Vladislav I Vlaicu dăruieşte ctitoriei sale, mânăstirii Vodiţa, obiecte de cult, satele Jidovstiţa, Vodiţa Mare şi Terovăţul şi venitul domnesc de la opt pescării pe Dunăre.

SFÂRŞITUL VIEŢII LUI VLAICU

Ultimul document dat de Vlaicu poartă data de 6 iulie 1374, dar se presupune că s-a sfârşit din viaţă prin anul 1377. A fost înmormântat în ctitoria sa de la Curtea de Argeş, în mormântul nr. 10, descoperit la 31 iulie 1920, în biserica Argeş II.

VLAD I

Iată timp cât existase primejdia lichidării statului românesc şi a clasei conducătoare, cum s-a întâmplat cu ţările din Peninsula Balcanică (în paşalâc turcesc), boierimea a fost unită sub steagul luptei antiotomane, ridicat ferm de marele domnitor Mircea.

Când Baiazid fusese înfrânt în lupta de la Rovine, la 17 mai 1395, şi primejdia trecuse, o parte din boieri n-au mai fost de acord să se integreze în efortul general de continuare a luptei în cruciada regelui Sigismund de Luxemburg, ci au preferat să cadă la pace cu turcii, propunând un nou domn în persoana lui Vlad, care făcea parte din sfatul ţării şi pe care sultanul Baiazid l-a acceptat şi chiar l-a sprijinit la instalare. Mircea s-a retras cu oastea şi boierii credincioşi lui, stăpânind o parte din Muntenia şi Dobrogea, pentru a nu face încă o vărsare de sânge şi între români.

La 28 mai 1396, Vlad dă, din Cetatea Argeşului, un act omagial prin care recunoaşte ca suzeran pe regele Poloniei şi pe soţia acestuia, Hedviga, fiica răposatului Ludovic cel Mare şi pretendentă, prin această filiaţie – o spune acelaşi act – şi la domnia Ungariei. Iată până unde merge Vlad de a nu-l mai recunoaşte pe Sigismund de Luxemburg, rege al Ungariei, cu care Mircea încheiase tratatul de alianţă de la Braşov în 7 martie 1395.

După înfrângerea „cruciadei" în frunte cu Sigismund de Luxemburg în bătălia de la Nicopole la 25 septembrie 1396, de către oastea otomană condusă de Baiazid, domnitorul Mircea cu o parte din contingentul său, şi Stibor, voievodul Transilvaniei, reuşesc să treacă Dunărea în Muntenia. Vlad este asediat în Cetatea Dâmboviţei şi silit să se predea, este dus de Stibor în Ungaria, de unde ne se mai ştie de soarta lui.

Astfel, Mircea îşi restabileşte autoritatea asupra ţării întregi.

RADU I

FAMILIA

Radu I a fost căsătorit în două rânduri. Cu prima soție, *Ana*, a avut un fiu, Dan I, care a urmat la domnia tatălui său. Cu a doua soție, *Calinichia*, a avut pe *Mircea*, demn urmaș la domnia Țării Românești, după Dan I. Mircea a mai avut un frate, Staico, care dăruiește mănăstirii Snagov satul Ciulnița de pe Valea Buzăului.

DURATA DOMNIEI

Radu I a domnit în Țara Românească între anii c. 1377 - c. 1383.

Nu avem documente care să precizeze anul începerii domniei și nici sfârșitul ei, dar cu aproximație se poate stabili. Știm că Radu I a fost ctitorul bisericii mănăstirii Tismana care a fost sfințită în anul 1378, datorită unei însemnări pe documentul din 5 august 1424 și se admite construcția lăcașului începută în anul 1377. Pe de altă parte, în iulie 1377, Ludovic, regele Ungariei, pornește cu război împotriva lui Radu I pentru că nu i-a cerut consimțământul urcării pe tron, pretenție ce a avut înainte și cu Vladislav I Vlaicu. Deci, credem că Radu I s-a urcat pe tronul țării la începutul anului 1377, fapt cu care majoritatea istoricilor sunt de acord.

Sfârșitul domniei ar fi prin 1383, deoarece înainte de 3 octombrie 1385 deja domnea pe tronul țării Dan I, când întărește mănăstirea Tismana, daniile făcute de tatăl său, Radu I și de unchiul său, Vladislav I pentru mănăstirea Vodița.

ACȚIUNI MILITARE

Așa cum s-a arătat anterior, regele Ungariei, Ludovic, pornește război în iulie 1377 împotriva lui Radu I, după cum scrie cronica italiană. Oastea

ungară atacă prin părțile Severinului și lupta fu înverșunată. La un moment dat, Ludovic era în pericol de a fi zdrobit, mai cu seamă că senioria Veneției ar fi dat zece mii de armuri complete infidelilor (adică Radu I și aliații săi, printre care și cumnatul său, țarul bulgar Sracimir), dându-le astfel putința de a echipa 10.000 de călăreți. Regele ungar a scris lui Francisc de Padua că ar fi repurtat o izbândă strălucită, așa cum întotdeauna s-a lăudat. Adevărul e că Ludovic n-a reușit nici a impune un ban de Severin, care rămâne în posesiunea lui Radu I, nici a-l sili pe acesta de a-i recunoaște ca suveran, deoarece într-o diplomă, din 19 noiembrie 1377, regele Ungariei trăiește cu speranța că va ajunge să pună mâna pe Țara Românească și făgăduiește sașilor din Brașov că le va ușura vama pe care trebuia s-o plătească.

EMISIUNI MONETARE

Pentru buna desfășurare a comerțului și facilitarea tranzacțiilor în țară, Radu I a emis monede de argint de trei tipuri: ducați, dinari și bani. La rândul lor, dinarii au fost de două tipuri.

CONSTRUCȚII, CETĂȚI, CURȚI DOMNEȘTI, ALTE CTITORII

În locul vechiului lăcaș de lemn pe care, după tradiție, l-a ridicat călugărul Nicodim, Radu I a înălțat o biserică și chilii de zid la Tismana, terminate în anul 1378, dăruindu-i bisericii mai multe posesiuni, așa cum a dăruit și schitului Brădet pentru a le crea venituri cu care să se întrețină. Tradiția îi atribuie lui Radu I și construirea mănăstirii catolice la Târgoviște. A mai zidit o biserică la Călimănești, precum și mănăstirea Cotmeana.

SFÂRȘITUL VIEȚII LUI RADU I

Majoritatea istoricilor sunt de părere că Radu I s-ar fi sfârșit din viață în anul 1383. Nu se cunoaște locul unde este înmormântat.

DAN I

FAMILIA

Dan I a fost căsătorit cu *Maria*, fiica țarului sârb Vuk Brancovici, și au avut doi fii: Ioan (în 1397 era pribeag la Razuga – azi Dubrovnik, în Iugoslavia) și *Dan al II-lea*, viitor domn în Țara Românească.

DURATA DOMNIEI

Dan I a domnit în Țara Românească între anii c. 1383 - 1386, înainte de 23 septembrie. Începutul domniei nu e menționat în documentele noastre, însă majoritatea istoricilor dau anul 1383.

ACȚIUNI MILITARE

Relațiile cu Ungaria au fost încordate și în timpul domniei lui Dan I. Un document de la regele Sigismund de Luxemburg de prin 1390 menționează că „Dan voievod, cu o puternică oaste, a năvălit în ținuturile castelului Mihald (Mehadia)". E posibil ca Dan să fi vrut să reia și partea ce rămăsese ungurilor din Banatul de Severin, ceea ce a reușit printr-un război victorios.

Conflictul început încă din timpul lui Vlaicu-Vodă, între Șișman și Sracimir, cei doi frați de mame diferite, însă fii ai țarului Ivan Alexandru, care împărțise moștenirea părintească în două țarate, cel al Bulgariei de Răsărit, cu reședința la Târnovo și cel al Bulgariei de Apus, cu reședința la Vidin, n-a încetat nici în timpul lui Dan I.

Cum domnul român era rudă apropiată cu țarul Sracimir, a căutat să-l ajute în lupta dusă contra lui Șișman, vasalul turcilor. Se pare, potrivit unei cronici bulgare din acel timp, că Dan I ar fi căzut pe câmpul de luptă, până în 23 septembrie 1386, împotriva turcilor aduși de țarul bulgar Șișman.

EMISIUNI MONETARE

Dan I a bătut monede: ducați și bani de argint. S-au păstrat și monede cu numele lui Dan I și Mircea, asociat la cârmuirea fratelui său.

SFÂRȘITUL VIEȚII LUI DAN I

Așa cum s-a arătat anterior, Dan I și-a pierdut viața în lupta cu turcii, aduși de vasalul lor, țarul bulgar Șișman. Nu se cunoaște mormântul său.

MIRCEA CEL BĂTRÂN

FAMILIA

Mircea cel Bătrân a fost căsătorit cu *Mara* (după nume pare să fie din familia domnitoare a Serbiei) şi au avut un fiu, *Mihail*, care a urmat la domnie tatălui său.

Dintr-o legătură anterioară, se pare cu sora boierului Stan, Mircea a avut un fiu, *Radu*, viitor domn, cu numele de Radu al II-lea Prasnaglava. Cu o ţiitoare a avut pe *Aldea*, care vine la domnie sub numele de Alexandru I Aldea (nume ce şi l-a luat de la binefăcătorul său Alexandru cel Bun, domnul Moldovei, care l-a sprijinit la domnie). Cu o altă ţiitoare, probabil *Visa*, a avut un fiu, *Vlad*, viitor domn şi el cu numele de Vlad Dracul (poreclă venită din popor de la „Ordinul Dragonului", înaltă distincţie primită de la Sigismund de Luxemburg). Prin acest din urmă fiu al lui Mircea se continuă în linie bărbătească urmaşii la domnia Ţării Româneşti, aşa zisa ramură a Drăculeştilor.

Amintim că Mircea cel Bătrân se înrudea cu familiile regale din Ungaria şi Polonia, prin mătuşa sa, *Ana* (fiica lui Nicolae Alexandru cu cea de-a doua soţie, doamna Clara), căsătorită cu Sracimir, ţarul Bulgariei de Apus (1371 - 1396), cu reşedinţa la Vidin, care au avut un fiu, Constantin şi o fiică, *Doroteea*. La rândul ei, Doroteea căsătorindu-se cu Tvrtko I (fiul lui Ştefan al II-lea Kotromanici), ţarul Bosniei (1353 - 1391), au avut o fiică, *Elisabeta*, care s-a căsătorit cu Ludovic I „cel Mare" de Anjou, regele Ungariei (1342 - 1383), apoi şi al Poloniei (1370 - 1382). Această Elisabeta a fost mama celor două regine: *Maria*, căsătorită cu Sigismund de Luxemburg şi *Jadwiga*, căsătorită cu Vladislav al II-lea Iagello.

DURATA DOMNIEI

Mircea cel Bătrân a domnit în Ţara Românească de la 23 septembrie 1386 - 1418, ianuarie 31.

ACŢIUNI MILITARE

Ameninţat de presiunea otomană la Dunăre, Mircea îşi ia temeinice măsuri de apărare a ţării. Mai întâi, îşi organizează şi îşi pregăteşte armata. Pe lângă trupele de curte şi ale boierilor, instruieşte şi oraşenii, târgoveţii,

țăranii liberi și chiar cei aserviți, adică „oastea cea mare". Pentru dotarea cu armament dezvoltă atelierele meșteșugărești și încheie convenții comerciale cu orașele Transilvaniei.

Ca bun strateg și clarvăzător al evenimentelor ce urmau să aibă loc în viitor, Mircea ia măsuri în sudul țării, de întărire a cetăților românești de la Dunăre.

În partea de est a țării, străvechiul ținut românesc, dintre Dunăre și Marea Neagră, stăpânit până în preajma anului 1386 de DOBROTIȚĂ, a urmat fiul său, Ioancu.

Politica țarului Ivan Șișman, ale cărui ambiții erau încurajate de căpeteniile militare turcești, gata să-l slujească în virtutea alianței otomane pentru acapararea unor noi teritorii, amenința din ce în ce mai mult statele vecine. Așa se face că, după moartea lui Dobrotiță, Șișman cu ajutor turcesc pune stăpânire peste o parte din cetățile și ținuturile Țării Cârvunei; cu siguranță și cetatea Dârstor (Silitra).

Campania otomană din anul 1388, condusă de vizirul Ali-pașa Candaroglu, avea să contribuie decisiv la înlăturarea despotului Ioancu de la cârmuirea Țării Cârvunei.

Sesizând din vreme strategia expediției otomane, Mircea trece cu oastea sa pe malul drept al Dunării, eliberând Silistra și ținutul înconjurător, care făcuseră parte din despotatul lui Dobrotiță și Ioancu, precum și alte cetăți de pe Dunăre.

Când a sosit Ali-Pașa cu trupele sale, cetățile și fortificațiile Țării Cârvunei erau deja ocupate de oastea lui Mircea care a opus o dârză rezistență turcilor, încât aceștia au fost nevoiți să se întoarcă din drum.

Pentru prima oară, un domn român reunea sub sceptrul său pământul dobrogean, care din moși-strămoși a aparținut poporului nostru.

Astfel, Mircea se intitula: *„Io Mircea, marele voievod și domn singur stăpânitor a toată Țara Ungrovlahiei și al părților de peste munți încă și spre părțile tătărești și Herțeg al Amlașului și Făgărașului și domn al Banatului Severinului și de amândouă părțile peste toată Păduvania încă până la Marea cea Mare și singur stăpânitor al cetății Dârstor"*.

Unirea Dobrogei cu Țara Românească nu a fost văzută cu ochi buni la curtea de la Buda. Acest act istoric legitim era considerat ca potrivnic Ungariei, căci dorințele ei expansioniste, asociate cu ale aliaților genovezi, erau blocate la gurile Dunării de interesele majore și firești ale Țării Românești. Pentru a preîntâmpina reacția ostilă a regelui Ungariei, Sigismund de Luxemburg, Mircea încheie un tratat de alianță cu regele Poloniei, Vladislav al II-lea Iagello, prin intermediul lui Petru I Mușat, domnul Moldovei.

Acest tratat de alianță a avut efecte neîntârziate în însăși atitudinea regelui Ungariei, care, datorită presiunii otomane și abilității lui Mircea, va încheia un tratat pe data de 7 martie 1395, la Brașov, pe principiul reciprocității, de la egal la egal.

În toamna anului 1390, sultanul Baiazid I, trimite pe Firuz-bei să atace Vidinul, operațiune militară ce s-a soldat cu un eșec, dat fiind faptul că țarul Sracimir a fost sprijinit de un corp de oaste românesc. O parte din turcii care au trecut Dunărea să jefuiască teritoriul Țării Românești din fața Vidinului au fost bătuți rău de oastea lui Mircea și puțini au scăpat.

În anul 1393, Baiazid, profitând de lipsa de unitate a forțelor bulgare, din cauza neînțelegerilor dintre cei doi țari bulgari, Șișman și Sracimir, pornește la atac spre țaratul Bulgariei de Răsărit, cucerește orașul Târnova, apoi cetățile de pe malul drept al Dunării. Astfel, Bulgaria de Răsărit e transformată în pașalâc, iar țarul Șișman e luat prizonier și moare în captivitate.

Acum, Țara Românească era amenințată direct de Imperiul Otoman, trupele otomane, sprijinite de cetățile de pe malul drept al Dunării, puteau oricând să treacă la atac asupra teritoriului românesc din față, iar Mircea trebuia să fie permenent gata să intervină pentru a-i alunga pe turci.

În această situație, domnul român își făcu un plan de distrugere a principalelor baze de operații turcești din Rumelia aflate în zona Karînovasi (azi Karnobat din Bulgaria) de la poalele sudice ale munților Balcani.

Hotarârea era foarte îndrăzneață, oastea de cavalerie trebuia să parcurgă în goana cea mai mare un drum greu practicabil, muntos, în condiții de iarnă aspră cu comunicații înzăpezite, ocolind cu precauție punctele forte ale inamicului.

Momentul declanșării acțiunii l-a constituit absența sultanului, Baiazid fiind reținut în Asia Mică pentru rezolvarea unor probleme urgente.

Mircea a parcurs cu cavaleria sa un drum de circa 250 km până la garnizoanele akângiilor din zona Karînovasi, timp de 4 zile, și a căzut pe neașteptate chiar în cuibul lor, producând o panică de nedescris. Pagubele pricinuite în vieți omenești și materiale au fost atât de mari încât cronicarul turc, Mehmed Neșri, recunoaște că domnul român s-a reîntors în Țara Românească, „după ce a trimis în rândurile martirilor pe unii dintre musulmani iar pe alții i-a luat în robie".

Reacția lui Baiazid a fost târzie fiindcă au intervenit unele condiții de amânare a invaziei otomane; pregătirile începuseră încă din primăvara anului 1394, dar ele erau de asemenea proporții încât nu au putut fi terminate în acel an și numai în primăvara anului 1395 s-a dat semnalul plecării (întrucât iarna nu au siguranța reușitei, nu sunt obișnuiți cu frigul). La armata lui Baiazid de circa 40.000 de oameni, s-au alăturat și vreo 8.000 ostași ai

vasalilor; Ştefan Lazarevici al Serbiei, Constantin Dejanovici, cneazul Macedoniei de Răsărit şi Marco Kralievici, conducătorul Prilepului. Cronica sârbă povesteşte că aceştia „erau cu păgânul nu de voie, ci de nevoie".

Baiazid a trecut Dunărea pe la Nicopol-Turnu şi a pătruns apoi în Ţara Românească, îndreptându-se spre Curtea de Argeş, capitala ţării. Faţă de raportul 1 la 5, Mircea nu putea face faţă în câmp deschis şi a hotărât să adopte strategia şi tactica războiului popular, concomitent cu hărţuirea continuă şi lovirea prin surprindere a forţelor invadatoare, totodată a luat măsuri ca foamea, setea să însoţească pe tot parcursul drumului armata lui Baiazid.

Locul exact unde s-a dat bătălia decisivă este greu de precizat, dar se presupune a fi la confluenţa Argeşului cu Vâlsanul (lângă Merişani, la circa 15 km nord-vest de municipiul Piteşti), pe un teren mlăştinos şi acoperit cu păduri, unde nu se puteau desfăşura forţele otomane. Aici Mircea a obţinut, la 17 mai 1395, o categorică victorie românească.

Sigismund de Luxemburg, regele Ungariei, cu care domnul român încheiase la 7 martie 1395 un tratat de alianţă, la Braşov, n-a venit în ajutor. Oastea ungară a sosit după ce Baiazid fusese înfrânt şi plecase la reşedinţa sa de la Adrianopol, lăsând o garnizoană otomană la Turnu, pe care o cucereşte Sigismund de Luxemburg.

Cărui fapt s-a datorat ca o fracţiune a boierimii române să nu mai fie alături de Mircea şi să cadă la pace cu Baiazid, propunând un nou domn sultanului în persoana unui boier din sfatul ţării, Vlad, căruia istoricii i-au zis „Uzurpatorul"?

Explicaţia constă în faptul că, atâta timp cât existase mai înainte primejdia lichidării statului românesc şi a clasei conducătoare, boierimea a fost unită sub steagul luptei antiotomane, ridicat ferm de marele domnitor Mircea, iar când Baiazid a fost înfrânt şi primejdia trecuse, o parte din boieri n-au mai fost de acord să se integreze în efortul de continuare a luptei în cruciada lui Sigismund de Luxemburg, ci au preferat să facă pace cu Poarta Otomană.

Acest Vlad „Uzurpatorul", un fiu natural poate al lui Vladislav I Vlaicu, s-a menţinut vremelnic domn şi numai într-o parte a ţării, până în anul 1397.

În anul 1396, la cruciada antiotomană organizată de Sigismund de Luxemburg, participă şi domnul Mircea cu oastea-i rămasă credincioasă. Forţele aliate trec Dunărea şi Vidinul le deschide porţile fără greutate, ţarul bulgar Sracimir primeşte o garnizoană care să-i asigure rezistenţa contra unui eventual atac turcesc. Apoi armata feudalilor europeni înaintează mai departe, ocupă Rahova, dar Nicopole nu se predă, cu toate că cetatea e asediată timp de 16 zile atât pe uscat, cât şi pe Dunăre. Între timp, Baiazid

își apropie forțele de cetate și la 25 septembrie 1396 are loc bătălia de la Nicopole. Mircea, după o recunoaștere a pozițiilor turcești, ca un bun cunoscător al tacticii otomanilor, cere să atace primul dar „ducele de Burgundia" – contele Jean de Nevers, fălindu-se cu cei 6.000 de ostași ai săi îmbrăcați în zale, pe cai, se împotrivi cererii lui Mircea și plecă el primul la atac, apoi porniră și ceilalți cavaleri, nobili, duci din Anglia, Franța, Polonia și din alte țări și, firește, Sigismund de Luxemburg, cu importante efective ungare.

Bătălia s-a soldat cu un eșec total al aliaților. A acționat fiecare națiune cum a crezut de cuviință. Le-a lipsit unitatea de comandă, care să le dirijeze atacurile, apoi, echipați în armuri, cu lănci grele în mâini și practicând un sistem de luptă depășit, au fost o pradă ușoară pentru ienicerii și spahii otomani, care au acționat în voie. Aliații au fugit către Dunăre și, din cauza îmbulzelii de a se îmbarca, mulți s-au înecat. Mircea, cu o parte din contingentul său, împreună cu Știbor, voievodul Transilvaniei, cu ceva trupe ungare, reușește să treacă Dunărea în Țara Românească. Vlad „Uzurpatorul" este asediat în cetatea Dâmboviței și se predă. Este luat de Știbor care-l duce prizonier în Ungaria. În această situație, Mircea își restabilește autoritatea asupra întregii țări.

În septembrie - octombrie 1397, Mircea respinge cu oastea sa o incursiune a turcilor, într-un moment în care Baiazid ocupase teritoriul Bulgariei de Apus, transformându-l și pe acesta în pașalâc, iar țarul Sracimir este luat prizonier și moare și el în captivitate.

În toamna anului 1400, Mircea, împreună cu oștenii săi, zdrobește o armată turcească pe când se întorcea încărcată cu prăzi de tot felul, prizonieri, dintr-o incursiune făcută în Transilvania.

Presiunea la Dunăre scade odată cu înfrângerea de la Ciubukovasî (în apropiere de Ankara) la 28 iulie 1402, a lui Baiazid I, de către hanul mongolilor Timür Lenk (cel șchiop). Baiazid moare în captivitate în anul 1403 și începe o luptă aprigă între fiii lui pentru ocuparea tronului Imperiului Otoman.

Mircea folosește această conjunctură favorabilă de a-și recuceri cetățile și teritoriul ocupat de turci, consolidându-și poziția țării și sprijină cu oaste pe Musa Celebi (unul din fii lui Baiazid), ce-l învinge în cele din urmă, în 1411, pe fratele său Suleiman, care e ucis. Dar Musa Celebi nu se poate menține cu reședința la Adrianopol decât până la 5 iulie 1413, când este învins de un alt frate al său, Mehmed I, în lupte de la Ciamurli, lângă Sofia, care stăpânise mai înainte partea asiatică a Imperiului Otoman. Musa, căutând să se refugieze către Dunăre, e prins și ucis din ordinul lui Mehmed I, care devine sultan pe întreg Imperiul Otoman.

Mehmed I, rămânând singur stăpânitor al Imperiului, al unei forțe armate copleșitoare numeric, atacă în 1417 în Dobrogea, cucerește cetățile Enisala și Isaccea, apoi ocupă și cetățile de la Dunăre.

Mircea, găsindu-se și de data aceasta singur în fața invaziei otomane, încheie pace cu Mehmed I, dar nu ca un învins, ci ca un mod de reglementare politică de a se pune la adăpost, la granița de sud-est. Prin plata anuală a haraciului și a altor obligații către Poarta Otomană se asigură existența statului românesc, în timp ce statele balcanice au fost rând pe rând înghițite de puterea otomană și transformate în pașalâcuri, după cum vom vedea mai târziu, începând din 1541, Ungaria centrală este și ea transformată în pașalâc, cu centrul la Buda și din 1552, Banatul, Timișoara și o parte din Crișana sunt ocupate de turci și de asemenea, transformate în pașalâc, cu centrul la Timișoara.

PRIVILEGII DE COMERȚ ACORDATE

Domnia lui Mircea este și o epocă de progres în dezvoltarea economică a țării. Se acordă privilegii de comerț negustorilor de Liov și din Lituania, probabil în 1403, reconfirmat în 1409, precum și celor din Brașov la 6 august 1413, specificându-se mărfurile importate și exportate, punctele de vamă și plătind vamă numai la anumite orașe.

În Țara Românească a luat avânt și comerțul cu sare: cea mai mare exploatare era la Ocnele Mari. Arama se exploata la Bratilov. Unele localități chiar poartă numele exploatărilor de fier, aramă etc., de exemplu: Baia de Fier, Baia de Aramă.

EMISIUNI MONETARE

O dată cu dezvoltarea economică se simțea nevoia în tranzacțiile comerciale a emiterii unor monede proprii, care să garanteze schimbul printr-o valoare intrinsecă și să mențină cursul ei.

Mircea a bătut ducați de argint de două tipuri. Cel de-al doilea tip era în cinci variante din care patru cu legenda slavă și una latină. S-au bătut și bani de argint de un singur tip.

CONSTRUCȚII: CETĂȚI, CURȚI DOMNEȘTI, ALTE CTITORII

Cârmuirea lui Mircea e rodnică și în construcții de cetăți, curți domnești și ecleziastice.

CETATEA TÂRGOVIȘTEI

La adăpostul unor construcții și fortificații mai vechi, care adăposteau o garnizoană ce străjuia drumul de negoț de pe Ialomița și Dâmbovița, Mircea

clădea în anul 1395 prima casă domnească de la Târgoviște; o capelă-paraclis și un zid orientat NNV – SSE, gros de 1,30 până la 1,50 m, cu fundația din bolovani de râu, înalt de 0,62 m și cu elevația de cărămizi (0,35 x 0,175 x 0,045 m).

Casa domnească prezintă un plan dreptunghiular, cu laturile de 29 x 32 m la exterior, cu ziduri din lespezi de râu înecate în mortar de var, având o grosime apreciabilă ce variază între 2,20 și 2,50 m, ce adăpostea apartamentele familiei domnitorului, săli pentru recepții și pentru adunările divanului, cancelaria, vistieria și alte dependințe. Zidurile beciurilor sunt de o grosime de până la 2 m. Sunt lucrate în tehnica romano-bizantină (umplutură de piatră înecată în mortar de var), între fețele vizibile ale zidurilor din lespezi de râu.

CETATEA GIURGIULUI

Menționată prima dată în 1409, a fost construită de Mircea pe o mică insulă din apropierea malului stâng al Dunării, în fața localității Giurgiu. Era cea mai puternică cetate, înălțată de Mircea cu grele strădanii. Însuși Vlad Dracul povestea cavalerului burgund Walerand de Wavrin: „nu se află nici o piatră în acea cetate (care) să nu fi costat pe tatăl meu un bulgăre de sare", ceea ce înseamnă că cetatea s-a construit mai mult din veniturile vânzării sării.

CETATEA TURNU

Cunoscută în epocă sub numele de Nicopolul Mic, cetatea a fost reconstruită de Mircea cel Bătrân pe ruinele unei fortificații mai vechi.

MĂNĂSTIREA COZIA

Între anii 1387 - 1388 se înalță Cozia, unul din monumentele reprezentative ale arhitecturii vechi românești, sfințită de Mircea cel Bătrân la 17 mai 1388. În decorarea bogată a mănăstirii stă înscrisă în piatră marturia unirii românilor ponto-danubieni cu Țara Românească, vulturul bicefal al despotului Dobrotiță este străjuit de acvilele domniei Țării Românești.

SFÂRȘITUL VIEȚII DOMNITORULUI MIRCEA CEL BĂTRÂN

A închis ochii la 31 ianuarie 1418 și a fost înmormântat în ziua de 4 februarie, la mănăstirea Cozia, într-un sarcofag de piatră. Inscripția lespedei care acoperă mormântul lui Mircea cel Bătrân s-a șters cu vremea.

MIHAIL I

DURATA DOMNIEI

Mihail I a domnit în Ţara Românească de la 31 ianuarie 1418 până în 1420, august.

ACŢIUNI MILITARE

În vara anului 1419, trupe de akângii pentru pradă şi devastare, coordonate de sangeacheii locali de la frontiera dunăreană, în număr considerabil, pătrund în ţinuturile româneşti.

Mihail I, domnul Ţării Româneşti, reuşeşte să-i respingă pe otomani şi să-i alunge dincolo de Dunăre.

Greul luptei de abia începe în primăvara anului 1420, când sultanul Mehmed I îşi pune în aplicare planul său de subordonare a ţărilor româneşti şi de stabilire a controlului asupra Dunării de jos şi a litoralului pontic moldovenesc.

Mihail, rămas singur în faţa unei puternice armate comandate de însuşi sultanul Mehmed I, venit pe teritoriul Ţării Româneşti, cu trupe din Anatolia, Rumelia şi ale beilor vasali, opune totuşi o rezistenţă eroică, din aprilie până în august 1420, când e nevoit să se retragă către munţi pe poziţii întărite, în aşteptarea ajutorului transilvănean solicitat.

O parte din flota otomană se angajase în asedierea Chiliei şi Cetăţii Alba, debarcând numeroase trupe de ocupaţie.

Cetatea Severinului dată în pază şi apărare corpului de oaste din Banat e cucerită de otomani. Ocuparea cetăţii Severinului, Porţile de Fier ale Dunării, a agravat poziţia domnului Ţării Româneşti cât şi a trupelor bănăţene care lasă drum liber oastei otomane de a pătrunde în Banat.

Mihail cu oastea sa, sprijinită de forţe militare venite din Banat, încearcă, pe la jumătatea lunii august 1420, să restabilească situaţia printr-un efort suprem militar, fără a obţine rezultatele scontate. În cele din urmă, Mihail a căzut în lupta cu otomanii. Sultanul Mehmed I, încurajat de succesele

trupelor sale, înaintează în lungul culoarului Cerna - Timiș și a văii Bistrei și pătrunde prin Porțile de Fier ale Transilvaniei în ținutul Hațegului.

La 24 septembrie 1420, în lupta de sub cetatea Hațegului, oastea Transilvaniei e înfrântă de otomani. Apoi, coborâte pe malurile râului Strei, trupele otomane se răspândesc în ținuturile din jur, Târgul Orăștiei e distrus și o parte din populația din zonă e luată în robie. Sultanul Mehmed I, mulțumit de rezultatele obținute, dă ordin de retragere pentru iernat la bazele sale de la Dunăre.

RADU AL II-LEA PRASNAGLAVA

DURATA DOMNIEI

Radu al II-lea Prasnaglava a domnit în Ţara Românească în mai multe rânduri: mai - noiembrie 1421; vara 1423; după 12 decembrie 1424 până în mai 1426; ianuarie - primăvara 1427.

ACŢIUNI MILITARE

Profitând de faptul că sultanul Mehmed I era angajat cu grosul trupelor sale în luptele din ţinutul Haţegului, Dan al II-lea, cu sprijinul unei bune părţi a boierimii din sfatul ţării, cu ajutor unguresc, înfrânge rezistenţa trupelor turceşti de ocupaţie şi le alungă peste Dunăre, împreună cu Radu al II-lea Prasnaglava, un fiu natural al lui Mircea cel Bătrân şi ia domnia Ţării Româneşti, după Mihai I.

În primăvara anului 1421, sultanul îşi reia campania, de data aceasta era vizată Transilvania de sud-est, îndeosebi Ţara Bârsei. La 3 aprilie învinge armata celor şapte scaune, după care pradă întreg ţinutul şi o parte din populaţie e luată în robie. Sultanul mulţumit de succesul obţinut dă ordin de retragere prin Ţara Românească. Otomanii, surprinşi într-o ambuscadă de către români, au pierderi mari în oameni şi material, iar sultanul Mehmed I e rănit mortal, încetând din viaţă la 31 mai 1421. Spre mijlocul lunii mai 1421 armata otomană reuşeşte să treacă la sud de Dunăre, nu înainte de a-l instala pe Radu al II-lea Prasnaglava pe tronul ţării. În noiembrie 1421, Dan al II-lea revine cu ajutor transilvănean şi Radu al II-lea Prasnaglava e nevoit să fugă peste Dunăre la turci.

În vara anului 1423 Radu al II-lea Prasnaglava e pe tron din nou, dar pentru puţin timp, pentru că oastea lui Dan al II-lea înfrânge pe turci. Cu sprijinul turcilor, în toamna anului 1424, Radu al II-lea Prasnaglava e din nou pe tronul ţării până în mai 1426 când revine Dan al II-lea cu ajutor unguresc. În ianuarie 1427, Radu al II-lea Prasnaglava cu ajutor turcesc îl alungă pe Dan al II-lea de la cârmuirea statului. De data aceasta, Sigismund de Luxemburg vine în ajutorul lui Dan al II-lea care-şi reia tronul ţării, iar Radu al II-lea Prasnaglava va reveni în Ţara Românească cu ajutor otoman în 1428, dar piere în luptă.

ALEXANDRU I ALDEA

DURATA DOMNIEI

Alexandru I Aldea a domnit în Ţara Românească din martie 1431 - 1436, decembrie.

ACŢIUNI MILITARE

Faptul că Alexandru Aldea luase domnia cu ajutor moldovean, fără să se adreseze sultanului, cât şi alianţa creştină cu Moldova şi Ungaria a supărat mult pe sultanul Murad al II-lea. O soluţie imediată era supunerea Ţării Româneşti şi smulgerea ei din frontul antiotoman.

Pentru rezolvarea acestei probleme, sultanul Murad al II-lea a ordonat ca în vara anului 1431 să trimită în Ţara Românească o puternică armată otomană.

Spre mijlocul lunii iunie 1431, când turcii pătrund pe teritoriul Ţării Româneşti, oastea lui Alexandru Aldea e nevoită să se retragă în mod organizat către interiorul ţării.

În această situaţie, otomanii au posibilitatea să jefuiască numeroase aşezări, fapt ce s-a împlinit şi prin capturarea a peste 3.000 de oameni care sunt luaţi robi: bărbaţi, femei, copii.

Pentru a evita cotropirea întregului teritoriu şi a transformării ţării în paşalâc, Alexandru Aldea a luat hotărârea de a recurge la negocieri cu Imperiul Otoman. Sultanul Murad al II-lea a pretins ca Ţara Românească să fie sub suzeranitatea Imperiului Otoman şi să fie predaţi 20 de fii ai boierilor din sfatul ţării, ca ostateci, drept garanţie că nu se va întâmpla nimic împotriva Porţii, iar domnul român a obţinut în schimb eliberarea celor 3.000 de captivi.

Alexandru Aldea a fost obligat să accepte temporar suzeranitatea sultanului pentru a salva statul său de a nu fi transformat în paşalâc turcesc şi totodată, pentru a nu crea perspective sumbre celorlalte state româneşti, Moldova şi Transilvania, iar când se va ivi prilejul va ridica din nou sabia împotriva otomanilor.

Evenimentele care au urmat şi domnia scurtă, nu i-au mai dat posibilitatea lui Alexandru Aldea să iasă de sub suzeranitatea sultanului.

În iulie 1432, forţele otomane au trecut Dunărea, pătrunzând în Ţara Românească, pe coloane separate cu direcţia Transilvania şi Moldova.

Jafurile făcute de otomani în Ţara Bârsei ca şi în scaunele săseşti, au fost de mari proporţii; în robie a fost târâtă şi conducerea oraşului Braşov, salvându-se doar locuitorii refugiaţi în cetate, aceasta din urmă neputând fi cucerită. La 22 iunie 1432 oastea lui Iliaş-Vodă al Moldovei a izbit necruţător corpul otoman, încât puţini au mai scăpat cu viaţă.

Închegarea unui sistem militar de alianţe externe, care să potenţeze efortul armat românesc îndreptat împotriva expansiunii otomane, a dus la înlocuirea domnului Ţării Româneşti, Alexandru Aldea, în septembrie 1436, cu Vlad Dracul venit cu forţe militare din Transilvania şi Moldova.

VLAD DRACUL

Ţara Românească
– decembrie 1436 - după 23 martie 1442
– primăvara 1443 - până în prima jumătate a lunii decembrie 1447

DURATA DOMNIEI ŞI ACŢIUNI MILITARE

La începutul lui septembrie 1436 are loc expediţia lui *Vlad Dracul.* Ajutat de o armată ungurească şi având şi o sumă de partizani printre boieri, acesta trece munţii şi se ciocneşte cu fratele său *Aldea*, aliat cu turcii. Un document din 17 noiembrie 1436 vorbeşte numai de „mulţimea nenumărată de robi pe care au luat-o turcii".

Alte izvoare afirmă că Vlad ar fi fost prins în această expediţie şi închis de turci la Galipoli, după care a urmat închinarea în faţa sultanului Murad al II-lea.

Cronicarul bizantin Dukas povesteşte că domnul muntean a venit însoţit de 300 de persoane la Brusa, unde se afla sultanul, i s-a supus şi a făgăduit drum liber prin ţară trupelor turceşti care se vor îndrepta împotriva Ungariei.

Oricum s-ar fi petrecut faptele – noi dăm mai multă crezare povestirii lui Dukas, coroborate de o scrisoare raguzană din 3 iulie 1437 – un lucru e sigur: ultimul document intern al lui *Alexandru Aldea* poartă data de 25 iunie 1436, iar la 20 ianuarie 1437, *Vlad Dracul* confirmă la Târgovişte nişte moşii, iar patru zile mai târziu întăreşte braşovenilor vechiul lor privilegiu de comerţ.

În marea lor expediţie din 1438, condusă de însuşi sultanul Murad al II-lea, Vlad Dracul e nevoit să însoţească armata turcească în Transilvania. Au fost prădate atunci valea Mureşului, Alba-Iulia, Mediaşul, Sighişoara, suburbiile Braşovului, Sebeşul şi alte localităţi. Turcii s-au întors nestingheriţi prin pasul Bran, încărcaţi de prăzi.

În primăvara anului 1442 sultanul trimite împotriva Transilvaniei o armată de de vreo 16.000 de ostaşi sub comanda lui Mezed-Beg. Acesta trece prin Ţara Românească, străbate munţii şi începe să prade. O primă ciocnire, în ziua de 18 martie, la Sântimbru (nord-est de Alba-Iulia), cu trupele ardelene conduse de Iancu de Hunedoara, e favorabilă turcilor; cea de-a doua, la 23 martie, se termină printr-un adevărat dezastru pentru turci, însuşi Mezed şi fiul său cad pe câmpul de luptă.

Între timp sultanul, ale cărui bănuieli se mențineau, chemase pe Vlad Dracul la Poartă. Voievodul muntean, cu tot sfatul contrar al boierilor, se duse la Adrianopol și fu închis; aceeași soartă o avură și cei *doi fii ai săi, Vlad și Radu*. În țară rămăsese un alt fiu, anume *Mircea*.

Iancu de Hunedoara, după victoria obținută împotriva turcilor, a trecut în Țara Românească, a silit pe nevârstnicul *Mircea* să se retragă, iar tronul a fost ocupat în vară, înainte de finele lui august de *Basarab*, fiul răposatului *Dan vodă*.

2 septembrie 1442 – pentru restabilirea situației, vine în toamna aceluiași an, 1442, o puternică armată turcească – izvoarele dau cifra de 80.000 de ostași – sub comanda beglerbegului Rumeliei, Sehabediu.

Un detașament trimis înainte în Transilvania e distrus la Poarta de Fier, vestită trecătoare spre Banat. Grosul armatei e atacat, *lângă râul Ialomița de Iancu de Hunedoara*, în zorii zilei de 2 septembrie și după o luptă care a ținut până seara, e sfârâmat. O pradă uriașă – între altele și vreo 5.000 de cai și *camile* – au căzut în *mâinile armatei ardelene*.

Nu cunoaștem împrejurările în care Vlad Dracul, întors din închisoarea turcească, și-a reluat domnia.

La 9 ianuarie 1443 domnea încă Basarab, dar tot în acest an, Vlad Dracul era din nou în scaun și trecea hotărât de partea creștinilor, participând la marea expediție care a dus armata condusă de Iancu de Hunedoara și de tânărul rege Vladislav până dincolo de Sofia, în inima balcanilor.

Vlad Dracul a mai participat și la cruciada din toamna anului 1444, armată care cuprindea pe românii transilvăneni, unguri, poloni, ruteni, bulgari, o flotă burgundă echipată la Veneția și câteva corăbii trimise de papă și care s-a terminat printr-un mare dezastru la Varna, creștinii sunt învinși, regele e ucis de turci.

În această situație grea și după campania nereușită la Dunăre din 1445 a lui Iancu de Hunedoara și văzându-și țara prădată de turci, *Vlad Dracul* încheie pace cu turcii, recunoscând iarăși suzeranitatea Porții și obligațiile ce-i reveneau.

Iancu de Hunedoara, aflând de această schimbare a politicii voievodului român, intră cu armata sa în Țara Românească (finele lui noiembrie – prima jumătate din decembrie 1446) și cu ajutorul unor boieri din partida Dănești1or, care-i purtau pică, *Vlad Dracul* este prins și decapitat „la satul Bălteni" din județul Dâmbovița și este instalat domn *Vladislav al II-lea*, fiul lui *Dan al II-lea*.

FAMILIA

Vlad Dracul a fost căsătorit cu *sora lui Iliaș Vodă* al Moldovei, deci fiica lui *Alexandru cel Bun*; numele ei pare să fie *Vasilica* și cu ea a avut pe fiii: *Mircea* (viitor domn în 1442, după martie - vara), *Vlad* (Vlad Țepeș) și *Radu* (cel Frumos).

Monahia Eupraxia, despre care s-a crezut că a fost soția lui *Vlad Dracul* și mama lui *Vlad Țepeș*, s-a dovedit a fi fost numai o legătură temporară a domnului, dând naștere unui fiu natural cu numele de *Vlad Călugărul*.

Vlad Dracul a avut, se pare, cu o brăileancă pe nume *Călțuna*, un fiu natural, *Mircea*, care în 1481 a fost susținut la tronul Țării Românești de *Ștefan cel Mare*, pe care l-a ocupat, dar pentru foarte puțin timp, în același an.

18.03.1442 – lupta de la Sântimbru (lângă Alba Iulia). Iancu de Hunedoara este înfrânt de armata otomană care pătrunsese în Transilvania.

25.03.1442 – victoria lui Iancu de Hunedoara asupra turcilor între Alba Iulia și Sibiu. Armata turcă este zdrobită iar comandantul ei ucis.

1443 - 1444 – campania cea lungă. Armata lui Iancu de Hunedoara (circa 35.000 de oșteni) în care era și un detașament muntean condus de Vlad Dracul, plecând din Banat, a pătruns pe Valea Moraviei, a cucerit Nis și Sofia și a înaintat până la est de Zlătița; în această campanie, viteazul comandant de oaste a obținut numeroase victorii.

DAN AL II-LEA

FAMILIA

Dan al II-lea aminteşte în hrisovul dat la Curtea de Argeş la 10 septembrie 1428 (6937) de cei doi fii ai săi, *Danciu* şi *Basarab*.

Cel de-al doilea fiu, prin care se prelungeşte în linie bărbătească la domnia Ţării Româneşti aşa-zisa ramură a Dăneştilor, vine pe tronul ţării, sub numele de Basarab al II-lea. Însă Dan al II-lea a mai avut încă doi fii care au domnit în Ţara Românească: *Vladislav al II-lea* şi *Basarab cel Bătrân* zis Laiotă.

DURATA DOMNIEI

Dan al II-lea a domnit în Ţara Românească în mai multe rânduri: august 1420 - 1421, mai; noiembrie 1421 - 1423, vara; vara 1423 - 1424, după 12 noiembrie; mai 1426 - 1427, ianuarie; primăvara 1427 - 1431, vara.

ACŢIUNI MILITARE

Datorită faptului că sultanul Mehmed I era angajat cu grosul trupelor sale în luptele din ţinutul Haţegului, Dan al II-lea, cu sprijinul unei bune părţi a boierilor din sfatul ţării şi cu ajutor din Transilvania, înfrânge rezistenţa trupelor otomane de ocupaţie, alungându-le peste Dunăre, împreună cu Radu al II-lea Prasnaglava, un fiu natural al lui Mircea cel Bătrân, care devenise omul turcilor, pretendent la tronul Ţării Româneşti.

A doua campanie a otomanilor se reia, de data aceasta, în Ţara Bârsei şi la 3 aprilie 1421 aceştia învinge oastea celor şapte scaune. La Braşov, o parte a populaţiei, care nu s-a putut refugia în cetatea de pe muntele aflat în preajmă e luată în robie. Cel mai mult au avut de suferit localităţile Hărman, Sânpetru, Bod, Hălchiu, Ghimbav, Vulcan unde pâlcurile prădalnice au devastat sistematic întreaga zonă.

Mulţumit de rezultatele obţinute de trupele sale, sultanul a ordonat retragerea prin Ţara Românească spre propriile baze turceşti. Otomanii,

surprinşi într-o ambuscadă de către români, au pierderi însemnate în oameni şi material, sultanul Mehmed I a fost rănit mortal, încetând din viaţă la 31 mai 1421. În felul acesta şi sultanul, pentru fărădelegile săvârşite, a plătit cu viaţa pe pământul românesc.

Cu toate pierderile suferite de turci în cele două campanii din Transilvania, cât şi în ambuscada organizată de români, mai rămăseseră destule forţe militare la care Dan al II-lea nu le putea face faţă şi a trebuit să se retragă în Transilvania. În locul lui a urcat pe tronul Ţării Româneşti Radu al II-lea Prasnaglava.

Către mijlocul lunii mai 1421, armata otomană reuşise să treacă peste Dunăre şi să se îndrepte spre Adrianopol.

În vara anului 1423, Radu al II-lea Prasnaglava e din nou pe tronul ţării, venit cu ajutor otoman, dar domnia n-a ţinut mai mult de două luni şi Dan al II-lea revine în scaunul ţării cu ajutorul trupelor bănăţene, sporite cu o parte a forţelor voievodului Transilvaniei. Pierderile otomane s-au cifrat la peste 20.000 de oameni.

În anii 1423 - 1424, Dan al II-lea izbutise, prin luptele victorioase împotriva otomanilor, să asigure controlul românesc asupra cursului Dunării, de la Porţile de Fier la vărsare, Chilia fiind atunci cuprinsă în Ţara Românească. De un real folos i-a fost florentinul Pippo Spano, comite de Timişoara, cu care s-a raliat în lupta împotriva turcilor.

După lupte crâncene care au durat din ianuarie până în primăvara anului 1427, oastea creştină coalizată cu marele voievod Dan al II-lea, Sigismund de Luxemburg, domn Pedro, infante de Portugalia, Ioan de Maroth, ban de Macva, Ioan Kalo, Ladislau de Blagay, stegar al oştirii regale, reuşesc cu trupele lor să forţeze pătrunderea în zona Rucăr - Bran spre Dunăre, învingând forţele otomane şi ale lui Radu al II-lea Prasnaglava care fug peste Dunăre cu pierderi grele, cetatea Giurgiului eliberată şi întreg teritoriul Ţării Româneşti, Dan al II-lea îşi reia tronul ţării.

În anul 1428 otomanii trec Dunărea în Ţara Românească, dar sunt respinşi de oastea lui Dan al II-lea, iar Radu al II-lea Prasnaglava, care venise să-i ia tronul, e ucis împreună cu partizanii săi. Din această poziţie de învingător, Dan al II-lea procedă la o reglementare a raporturilor cu Imperiul Otoman, încheind un tratat de pace pe trei ani. În schimbul unui tribut şi al predării în fiecare an a unui anumit număr de oi, Dan al II-lea obţinea continuitatea statală a Ţării Româneşti şi liniştea atât de necesară în dezvoltarea economică a ţării, după aproape zece ani de război care secătuise avuţia statului.

În iunie 1429, Dan al II-lea întreprinde un atac nereuşit de a lua Chilia, iar la înapoiere oastea lui e înfrântă de oştenii moldoveni ai lui Alexandru cel Bun.

Urmează un nou atac în noiembrie 1430, dar fără rezultat, fiindcă cetatea Chilia rămâne mai departe Moldovei.

Ultimul document al lui Dan al II-lea e datat 30 ianuarie 1431, prin care întăreşte braşovenilor privilegiul lor comercial.

Dan al II-lea şi-a găsit sfârşitul „luptând vitejeşte cu ismaeliţii", în vara anului 1431.

„Dan Viteazul", cum îl numea marele istoric Nicolae Iorga – întocmai unui adevărat domn medieval, s-a slujit în primul rând de spadă pentru a păstra neatârnarea ţării sale.

VLADISLAV AL II-LEA

DURATA DOMNIEI

Vladislav al II-lea a domnit în Ţara Românească în două rânduri: decembrie 1447 - 1448, octombrie; octombrie 1448 - 1456, august 22.

ACŢIUNI MILITARE

În marea campanie antiotomană din 1448, Vladislav al II-lea cu oastea sa, însoţeşte pe Iancu de Hunedoara în Serbia şi în lupta de la Kossovopolje, sultanul Murad al II-lea obţine o victorie strălucită asupra creştinilor. În retragere, Iancu de Hunedoara e prins şi închis de către despotul Serbiei, Gheorghe Brancovici, de la care va trebui să se răscumpere.

Întors din campanie, Vladislav al II-lea reuşeşte să îndepărteze pe Vlad Ţepeş, şi-şi reia tronul. Vladislav al II-lea îşi dă seama că Imperiul Otoman e o putere de netăgăduit şi cade la o înţelegere cu sultanul, recunoscându-i suzeranitatea şi plătind haraciul cuvenit.

Iancu de Hunedoara, nemulţumit de atitudinea domnitorului român, îi retrage în 1452 posesiunea asupra Amlaşului şi Făgăraşului, dar Vladislav al II-lea recurge la represalii, oprind mărfurile braşovenilor veniţi în Ţara Românească, precum şi pentru motivul că ei adăposteau boierii pribegi ostili voievodului. Vladislav al II-lea, văzând că nu i se restituie posesiunile luate în 1452 de către Iancu de Hunedoara, atacă cetatea Făgăraşului care nu se predă, dar unele sate săseşti sunt arse.

Acest lucru îl supără pe Iancu de Hunedoara şi-l trimite pe Vlad Ţepeş cu un corp de oaste în Ţara Românească şi-l învinge pe Vladislav al II-lea la Târgşor, care cade în luptă, la 20 august 1456.

Mormântul său se află la Mănăstirea Dealu.

În timpul domniei sale, Vladislav al II-lea a bătut ducaţi cu legendă şi bani anepigrafi.

BASARAB CEL BĂTRÂN – LAIOTĂ

DURATA DOMNIEI

Basarab cel Bătrân zis Laiotă a domnit în Ţara Românească, în mai multe rânduri: 24 noiembrie - 23 decembrie 1473; primăvara 1474; înainte de 4 septembrie - octombrie 1474; ianuarie 1475 - 8 noiembrie 1476; decembrie 1476 - sfârşitul anului 1477.

ACŢIUNI MILITARE

La 24 decembrie 1473, Ştefan cel Mare învinge pe Radu cel Frumos lângă pârâul Vodnău, un afluent al Prahovei, după o luptă de trei zile, şi-l suie pe tronul Ţării Româneşti pe Basarab cel Bătrân - Laiotă, dar la 23 decembrie 1473, Radu cel Frumos, întors cu ajutor de la turci, îl alungă pe Basarab cel Bătrân.

În primăvara anului 1474, Basarab cel Bătrân revine cu ajutorul lui Ştefan cel Mare pe tronul ţării, iar Radu cel Frumos se refugiază la turci în cetatea Giurgiului.

Deşi a fost instalat pe tronul Ţării Româneşti de către Ştefan cel Mare, totuşi Basarab cel Bătrân trece de partea turcilor şi participă cu oastea sa, însoţind pe Soliman Hadâmbul în Moldova şi sunt învinşi la Vaslui (Podul Înalt) la 10 ianuarie 1475, şi a doua oară însoţeşte pe Sultanul Mehmed al II-lea la Războieni (Valea Albă), 26 iulie 1476.

La 16 noiembrie 1476, Basarab cel Bătrân e izgonit din Ţara Românească de către Ştefan cel Mare şi trupele ungare, care instalară pe Vlad Ţepeş la tronul ţării. Dar peste o lună veni Basarab cel Bătrân cu ajutor turcesc şi-l ucide pe Vlad Ţepeş. Aici a contribuit şi trădarea boierilor din sfatul ţării.

La finele anului 1477, Basarab cel Bătrân este înlocuit cu Basarab cel Tânăr zis Ţepeluş de către Ştefan cel Mare, care şi de data aceasta a fost înşelat în credinţa că va avea un aliat de nădejde în lupta antiotomană. Basarab cel Bătrân e silit să fugă, nu la turci, cum se obişnuia în alte dăţi, ci în Transilvania.

La începutul anului 1480, Laiotă mai face o incursiune în Țara Românească și reușește să răpească vistieria lui Țepeluș, precum și familia acestuia (soția, o soră vitregă și bunica), dar nu însă și domnia. Spre sfârșitul anului 1480, Laiotă moare ca pribeag în Transilvania. Nu se cunoaște locul unde a fost îngropat.

MIRCEA

Țara Românească
– după 23 martie - înainte de sfârșitul lui august 1442.

DURATA DOMNIEI

Mircea și-a început domnia după martie 1442, când tatăl său, *Vlad Dracul*, fiind chemat la Poarta Otomană, fusese închis la Adrianopole, aceeași soartă având-o și cei doi fii ai săi, Vlad și Radu.

După victoria împotriva turcilor în Transilvania de la 23 martie 1442, Iancu a trecut în Țara Românească și a silit pe Mircea să se retragă, iar tronul a fost ocupat în vară, înainte de finele lui august, de „*Basarab*, fiul răposatului *Dan voda*", după cum ne spune un document ulterior din 17 aprilie 1443.

Împotriva turcilor se porni o armată creștină în frunte cu regele Vladislav, în toamna anului 1444. Cruciada cuprindea români transilvăneni, unguri, bulgari, poloni, rutani, bulgari, o flotă burgundă echipată la Veneția și câteva corăbii trimise de papă, la care s-a alăturat oastea muntean de 7.000 de ostași, condusă de unul din fiii lui Vlad Dracul și anume *Mircea*. Această campanie s-a terminat dezastruos pentru creștini la Varna, însuși regele Vladislav fu ucis de turci.

Vlad Dracul ajunge la concluzia că e preferabil totuși să se stabilească o înțelegere cu turcii și încheie pace cu aceștia.

Armata lui Iancu intră în Țara Românească și Vlad este prins împreună cu Mircea „la satul Bălteni" și uciși pe loc, în prima jumătate din decembrie 1447.

BASARAB AL II-LEA

Tara Românească
– înainte de sfârşitul lui august 1442 - primăvara 1443

DURATA DOMNIEI ŞI ACŢIUNI MILITARE

Basarab al II-lea este fiul lui *Dan al II-lea*. Cu ajutorul lui Iancu de Hunedoara îl alungă pe *Mircea*, fiul lui *Vlad Dracul*, din scaunul Ţării Româneşti şi e domn din vara anului 1442 (înainte de finele lunii august) până în primăvara anului 1443.

Dintr-un document reiese că la 9 ianuarie 1443 domnea încă Basarab, dar tot în acest an Vlad Dracul era din nou în scaun şi trecea hotărât de partea creştinilor, participând la marea expediţie care a dus armata condusă de Iancu de Hunedoara şi de tânărul rege Vladislav, până dincolo de Sofia, în inima Balcanilor.

Nu cunoaştem când a murit voievodul şi unde e înmormântat.

FAMILIA

Nu cunoaştem numele *soţiei* lui *Basarab al II-lea*, ştim că a avut *un fiu* care ia domnia Ţării Româneşti, în noiembrie 1477, sub numele *Basarab cel Tânăr zis Ţepeluş* şi *o fiică* cu numele de *Anca*, căsătorită cu *Stanciul* de la Glogova.

Drept este că Basarab Ţepeluş venea adesea în Oltenia, la Glogova, la cumnatul său Stanciu zis de la Glogova, bărbatul *surorii sale vitrege, jupânita Anca*.

Pag. 197 - După o nouă incursiune în Muntenia, la începutul anului 1480 (înainte de 24 februarie) *Laiotă* izbuteşte să răpească visteria lui Ţepeluş şi familia acestuia (*bunica, soţia şi o soră vitregă*), nu însă şi domnia.

VLAD ŢEPEŞ

Ţara Românească
– octombrie - noiembrie 1448
– după 15 aprilie 1456 - înainte de 15 august 1462
– înainte de 8 noiembrie - decembrie 1476

DURATA DOMNIEI

Vlad Ţepeş este unul din fiii legitimi ai lui *Vlad Dracul*. Prin tatăl său, Ţepeş este deci nepotul direct al lui *Mircea cel Bătrân*. Prin *mama sa*, fiica lui *Alexandru cel Bun*, el se trage din dinastia Muşatinilor şi este *văr primar* cu *Ştefan cel Mare*, pe care-l ajută în 1457 să ocupe tronul Moldovei, dându-i un contingent militar.

Vlad Ţepeş a ajuns prima dată pe tronul Ţării Româneşti în octombrie - noiembrie 1448 cu sprijinul în special al paşei de la Nicopole, pe când *Vladislav al II-lea*, domnul ţării, participa cu un contingent militar alături de Iancu de Hunedoara, la campania din Balcani, terminată într-un mod nefericit pentru creştini prin bătălia de la Kassovo. Când însă *Vladislav* se întoarce cu oastea sa, tânărul Vlad Ţepeş nu poate rezista şi trebuie să se retragă din faţa acestuia la turci.

Când relaţiile dintre *Vladislav* şi Iancu de Hunedoara s-au înrăutăţit, *Vlad Ţepeş* părăseşte pe turci şi intră în legătură cu acesta din urmă. În 1456, cu ajutor transilvan, îl învinge la Târgşor pe *Vladislav* care piere în luptă. Data precisă nu ne este cunoscută. Ştim că la 15 aprilie 1456 e ultimul hrisov cunoscut al lui *Vladislav*, dat la Târgovişte, iar la 3 iulie 1456 constatăm că *Vlad Ţepeş* ocupase tronul şi urma să protejeze pe braşoveni împotriva unui eventual atac turcesc.

Cea de-a doua domnie a durat se pare până în iulie 1462, deoarece există un document, peremptoriu, din 15 august 1462, prin care vicecomitele secuilor recomandă braşovenilor şi castelanilor de la Bran să respecte pacea

încheiată cu „ilustrul principe Radu, acum voievod al părților Transalpine...!". Așadar, *Radu cel Frumos* domnea efectiv cel puțin din luna iulie 1462 și fusese recunoscut de oficialitatea maghiară.

A treia domnie a lui Țepeș nu dură mult, noiembrie (înainte de 8) - decembrie 1476. *Basarab cel Bătrân - Laiotă*, primind ajutor de la turci, se întoarce la București, după o lună numai, surprinse pe Țepeș fără oaste strânsă și-l ucise. Capul tăiat al voievodului fu trimis la Istanbul, iar trupul se pare c-ar fi îngropat în biserica mănăstirii Snagov. Nu i se cunoaște mormântul.

ACȚIUNI MILITARE

1. În martie 1460, Dan, pretendentul la tronul Țării Românești, cu sprijinul brașovenilor, trece cu un corp de oaste dincoace, peste munți, și undeva în apropiere de Rucăr, el este învins și este făcut prizonier. Țepeș dă poruncă să i se sape groapa – după o altă versiune groapa și-ar fi săpat-o singur – îi face de viu slujba înmormântării și apoi pune călăul să-i taie capul: pilda și pentru ceilalți pretendenți, *Vlad Călugărul* și *Basarab Voievod*, care râvneau tronul. Și fiindcă *Dan* venise și cu sprijinul locuitorilor din Făgăraș și Almaș, trimite împotriva acestor ținuturi o oaste care le jefuiește și arde cumplit (august 1460).

2. Văzând sultanul Mehmed al II-lea, cuceritorul Contantinopolului că Vlad Țepeș nu-și respectă angajamentul prevăzut în Tratatul încheiat în 1460 cu privire la plata tributului de 10.000 de galbeni și copii care i se cereau pentru corpul de ieniceri, fiind tot amânat, caută mai întâi să-l înlăture pe domnul muntean prin viclesug, nu prin forța armelor. Îi trimise deci vorbă printr-un grec, Catavolinos, să vină la Giurgiu, pentru ca de comun acord cu demnitarii turci, să reguleze o chestie de hotar. Țepeș veni, aducând cu sine, spre a amăgi la rându-i pe dușman, tributul și chiar un număr de cincizeci de copii; avea însă, în același timp, pregătită și o oaste care, la semnalul voievodului, înconjură pe neașteptate detașamentul otoman, luând prizonier și pe comandantul lui, pe Hamza, beiul de Nicopole, împreună cu grecul Catavolinos. Prinșii fură duși la Târgoviște și acolo, în marginea orașului, se ridică pentru fiecare ostaș turc câte o țeapă, aceea a lui Hamza și cealaltă a grecului fiind mai înalte. Giurgiu căzu în mâna lui Țepeș. Malul drept al Dunării, de la Rahova până la guri, fu ars și prădat; un alt comandant turc, Mehmed-pașa, scăpă cu fuga. Cât erau de îngroziți turcii, se vede din împrejurarea că însuși locuitorii Contantinopolului se pregăteau să părăsească orașul, temându-se că Țepeș ar putea ajunge până acolo și se credea fericit cel ce putea ajunge dincolo de Asia.

CAMPANIA LUI MEHMED AL II-LEA

Evident, o asemenea îndrăzneală a domnului muntean nu putea rămâne fără măsuri din partea sultanului. În primăvara anului 1462, la 26 aprilie, o armată însemnată – cronicarul grec Halcocondil dă cifra, mult exagerată însă, de 250.000 ostaşi turci – şi o flotă pe Dunăre, porni spre Ţara Românească. Faţă de puhoiul turcesc, Ţepeş nu avea decât oastea de ţară, călăreţi în cea mai mare parte; povestirea în limba rusă dă cifra de 30.900 de ostaşi, trimisul papei: 24.000, iar veneţianul Tommasi: 22.000. Chiar admiţând cifra maximă şi încă disproporţia de forţe era zdrobitoare, mai ales că o parte a armatei muntene fusese detaşată la Chilia spre a o apăra de turci.

Grosul armatei turceşti trecu Dunărea pe la Nicopole în Ţara Românească în ziua de 4 iulie 1462, în timpul nopţii, cu pierdere în rândul ienicerilor. O luptă pe câmp deschis nu era cu putinţă dată fiind disproporţia forţelor. Urmară deci o serie de ciocniri în locuri alese de Ţepeş, unde mulţimea turcilor nu avea cum să se desfăşoare, pricinuind turcilor pagube însemnate. Într-o noapte, Ţepeş însuşi atacă tabăra turcească, vrând să pătrundă până la sultan pentru a-l ucide. Ajutaţi de întuneric şi de zăpăceala produsă de o asemenea extraordinară tentativă, românii, parte din ei îmbrăcaţi turceşte, măcelăriră un număr considerabil de turci, sultanul Mehmed scăpa cu viaţă datorită faptului că nu se găsea în cortul lui, tocmai inspecta trupa de grăniceri. O hotărâre pe calea armelor, printr-o luptă decisivă, în câmp deschis, era clar că Ţepeş nu va putea obţine, dată fiind superioritatea covârşitoare numerică a adversarului. Dar nici sultanul care, înaintând între timp, ajunsese la Târgovişte, nu putea spera să sfărâme oastea domnului muntean. Mai ales că oastea turcă ducea lipsă de alimente – se făcuse pustiu în faţa năvălitorilor, după metoda străveche – şi pe deasupra se ivise şi ciuma. Pe de altă parte, nici flota şi armata care asediau cetatea Chilia – din Delta Dunării – nu putuseră isprăvi nimic. Aşa încât campania s-ar fi terminat printr-un eşec, dacă sultanul n-ar fi găsit în persoana lui *Radu cel Frumos* – omul care-i trebuia şi care era susţinut de o parte din boieri, cărora le convenea mai mult, se vede, un domn şters, fără personalitate.

Vlad Ţepeş se retrase cu o parte din armată, rămasă credincioasă, peste munţi în Transilvania, aşteptând acolo sprijinul regelui Mateiaş (august 1462). Acesta porni într-adevăr o armată spre a-l restabili pe tron, însă o intrigă a duşmanilor lui Ţepeş, probabil a saşilor din Braşov, care nu puteau uita represaliile din 1459, zădărnici totul. I se prezentară de către aceştia regelui, trei scrisori ca din partea lui Ţepeş, dintre care una adresată lui Mehmed al II-lea, prin care voievodul se ruga de iertare şi făgăduia să-i

înlesnească sultanului cucerirea Transilvaniei, după care ar putea uşor urma supunerea întregii Ungarii. Aceste scrisori, le considerăm false, fiincă nu era nici o raţiune ca Ţepeş să scrie un asemenea text după toate cele ce se întâmplaseră; apoi localitatea de unde au fost transmise scrisorile, „Rothel", nu există. Destul însă că Mateiaş le-a dat crezare, a întrerupt expediţia şi a băgat pe Vlad Ţepeş la închisoare, la Visegrad, o cetate pe Dunăre, mai sus de Buda, unde stătu, se pare patru ani, apoi îi fixă reşedinţa în Pesta, în faţa Budei, dându-i acolo o casă.

În 1474, Vlad Ţepeş a participat la lupta contra turcilor, în Serbia şi Bosnia, şi era alături de voievodul Transilvaniei, Ştefan Báthory, în fruntea armatei care în toamna anului 1476 a intrat în Ţara Românească, trecând munţii în timp ce Ştefan cel Mare venea dinspre hotarul Moldovei, dinspre Milcov.

În lupta care a avut loc, domnul Ţării Româneşti, *Laiotă Basarab* este învins şi silit să se refugieze la turci. La 8 noiembrie vestea era comunicată braşovenilor de însuşi Ţepeş, aflat la Târgovişte; la 11 noiembrie învingătorii se găseau lângă Bucureşti şi Ţepeş ocupa tronul.

Această ultimă domnie nu dură mult. *Laiotă*, primind ajutor de la turci se întoarse, după o lună numai, surprinse pe Ţepeş fără oaste strânsă şi-l ucise.

FAMILIA

Vlad Ţepeş a fost căsătorit cu *o catolică, rudă* a lui Mateiaş Corvinul; unul din fiii născuţi din această căsătorie, *Mihnea*, va fi domn al Ţării Româneşti între 1508 - 1510, cunoscut sub numele de *Mihnea cel Rău. Un altul* – numele *nu i-l cunoaştem* – a stat câtva timp la Oradea, pe lângă episcopul catolic de acolo. Un *al treilea fiu, Vlad*, dintr-o legătură *anterioară căsătoriei*, se pare, *cu o transilvăneancă* – a fost un permanent şi fără noroc pretendent la tronul Ţării Româneşti; a murit pe la 1485.

RADU CEL FRUMOS

Ţara Românească
– înainte de 15 august 1462 - 24 noiembrie 1473
– 23 decembrie 1473 - primăvara 1474
– octombrie 1474 - ianuarie 1475
– primăvara - înainte de 4 septembrie 1474

DURATA DOMNIEI ŞI ACŢIUNI MILITARE

Radu cel Frumos, fiul lui *Vlad Dracul*, ia domnia cu ajutorul sultanului Mehmed al II-lea. La 15 ianuarie 1462, vicecomitele secuilor scrie atât braşovenilor cât şi castelanilor de la Bran să respecte pacea încheiată cu „ilustrul principe Radu, acum voievod al părţilor transalpine". Prin urmare, la această dată el ocupase scaunul – probabil în cursul lui iulie şi era recunoscut de unguri.

Nici cu regatul Ungariei, nici cu protectorii săi turci, Radu n-a avut vreun conflict. Trimitea regulat tributul la Poartă şi veşti în Transilvania despre mişcările militare ale paşilor de la Dunăre. În schimb, a avut repetate conflicte cu *Ştefan cel Mare*, care s-au transformat în tot atâtea înfrângeri pentru Radu.

Ştefan cel Mare dorea să scoată Ţara Românească din zona de influenţă turcească, asigurându-se printr-un domn devotat lui ca armata acestei ţări să nu se mai alăture armatei sultanului şi aceasta impunea

înlăturarea lui Radu de la scaunul domniei. Conflictul începe prin prădarea și arderea Brăilei, a orașului de turci și a județului Ialomița de către armatele moldovene (27 februarie 1470 și zilele următoare). Radu n-a putut replica direct în același an, dar a determinat, se pare, prin plângerea sa la turci năvălirea tătarilor în Moldova, acțiune ce s-a încheiat cu o tragică înfrângere a lor la 20 august, în dumbrava de la Lipnic sau Lipinți, aproape de Nistru.

În anul următor, 1471, Radu cel Frumos, cu o puternică armată, gândi să se răzbune, însă, prevenit din timp, *Ștefan cel Mare* îi ieși înainte, și la târgul Soci, chiar lângă hotar, prin părțile Râmnicului Sărat, îl înfrânge, la 7 martie.

În toamna anului 1473, *Ștefan cel Mare* se hotărâ să-l înlocuiască pe Radu printr-un protejat al său, *Laiotă Basarab* și, după ce-și grupă armata, la 8 noiembrie la Milcov, porni împotriva lui Radu. Lupta s-a dat lângă pârâul Vodnău, un afluent al Prahovei nu departe de târgul Gherghița și a durat trei zile (18 - 20 noiembrie) isprăvindu-se prin retragerea precipitată a lui Radu cel Frumos, care lasă la București pe *doamna Maria* și unica lui *fiică*, tot *Maria*, împreună cu toată averea, în mâinile lui *Ștefan cel Mare*, care le duse cu el la Suceava. Cu această *fiică* a lui Radu s-a căsătorit *Ștefan* în anul 1478.

O încercare a turcilor, în ziua de 28 noiembrie, de a restabili situația, se termină catastrofal: toată armata lor – vreo 13.000 de oameni – fu nimicită; 2.300 de prizonieri pieiră trași în țeapă.

După o lună însă, Radu se întoarce cu ajutoare de la turci și alungă pe *Laiotă Basarab* (23 decembrie), pentru ca, în primăvara anului 1474, acesta să revină, tot cu sprijinul lui *Ștefan cel Mare*, și să-l oblige pe Radu să se retragă la Giurgiu, în cetatea turcească.

O nouă încercare de a-și relua tronul nu-i reușește lui Radu și acesta trece munții în Transilvania, unde moare în același an, 1474, potrivit indicației letopisețului sârbesc de la Cetinje.

Mormântul lui Radu cel Frumos nu se cunoaște, se poate însă ca el să fi fost în mănăstirea Tingamil (Ilfov), ctitoria acestui voievod.

BASARAB CEL TÂNĂR – ŢEPELUŞ

Ţara Românească
– noiembrie 1477 - septembrie 1481
– înainte de 16 noiembrie 1481 - după 23 martie 1482

DURATA DOMNIEI ŞI ACŢIUNI MILITARE

Basarab cel Tânăr, zis Ţepeluş, este fiul lui *Basarab-Voievod* şi nepotul lui *Dan al II-lea*. Spre sfârşitul anului 1477, în urma unei noi expediţii a lui *Ştefan cel Mare*, *Laiotă* este înlocuit, de data aceasta definitiv, prin Basarab cel Tânăr, şi silit să fugă, nu la turci cum ne-am fi aşteptat, ci în Transilvania. După o nouă succesiune în Ţara Românească, la începutul anului 1480 (înainte de 24 februarie), *Laiotă* izbuteşte să răpească vistieria lui Ţepeluş şi familia acestuia (*bunica*, *soţia* şi *o soră vitregă*), nu însă şi domnia. *Laiotă* moare pribeag în Transilvania spre sfârşitul aceluiaşi an.

Curând trecu şi Ţepeluş de partea turcilor şi e obligat să însoţească pe cei doi begi dunăreni: Ali şi Skender, în expediţia lor în Transilvania, expediţie terminată dezastruos prin înfrângerea de la Câmpul Pâinei, la 13 octombrie 1479.

În 1481, Ţepeluş însoţeşte din nou pe Ali-beg şi pe Skender-beg care atacau, de data aceasta, Moldova. Trupele turceşti şi muntene prădară ţara de jos „până sub Lunca cea Mare", aşa spune un document contemporan din 15 octombrie 1481. Ştefan cel Mare porni împotriva năvălitorilor şi aceştia, retrăgându-se, li ajunseră prin părţile Râmnicu-Sărat – la „Râmnic" – afirmă cronicele moldovene. Lupta s-a isprăvit printr-o înfrângere totală a turcilor şi a lui Ţepeluş care fu nevoit să se retragă în Oltenia. Domnul Moldovei aşeză în scaun, în locul lui Ţepeluş, pe un fiu natural al lui *Vlad Dracul*, anume *Mircea*. Şi acest domn intră în legătură cu turcii – vechea poveste a pretendenţilor sprijiniţi de *Ştefan cel Mare*, aşa încât el nu se poate menţine şi trebuie să se retragă din faţa lui *Vlad Călugărul*; acesta avea sprijinul atât al domnului Moldovei, cât şi al Ungurilor. Prin august – septembrie 1481, *Vlad Călugărul* scria la rândul lui braşovenilor din Târgovişte.

De fapt, Ţepeluş nu părăsise ţara, el se găsea în Oltenia şi ajutat de fraţii Craioveşti, probabil şi de turci, izbuti să strângă o nouă oaste şi să alunge, înainte de 16 noiembrie, pe *Vlad Călugărul* îndărăt în Transilvania.

Ultimul document care se cunoaşte de la Ţepeluş este din 23 martie 1482, dat la Gherghiţa; în fruntea divanului găsim pe doi dintre Craioveşti, pe Barbu şi pe Pârvul, fiii lui Neagoe. Curând după aceea, prin aprilie, Vlad Călugărul ocupă iarăşi tronul. „Boierii mi s-au închinat – scrie el din nou

braşovenilor – şi Ali-beg îmi este cu bunătate şi a trimis Ali-beg la Poartă să-mi facă pace şi să-mi aducă steag..."

Ţepeluş fuge pentru a doua oară în Oltenia, şi caută să se adăpostească la cumnatul său, *Stanciul* de la Glogova, soţul surorii sale *Anca*; aici este însă omorât de boierii mehedinţeni. Nu se ştie locul unde a fost înmormântat. În 1633, într-un hrisov acordat mănăstirii Bistriţa, *Matei Basarab* afirmă că în acest lăcaş a îngropat Barbu Craiovescu pe „tatăl moşilor domniei mele Io Basarab voievod". Admiţând că e vorba de Basarab cel Tânăr, constatăm că mormântul lui nu mai există azi la Bistriţa.

FAMILIA

Basarab cel Tânăr a fost căsătorit cu doamna *Maria* a avut un fiu, pe *Danciu*, care apare ca pretendent la tron între 1508 - 1510. *Neagoe Basarab* îşi pune şi el în inscripţia de pe un taler de argint dăruit mănăstirii Tismana, „fiu al lui Mlad Basarab Voievod" (Mlad = tânăr, în limba slavă). Din cercetarea celorlalte izvoare, contemporane, se pare că Neagoe nu a fost fiu legitim, ci fiu natural; s-a susţinut chiar cu argumente impresionante că, în realitate, evlaviosul domn a fost fiul lui Pârvu Craiovescu vel vornic, deci nepotul lui Barbu Craiovescu, iar nu fiul lui Ţepeluş.

În iulie 1481, după înfrângerea de la Râmnicu Sărat, în urma luptei cu Ştefan cel Mare, Ţepeluş-Vodă se află refugiat în Oltenia unde, cu ajutorul rudelor sale – şi s-ar părea că şi cu al Craioveştilor, va reuşi să adune o nouă oaste cu care apoi va izgoni pe *Vlad Călugărul*, rivalul său la scaunul domnesc. În noiembrie 1481 era iarăşi domn. Aşadar, vreme de vreo cinci luni, Ţepeluş a trăit prin părţile Olteniei, din care era originară *Neaga*. Era deci timp suficient şi pentru o idilă. Însă după consumarea acestei întâmplări, a intrat în joc onoarea unei familii de foarte mari feudali, căruia Ţepeluş nu-i putea oferi singura reparaţie posibilă: căsătoria. În aceste împrejurări s-a căsătorit, după părerea noastră, *Pârvu Craiovescu cu Neaga*. Marea vornicie cu care Pârvu apare pentru prima oară în sfatul domnesc din 23 martie 1482, a putut fi răsplata gestului de devotament faţă de domnul său.

O descoperire recentă publicată în „Arhivele Olteniei", ne arată pe Ţepeluş-Vodă sau Basarab cel Tânăr, însurat cu *Ana Bengescu*. Un document de la 1589 arată însă că *Neagoe Basarab* „era fiul lui Pârvu vornic şi frate cu *Preda-Banul* şi cu *jupâniţa Marga*".

MIRCEA

Țara Românească - 1481 (puțin timp)

DURATA DOMNIEI

Mircea este fiul natural al lui *Vlad Dracul*, avut, se pare, cu o brăileancă, *Coltuna*.

Mircea, susținut de *Ștefan cel Mare*, ajunge pentru puțin timp, în anul 1481, pe tronul Țării Românești. Intrând în legătură apoi cu turcii, Mircea nu se poate menține și trebuie să se retragă din fața lui *Vlad Călugărul* care avea sprijinul atât al domnului Moldovei cât și al ungurilor. Nu se știe când a murit și nici unde este îngropat.

VLAD CĂLUGĂRUL

Țara Românească
– septembrie - înainte de 16 noiembrie 1481
– după 23 martie 1482 - după 15 septembrie 1495

DURATA DOMNIEI ŞI ACŢIUNI MILITARE

Vlad Călugărul, fiul natural al lui *Vlad Dracul* cu *monahia Eupraxia* şi-a început domnia prin septembrie 1481 cu sprijinul atât al lui *Ştefan cel Mare* cât şi al ungurilor, când l-a alungat pe *Mircea* din scaunul Ţării Româneşti. Prin august - septembrie 1481, Vlad scria la rândul său braşovenilor din Târgovişte.

Ţepeluş, care nu părăsise ţara, fiind în Oltenia şi ajutat de fraţii Craioveşti, probabil şi de turci, izbuti să strângă o nouă oaste şi să alunge, înainte de 16 noiembrie 1481, pe Vlad Călugărul îndărăt în Transilvania.

Prin aprilie 1482, Vlad Călugărul ocupă iarăşi tronul – „Boierii mi s-au închinat, scrie el din nou braşovenilor, şi Ali-Beg îmi este cu bunătate şi a trimis Ali-Beg la Poartă să-mi facă pace şi să-mi aducă steag...".

Vlad Călugărul însoţeşte deci armata sultanului Baiazid al II-lea în 1484 şi asistă la căderea Chiliei şi Cetăţii Albe; însoţeşte, de asemenea, pe Ali-Begler-begul Rumeliei în expediţia de pradă din 1485 când, în lipsa lui *Ştefan*, dus la Kalonea, a fost arsă însăşi Suceava (19 septembrie).

Vlad Călugărul a murit în toamna anului 1495. În „socotelile" oraşului Sibiu, se înseamnă între 15 septembrie şi 1 octombrie. A fost înmormântat în mănăstirea Glavaciocul, al cărei ctitor era. De fapt, mănăstirea Glavaciocul există încă din vremea lui *Mircea cel Bătrân* care îi dăruieşte satul Călugăreni de pe Neajlov şi jumătate din satul Călugăreni de pe Teleorman. Vlad Călugărul a făcut însă biserica de zid: construcţia s-a isprăvit în 1496, pe când domnea fiul său, Radu cel Mare.

FAMILIA

Vlad Călugărul a fost căsătorit *de două ori*: *prima* dată cu *Smaranda, sora boierului Gherghina*, pârcălabul de Poienari. Cunoaștem și numele ei de călugărie: *Samonda*. A *doua* oară, cu *Rada* care s-a călugărit și ea, numindu-se *Eupraxia*, ce a fost *mama lui Vlăduț-Voievod*.

Cu *prima soție* Vlad a avut următorii copii: pe *Radu, cel mai mare*, care a urmat tatălui său la domnie; pe *Mircea*, al cărui nume figurează atât în pisania schitului Babele, cât și într-un document din 15 septembrie 1497 cu titlul de „voievod"; pe *Vlad*, care a murit de tânăr, deoarece în 1488, într-un document din 4 februarie, el e arătat ca „răposat"; pe *Caplea*, căsătorită *întâia* oară cu *Staicu-Logofătul*, apoi cu *Bogdan*, care a ocupat succesiv dregătoriile de spătar, logofăt și vornic.

Un pomelnic al mănăstirii sârbești Spinia dă numele lui „Ioan Vlad voievod" și al doamnei lui *Maria*. Avut-a una din cele două soții ale lui Vlad Călugărul și un al doilea nume Maria? Sau e vorba de o a treia soție? Un răspuns sigur nu se poate da deocamdată.

– pag. 226 – Se arată că *jupânul Calotă*, mare vornic, era căsătorit cu *Neacșa, fata* lui *Vlad Călugărul* și *Neagoe Basarab* îi confirmă, de zestre, jumătate din satul Drăgănești, de lângă Târgoviște.

RADU CEL MARE

Țara Românească
– după 15 septembrie 1495 - aprilie 1508

DURATA DOMNIEI

Radu cel Mare, fiul lui *Vlad Călugărul*, și-a început domnia între 8 și 15 septembrie 1495 și până în aprilie 1508, când a murit de podagră. A fost înmormântat la Mănăstirea Dealu de lângă Târgoviște, frumoasa lui ctitorie.

Calificativul de „cel Mare" care s-a dat lui Radu, mai întâi de către scriitorii cancelariei domnești și de cronicari, apoi de istoricii vremurilor noastre nu e determinat de cine știe ce biruințe sau fapte vitejești, dimpotrivă, sub raport politic și militar n-a strălucit de loc. Supus ascultător al sultanului, mergea mai în fiecare an la Istanbul spre a i se înfățișa și a-i duce tributul. Însemnătatea lui Radu stă în activitatea de ordin cultural și bisericesc pe care a desfășurat-o, în introducerea tiparului, în organizarea pe care a dat-o ierarhiei monetare, în ctitoriile sale. De asemenea, a mutat reședința mitropolitului de la Curtea de Argeș la Târgoviște.

TIPARUL ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ

În mănăstirea Obod, la vreo 20 km de Cetinie, capitala Muntenegrului, trăia la finele secolului al XV-lea un călugăr sârb, Macarie, ce învățase meșteșugul tiparului la Veneția. După pătrunderea turcilor în Muntenegru (1496), Macarie plecă spre Veneția și se hotărî să vie în Muntenia, poate din proprie inițiativă, auzind de faima lui Radu, poate în urma unei invitații a acestuia. Nu se cunoaște locul unde s-a instalat la noi călugărul sârb; credem că, probabil la Mănăstirea Dealu, în imediata apropiere a Târgoviștei.

CTITORII

Mănăstirea Dealu exista încă din vremea lui *Mircea cel Bătrân*, dar splendida biserică a fost ridicată de Radu cel Mare.

Tot lui Radu i se datorește o nouă biserică la mănăstirea Govora, precum și terminarea bisericii mănăstirii Glavacioc, biserică începută de tatăl său.

Ruda lui Radu, „marele *pârcălab jupân Gherghina*", este ctitorul bisericii mănăstirii Nucet din județul Dâmbovița.

FAMILIA

Radu a fost căsătorit, încă înainte de a ajunge la domnie, cu *Cătălina*. A avut mai mulți copii; trei băieți: *Vintilă, Petru* și *Mircea* și trei fete: *Anca, Boba* și *Cristina*. Cei trei băieți au domnit tustrei în Muntenia. *Vintilă* a fost, înainte de domnie, „județ", adică primar al orașului Slatina, i se mai spunea – poreclă ironică – și *„Io Braga-Voievod"*, din cauza predilecției arătate acestei băuturi răcoritoare. *Petru* s-a călugărit sub numele de *Paisie*, iar lui *Mircea* i s-a zis și *Ciobanul*.

Dar afară de fiii legitimi, Radu cel Mare a mai avut și doi fii nelegitimi, pe Bădica și pe Radu de la Afumați, care și ei au ajuns domni ai Munteniei, precum și pe Cârstea, vistierul și Măican, spătarul.

MIHNEA CEL RĂU

Țara Românească
– aprilie 1508 - octombrie 1509

DURATA DOMNIEI

Mihnea, fiul lui *Vlad Țepeș*, și-a început domnia din aprilie 1508, având și sprijinul turcilor. Dar după puțin timp se produce conflictul, determinat, posibil, de ciocnirea dintre domn – fire autoritară ca și tatăl său – și Craioveștii, doritori să dețină locurile dintâi ale ierarhiei. La care se va fi adăugat și vreun complot în favoarea lui *Danciul*, pretendentul rămas în Transilvania.

Letopisețul cantacuzinesc exprimă numai resentimente și dușmănie față de voievod: „că pre mulți boieri i-au omorât cumplit: le-au tăiat nasurile și buzele, pre alții i-au înecat și pre alții i-au spânzurat, iar el se îmbogățea cu averile lor". Așa a primit numele de „cel Rău".

Pribegii intră cu oaste în țară și cu un nou voievod - *Vlăduț*. Un detașament condus de *Neagoe* – viitorul domn – surprinde la mănăstirea Cotmeana pe *Mircea, fiul și asociatul la domnie al lui Mihnea* (de la finele lui octombrie 1509) – și-l obligă să fugă. Faptul s-a petrecut probabil în februarie 1510. *Mircea* scapă în Transilvania, la Sibiu, unde îl precedase și tatăl său. Aici, la 12 martie 1512, pe când se întorcea de la biserică, Mihnea este asasinat în plină stradă de *Danciul*, rivalul său, *Dimitrie Iacșici* (cumnat cu Pârvu din Ruși) și Albul-Vistiernicul. Asasinii sunt la rândul lor uciși de *Mircea* și de orășeni.

Trupul lui Mihnea a fost îngropat la biserica cea mare a Predicatorilor din Sibiu, sub o lespede de marmură cu inscripție latină.

FAMILIA

În prima căsătorie cu *Smaranda*, Mihnea are pe *Mircea*. Cu a *doua soție* Mihnea a avut mai mulți copii, între ei și *Ruxandra*, soția lui Bogdan al III-lea.

MIRCEA

Țara Românească
– înainte de 29 octombrie 1509 - ianuarie 1510

DURATA DOMNIEI

Mircea, fiul și asociatul la domnie al lui *Mihnea*, de la finele lui octombrie 1509 - probabil februarie 1510, când *Neagoe*, viitor domn, în fruntea unui detașament, îl surprinde la Mânăstirea Cotmeana pe Mircea și-l obligă să fugă la Sibiu, unde îl precedase și tatăl său.

FAMILIA

Mircea, căsătorit cu *Despina*, are pe fii: *Alexandru* – viitorul domn al Țării Românești; *Petru Șchiopul* – domnul Moldovei; pe *Miloș*, *Mircea*, *Vlad* și *Mihnea*, precum și *șase fiice*.

VLAD CEL TÂNĂR – VLĂDUŢ

Ţara Românească
– februarie 1510 - 23 ianuarie 1512

DURATA DOMNIEI

Vlad cel Tânăr, fiul lui Vlad Călugărul, a domnit în Ţara Românească din 1510, octombrie-înainte de 29, până în ianuarie 1512.

ACŢIUNI MILITARE

O încercare a lui Mircea, fiul lui Mihnea, venind din Transilvania, este respinsă la Gherghiţa de Danciu Craiovescu, mare vornic în slujba lui Vlad cel Tânăr. Dar liniştea dinlăuntru n-a ţinut mult. Bogdan din Popeşti, cumnatul domnului (era căsătorit cu o fiică a lui Vlad Călugărul, Caplea), susţine că Neagoe (viitorul domn) ar umbla după domnie.

Craioveştii, simţindu-se ameninţaţi, se refugiază la Mehmed-Beg, comandantul otoman de la Dunăre şi-i solicită sprijinul militar. Trupe otomane şi detaşamentul boierilor olteni pornesc, în plină iarnă, spre Bucureşti. În marginea oraşului, „la Văcăreşti", are loc lupta, Vlăduţ este prins şi decapitat. Trupul său este înmormântat la Mănăstirea Dealu, în apropierea Târgoviştei.

FAMILIA

Vlad cel Tânăr a fost căsătorit cu Anca, cu care a avut un fiu, pe Vlad Înecatul.

NEAGOE BASARAB

Țara Românească
– 23 ianuarie 1512 - 25 septembrie 1521

DURATA DOMNIEI

În privința originii lui Neagoe Basarab, unii istorici îl socot fiu legitim al lui *Basarab cel Tânăr (Țepeluș)*, cu o soră a Craioveștilor, *Neaga*; alții îl consideră fiu nelegitim al aceluiași, Neaga fiind nu sora sa, ci *soția lui Pârvu Craiovescu*.

Cu ajutorul Craioveștilor și a begului dunărean Mehmed, Neagoe a luat domnia Țării Românești la 23 ianuarie 1512, după decapitarea lui *Vlăduț*.

Și-a terminat domnia închizând ochii la 15 septembrie 1512. A fost înmormântat în ctitoria sa de la Curtea de Argeș.

CTITORII

În timpul domniei lui Neagoe Basarab s-au ridicat:

Biserica Episcopală de la Curtea de Argeș (1517);

Biserica Mitropoliei din Târgoviște, mare și frumoasă cu opt turle și tot rotunde;

Schitul Ostrov din insula de pe Olt, în județul Vâlcea;

Biserica din Târgoviște cu hramul Sfântului Gheorghe.

O atenție aparte o acordă așezămintelor ortodoxe din Peninsula Balcanică și Orientul Apropiat, zidind biserici, pe altele refăcându-le și făcând donații în bani și vase.

A făcut donații sau reparații la mănăstirile și bisericile Tismana și Cozia, Dealu, Cotmeana și Vișina, Dobușa și Govora, Snagov, Glavacioc,

Corbii de Piatră.

Neagoe Basarab este autorul celui dintâi manual de învățătură pentru fiii de domni, scris de un cărturar român, cunoscut sub titlul „Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său *Theodosie*", lucrare moral-politică, o carte de înțelepciune, de sinteză politică și îndreptar practic, însumând o îndelungată experiență a cârmuirii.

FAMILIA

Neagoe a fost căsătorit cu *Elena-Despina*, fiica despotului sârb *Iovan Brancovici* (frate cu *Gheorghe Brancovici*, despotul Sremului) și a *Doncăi*. Au avut mai mulți copii, înfățișați pe tabloul votiv al ctitoriilor de la Curtea de Argeș: *Teodosie, Petru și Ioan, Stana, Ruxandra* și *Anghelina*. Ultimii doi feciori și *Anghelina* au murit în fragedă vârstă. Teodosie a urmat pentru scurtă vreme la domnie părintelui său și a murit la Constantinopol. *Ruxandra* s-a căsătorit întâi cu *Radu de la Afumați* apoi, după moartea acestuia, cu *Radu Paisie* iar *Stana*, cu *Ștefăniță al Moldovei*. *Elena-Despina* (în călugărie monahia *Platonida*) a mai trăit peste trei decenii; răpusă de ciumă în Siberia, 30 ianuarie 1554, trupul i-a fost adus după doi ani în țară și îngropat alături de acela al lui Neagoe. Lângă ei odihnesc copiii lor: *Petru, Ioan, Anghelina* și *Stana*.

TEODOSIE

Țara Românească
– după 15 septembrie - octombrie 1521
– octombrie 1521 - după 7 ianuarie 1522

DURATA DOMNIEI ŞI ACŢIUNI MILITARE

Teodosie a urmat pentru scurtă vreme la domnie părintelui său (septembrie - decembrie 1521) și a murit la Istanbul.

Teodosie și-a început domnia la 15 septembrie 1521, după moartea tatălui său, *Neagoe Basarab*. Fiind nevârstnic și bolnăvicios, regența a ținut-o mama sa *Elena-Despina* și cumnatul ei, banul *Preda Craiovescu* (fiul lui Barbu).

Boierii pribegi din Moldova au venit în țară și împreună cu buzoienii au ridicat alt domn, pe *Dragomir Călugărul* – ascendența lui n-o cunoaștem – și punându-i numele de *Vlad Voievod*, pornesc împotriva lui Teodosie. Lupta se dă la Târgoviște, biruie *Dragomir*, iar *Preda* cade în luptă.

Venirea lui Mehmet – Mihaloglu-beg, pașă de Nicopole, chemat în ajutor de îndată ce aflase de înaintarea pribegilor, răstoarnă situația și *Vlad Voievod*, învins, cade peizonier și apoi este trecut Dunărea și – la stăruințele comisului *Bădica* (văr primar al lui *Neagoe*, deci unchiul lui Teodosie) – i se taie capul.

RADU DE LA AFUMAŢI

Ţara Românească
– înainte de 3 februarie - aprilie 1522
– sfârşitul lui iunie - începutul lui august 1522
– octombrie 1522 - după 4 aprilie 1523
– după 19 ianuarie - înainte de 16 iunie 1524
– septembrie 1524 - înainte de 19 aprilie 1525
– după 18 august 1525 - 2 ianuarie 1529

DURATA DOMNIEI ŞI ACŢIUNI MILITARE

În ianuarie 1522 se ridică un alt voievod, Radu, fiu nelegitim al lui *Radu cel Mare*. I s-a zis şi Radu de la Afumaţi, după locul unde îşi avea aşezarea, în satul Afumaţi din Ilfov. Alegerea sa a fost determinată de intenţia lui Mehmet-Bei, pașă de Nicopole, de a lua tronul Ţării Româneşti, invocând o rudenie reală sau prezumtivă cu Basarabii şi îşi aşează subalterni turci administratori în mai toate oraşele şi satele ţării, iar slăbănogul *Teodosie* fusese trimis la Istanbul unde îşi găsise moartea.

Primejdia devenea extremă: ţara putea să ajungă paşalâc, precum erau Bulgaria, Serbia, Grecia. Dacă planul lui Mehmet n-a izbutit, aceasta se datoreşte perseverenţei şi vitejiei lui Radu de la Afumaţi, boierilor, dregătorilor şi tuturor luptătorilor care au fost alături de el, mulţi din ei căzând eroic. La *Gubavi* şi la *Stefeni*, pe Neajlov, biruie Radu (februarie 1522). La *Clejani* pierde însă lupta şi, după *câteva ciocniri*, este silit să treacă, în aprilie peste munţi, la Braşov.

Strângându-şi din nou oaste şi ajutat de voievodul Transilvaniei, Ioan Zapolia, Radu coboară în ţară (iunie 1522) şi biruie la satul *Grumazi*, într-o luptă care a ţinut ziua întreagă, cu grele pierderi pentru turci. Urmărind pe cei bătuţi, ajung până la *Nicopole* şi *Şistov* unde se produc de asemenea ciocniri. Şi pentru ca să nu mai rămână nimic din administraţia instalată de begul dunărean, Radu-Vodă a trimis curând oameni aleşi de au cuprins toţi slujbaşii turci prin toate satele şi oraşele şi le-au tăiat capetele.

În iulie 1522, Mehmet trece iarăşi pe ţărmul stâng al Dunării şi obligă pe Radu, pentru a doua oară, să se retragă în Transilvania (august 1522). Acum s-a dat, se pare, şi lupta de la *Cetatea Poenarilor*, cu „ţăranii".

Zapolia intervine, în persoană, în Țara Românească și tronul este redobândit de Radu (octombrie 1522).

După câteva luni de liniște, turcii atacă iarăși (februarie 1523), în tabăra lor fiind și Craioveștii, cu pretendentul lor, comisul *Bădica* (alt fiu natural al lui *Radu cel Mare*, văr primar cu *Neagoe Basarab* și deci frate vitreg cu Radu de la Afumați). Învins pentru moment, Radu se întoarce și îi respinge în aprilie 1523.

Starea prelungită de război ar fi dus firesc la secătuirea și distrugerea statului. Exista o soluție: începerea tratativelor cu Poarta Otomană. În urma opoziției lui Mehmet, cârmuirea este încredințată lui *Vladislav al III-lea* (aprilie 1523, după 4).

Vladislav al III-lea are la început și sprijinul Craioveștilor, dar în septembrie, Pârvul-Banul este înlăturat din sfat în urma unui conflict. Craioveștii strâng oaste și-l biruie pe domn, care este nevoit să fugă și tronul este ocupat de comisul *Bădica* (noiembrie 1523, care este numit și *Radu Bădica*).

Turcii se prefac că-l confirmă și îi trimit steagul printr-un detașament de 300 de oameni. Când *Bădica* le iese bucuros înainte ei îi taie capul; aceeași soartă împart și câțiva boieri însoțitori (după 15 ianuarie 1524). Radu de la Afumați profită de situație și reia cârmuirea.

Dar nici *Vladislav al III-lea* nu renunță. Ajutat de turci și cu sprijinul Craioveștilor (pe care și-i apropiase din nou), obligă pe Radu să se retragă (înainte de 16 iunie 1524). Cum nu uitase, se vede, rolul Craioveștilor în răscoala lui *Bădica*, *Vladislav al III-lea*, cu tot sprijinul recent primit de la aceștia, înlocuiește pe *Pârvu* din marea bănie printr-un anume Tatul.

Craioveștii își dau seama că nu-l pot înlocui pe Radu de la Afumați și ajung la un acord de durată cu influența familiei. Obținând colaborarea acesteia, Radu de la Afumați alungă pe *Vladislav*, prin lupta de la *Didrich* (septembrie 1524) și tratativele cu turcii duc, de data aceasta, la obținerea acordului sultanului și Radu se duce personal la Poartă. La 1 februarie 1525, întors în țară, anunță pe brașoveni că și-a întocmit bine treburile la Istanbul.

Și totuși n-a fost liniște, *Vladislav al III-lea* reocupă domnia câteva luni (19 aprilie - 18 august 1525), după care Radu își reia tronul.

Spre finele anului 1528 mai mulți boieri, în frunte cu Neagoe din Periș, mare vornic (stăpânea 34 de sate, cu podgorii și robi!) și Drăgan, postelnicul, nemulțumiți probabil de influența puternicei familii de peste Olt, poate și la vreo sugestie a lui Mehmet-Beg, pașă de Nicopole, se ridică împotriva domnului. Acesta, surprins, neavând la îndemână oaste spre a li se opune, e nevoit să fugă. Se îndreaptă spre apus, unde știa că va găsi

ajutorul Craioveştilor, dar e ajuns din urmă şi Radu e ucis în bisericuţa de pe malul Cetăţii Râmnicu-Vâlcea (2 ianuarie 1529). Aceeaşi soartă are şi fiul său, *Vlad*. Trupul lui Radu a fost dus la Mânăstirea Curtea de Argeş, unde a fost înmormântat.

FAMILIA

Radu de Afumaţi căsătorit cu *Voica* (fiica lui *Vlădicul*, vornicul din Bucşani), a avut trei copii: pe *Vlad* (asasinat şi el la Râmnicu-Vâlcea odată cu părintele său), pe *Anca* şi *Neacşa*. Murindu-i, spre finele lui 1525 soţia, Radu se căsătoreşte a doua oară cu Ruxandra, fiica cea mică şi frumoasă a lui *Neagoe Basarab* (la sfârşitul lui ianuarie 1526). Astfel, atrage duşmănia lui *Ştefăniţă al Moldovei* care o voia şi el de soţie, pe temeiul unei vechi făgăduieli a lui *Neacşa*, pe când trăia, să-i dea de soţie pe una din cele două fiice pe care va voi să aleagă. După mai multe expediţii de represalii ale lui *Ştefăniţă* în Ţara Românească şi ale lui Radu în Moldova de sud, domnul moldovean fu nevoit să se căsătorească cu Stana (fiica cea mare a răposatului domn *Neagoe*).

Cu Ruxandra, Radu a avut un fiu, pe *Radu Ilie*, viitor domn în Ţara Românească.

VLADISLAV AL III-LEA

Ţara Românească
– după 4 aprilie - înainte de 8 noiembrie 1523
– 16 iunie - septembrie 1524
– înainte de 19 aprilie - după 18 august 1525

DURATA DOMNIEI ŞI ACŢIUNI MILITARE

Vladislav al III–lea pare să fie fiul natural al voievodului *Basarab cel Tânăr - Ţepeluş.*

După 4 aprilie 1523, în urma opoziţiei lui Mehmet-Beg împotriva lui *Radu de la Afumaţi,* cârmuirea Ţării Româneşti este dată de Poartă lui Vladislav al III-lea, *nepotul lui Vladislav al II-lea.*

Noul domn are la început şi sprijinul Craioveştilor. La puţin timp după aceea se ajunge la conflict. În septembrie 1523, *Pârvul-Banul* este îndepărtat din Sfatul Ţării şi riposta Craioveştilor este imediată. Ei vin cu oaste şi-l biruie pe Vladislav şi pun în scaunul domnesc pe ruda lor, comisul *Bâdica* (noiembrie 1523). Turcii se prefac că-l confirmă şi-i trimit steagul de domnie, printr-un detaşament de 300 de oameni. *Radu Bădica* le iese bucuros înainte şi turcii îi taie capul (după 19 ianuarie 1524).

Radu de la Afumaţi foloseşte împrejurarea, reia tronul. Dar nici Vladislav nu renunţă. Ajutat de turci şi cu sprijinul Craioveştilor (pe care şi-i apropiase din nou) obligă pe Radu să se retragă (înainte de 16 iunie 1524).

Cum însă Vladislav uită sprijinul Craioveştilor şi-l înlocuieşte pe *Pârvu* din marea bănie printr-un anume Tatul.

Craioveştii şi-au dat seama că nu-l pot elimina pe *Radu de la Afumaţi* şi ajunseră la un acord cu el; şi-i dau tot sprijinul în lupta de la Didrich (septembrie 1524) când Vladislav e învins.

Şi totuşi linişte n-a fost, uneltirile au continuat. Vladislav al III-lea reocupă domnia câteva luni (19 aprilie - 18 august 1525), fiindcă *Radu* revine în scaun.

FAMILIA

Nu-i cunoaştem numele *soţiei* lui Vladislav al III-lea, dar ştim că a avut un fiu, *Moise*, viitor domn în Ţara Românească şi o *fiică*, căsătorită cu *Barbu (al II-lea) Craiovescu*, mare ban (fiul lui *Danciu Gogoaşe, nepot bun al lui Neagoe de la Craiova*).

RADU BĂDICA

Ţara Românească
– înainte de 8 noiembrie 1523 - după 19 ianuarie 1524

DURATA DOMNIEI ŞI ACŢIUNI MILITARE

Radu Bădica, fiul natural al voievodului Radu cel Mare, ia scaunul domniei cu sprijinul Craioveştilor, fiind văr primar cu Neagoe Basarab, în noiembrie 1523. La 19 ianuarie 1524, el scrie braşovenilor să nu mai sprijine pe rivalul său, Radu de la Afumaţi.

Noua cârmuire ţine puterea foarte puţin. Turcii se prefac că-l confirmă şi-i trimit steagul printr-un detaşament de 300 de oameni. Când Bădica le iese bucuros înainte, ei îi taie capul, aceeaşi soartă împart şi câţiva boieri însoţitori (după 19 ianuarie 1524).

MOISE

Ţara Românească
– după 2 ianuarie 1529 - înainte de 4 iunie 1530

DURATA DOMNIEI

Moise-Vodă, fiul lui *Vladislav al III-lea*, vine direct în scaun cu steag de la Poartă. În a doua jumătate a lui martie 1529 este instalat. A domnit puţin, până în iunie (înainte de 4) 1530.

Moise se sprijinea pe *Craioveşti*, sora lui se căsătorise la 13 februarie cu *Barbu (al II-lea) Craiovescu*, mare ban (fiul lui *Danciu Gogoaşe*, nepot bun al lui *Neagoe de la Craiova*). Chiar cu acest prilej sunt tăiaţi boieri din partida adversă. Au fost pedepsiţi şi asasinii lui *Radu de la Afumaţi*.

Alţi boieri fug la sud de Dunăre şi se întorc cu oaste otomană şi cu un alt domn propus de ei, *Vlad*, fiul lui *Vlăduţ*, acceptat de Poartă.

Câteva ciocniri în luna mai sunt favorabile lui Moise; la finele lunii sau în primele zile ale lui iunie (înainte de 4), este obligat să se retragă în Transilvania.

Cu ajutor de aici şi împreună cu *Barbu (al II-lea) Craiovescu* reintră în Ţara Românească pe la Bran. La Viişoara, la circa 30 km de Slatina (29 august 1530) lupta se încheie printr-o victorie totală a lui *Vlad*. Moise şi cumnatul său sunt ucişi, comandantul corpului de oaste ungar, *Ştefan Mailath*, este prins.

Mormântul lui Moise se află la Bistriţa cu anul morţii trecut greşit pe lespedea funerară – 7040 (1532).

FAMILIA

Moise a fost căsătorit cu *Anca* şi au o fiică, pe *Zamfira* – se pare singurul lor copil – (măritată mai întâi cu ungurul *Stefan Keserii*, apoi cu polonezul *Stanislaw Nisawski*). Ea este ctitoră la Densuş şi la Prislop, în Ţara Haţegului; în această mănăstire a şi fost îngropată, în martie 1580.

VLAD ÎNECATUL

Ţara Românească
– înainte de 4 iunie 1530 - după 18 septembrie 1532

DURATA DOMNIEI

Vlad Înecatul este fiul lui *Vlad cel Tânăr - Vlăduţ*, cel ucis în 1512. A cârmuit de la începutul lui iunie 1530 (înainte de 4), până în septembrie (după 18), 1523.

Vlad a luat domnia cu ajutorul turcilor şi a fost acceptat de Poartă în locul lui *Moise-Vodă*.

Conflictele din interior determină din nou intervenţia armată a unei mari puteri străine. Câteva ciocniri în luna mai sunt favorabile lui *Moise*, la finele lunii însă, sau în primele zile ale lui iunie (înainte de 4) este obligat să se retragă în Transilvania. Cu ajutorul de aici şi împreună cu *Barbu (al II-lea) Craiovescu* reintră în Ţara Românească pe la Bran. Vlad Vodă îl aşteaptă însă pregătit la Viişoara, la circa 30 km de Slatina (29 august 1530), lupta se încheie cu victoria lui Vlad. *Moise* şi cumnatul său sunt ucişi, comandantul corpului de oaste ungar, *Ştefan Mailath*, este prins.

Vlad confiscă mai multe averi ale adversarilor săi, Craioveştii, inclusiv locul lor de baştină, Craiova. În această perioadă are loc şi încercarea unui *Drăghici*, fiul lui *Danciul Gogoaşe*, care „s-a ridicat să vie domn". Este dovedit ca impostor şi spânzurat la Istanbul, în urma stăruinţelor lui Vlad-Vodă.

În toamna lui 1532, Vlad „mergând la Popeşti, den jos de Bucureşti, în plimbare, acolo s-a înecat în Dâmboviţa"; domnul era – cum notează un izvor transilvănean – după un chef prelungit. Prin grija mamei sale Anca, a fost înmormântat, alături de tatăl său, la Mănăstirea Dealu.

FAMILIA

Vlad a avut de soţie pe Ana, fiica din prima căsătorie a lui Petru Rareş.

VLAD VINTILĂ DE LA SLATINA

Țara Românească
– după 18 septembrie 1532 - după 10 iunie 1535

DURATA DOMNIEI

Vlad Vintilă de la Slatina zis și *„Braga-Voievod"*, fiul lui *Radu cel Mare*, și-a început domnia după 18 septembrie 1532, când s-a înecat în Dâmbovița *Vlad*, fiul lui *Vlad cel Tânăr - Vlăduț*, și a ispăvit-o în pădurile Jiului, la vânătoare, când însuși cumnatul lui, *logofătul Momce* învață două slugi ale sale care, trecând din fuga calului pe lângă domnul – îl străpung cu sulițele (iunie 1535).

Vlad este înmormântat în mănăstirea Menedic, județul Buzău, pe apa Slănicului, ctitoria sa. Lăcașul ridicat în 1532 nu s-a păstrat, cel de astăzi, numit în amintirea întemeietorului, Vintilă-Vodă, a fost înălțat de episcopul Buzăului, Chesarie, și terminat în anul 1846 și se află mai jos de ctitorie.

FAMILIA

Vlad Vintilă a fost căsătorit cu *Rada*, fiica vistiernicului Vlaicu, cu care a avut un fiu, *Drăghici*.

O frumoasă dresă brodată dăruită de Vintilă-Vodă la Cuthumz, păstrează chipurile voievodului, al *Radei* și al fiului lor *Drăghici*.

RADU PAISIE

Țara Românească
– după 10 iunie 1535 - înainte de 17 martie 1545

DURATA DOMNIEI

Radu Paisie este fiul nelegitim al lui *Radu cel Mare*. Numele său este Petru, călugărindu-se (a fost egumen al Argeșului) i s-a spus Paisie. În toamna lui 1534, cu sprijinul unor adversari ai lui *Vlad Vintilă*, cucerește puterea. Eliberează un hrisov la 1 septembrie și își schimbă pentru a doua oară numele în Radu (la fel ca tatăl său). Succes de scurtă durată, deoarece *Vlad Vintilă* revine (finele lui noiembrie) și Radu este silit să pribegească în Transilvania.

Dar în următorul an, după „vânătoarea" de la Craiova, ocupă iarăși domnia. Turcii recunosc în el un voievod „ascultător".

Trei ani mai târziu (iunie 1539) are loc încercarea lui *Șerban din Izvorani* (mare ban al lui Paisie), cumnat cu *Pârvu Craiovescu (al II-lea)* căsătorit cu *Maria*, fiica lui *Radu Craiovescu* – feciorul lui *Neagoe* de la Craiova; sprijinit între alții de Vintilă din Comățel, Radu din Drăgoești și fratele său, Pârvu, și alți dregători.

Silit inițial să părăsească domnia, Radu Paisie se întoarce cu oastea otomană și își reia stăpânirea. Atunci multe capete de boieri au căzut, în frunte cu al lui *Șerban din Izvorani*.

A treia încercare de forță are loc în 1544, participă Stroe (Pribeagul) mare paharnic până în 1538, Manole, Mihalco și alții, se strâng în Transilvania în jurul pretendentului *Laiotă Basarab* „care era acolo fecior de domn" și, însoțiți de o trupă de haiduci „din Țara Ungurească", trec munții în Muntenia. După prima luptă, Radu Paisie, învins, se retrage la Nicopole (mai 1544).

La scurt timp, Radu Paisie se întoarce cu turci mulți și lupta se dădu la Fântâna Țiganului (comuna Teiu, jud. Argeș), biruind domnul, iar *Laiotă* cu pribegii au pierit toți (15 octombrie 1544).

La 7 ianuarie 1543, la Târgoviște, cu aprobarea sfatului, Radu Paisie făgăduiește credință lui Ferdinand I, rege al Ungariei.

Din atare înțelegere cu imperialii, a venit și sfârșitul domniei lui Radu Paisie: este chemat, în martie 1545, la Istanbul și trimis în surghiun în Egipt, unde a murit. Mormântul se află, probabil, în orașul Alexandria.

CTITORII

Radu este ctitorul mănăstirilor Mislea (1536 - 1537, Prahova), Valea (1533 - 1534, Argeș) apoi Bolnița Coziei (1542 - 1543). A acoperit cu plumb fosta mitropolie din Târgoviște și a zugrăvit-o.

FAMILIA

Radu Paisie a fost căsătorit prima dată cu *Stana*, a doua oară cu *Ruxandra* (1541), fiica lui *Neagoe Basarab*, care a fost căsătorită prima dată cu *Radu de la Afumați*.

Radu Paisie a avut mai mulți copii: *Marco*, *Vlad* și *Pătrașcu* (viitorul domn) și pe *Maria*, *Voica* și *Cristina*.

RADU ILIE - HAIDĂUL

Ţara Românească
– 16 noiembrie 1552 - înainte de 11 mai 1553

DURATA DOMNIEI

Radu Ilie, fiul lui *Radu de la Afumaţi*, vine din Transilvania cu boierii pribegi şi cu mulţi haiduci şi-l învinge pe *Mircea Ciobanul* la Măneşti (16 noiembrie 1552), care se retrage cu mari pierderi la Giurgiu, în tabăra turcească.

Radu Ilie (Haidăul) ţine cârmuirea până în primăvara anului 1553, când Mircea vine cu trupe turco-tătare de la Dunăre pentru a se reinstala. La 11 mai 1553, efemerul voievod Radu Ilie este din nou în Ţara Bârsei. Nu s-a putut menţine fără acordul Porţii, deşi repurtase o biruinţă împotriva invadatorilor turci şi tătari.

O altă încercare a lui Radu Ilie (august 1553) nu reuşeşte.

Radu Ilie şi *Socol*, fostul mare vornic, se duc la Istanbul unde încearcă înlăturarea lui *Mircea Ciobanul*. Nu numai că nu au reuşit, dar, în urma stăruinţelor venite de la Bucureşti, sunt exilaţi şi pier înecaţi în drum către Rhodos (iulie 1558).

MIRCEA CIOBANUL

Țara Românească
– 17 martie 1545 (numit de Poarta Otomană în ianuarie 1545) - 16 noiembrie 1552
– înainte de 11 mai 1553 - 28 septembrie 1554
– ianuarie 1558 - 21 septembrie 1559

DURATA DOMNIEI

Mircea Ciobanul era fiul lui *Radu cel Mare*. I s-a spus *Ciobanul* fiindcă înainte de a ajunge în fruntea statului a fost negustor și a avut turme de oi. Numit direct de Poartă în ianuarie 1545, intră în București la 17 martie.

Letopisețul cantacuzinesc spune: „și trecând două săptămâni, au tăiat pe boieri". O parte au fugit în Transilvania. Ginerele domnului, *Barbu din Pietroșani*, trece și el în tabăra adversarilor și fuge în Transilvania cu o mare sumă de bani. Mircea Ciobanul îl cere, îl aduce cu doi turci la București unde îl ucide (2 aprilie 1548).

În august 1547, pribegii strângând oaste, printre ei și ceva secui și sași, sosesc „pe gura Prahovei" și lupta se dă la Periș. Răsculații sunt învinși și executați – Teodosie din Periș, mare ban până în toamna lui 1546 și Udriște din Drăgoiești, fost mare vistier.

O nouă încercare a lui *„Radu-Vodă ce i-au zis Ilie"* din Țara Ungurească, cu boieri pribegi și cu mulți haiduci, izbutește să-l învingă pe Mircea Ciobanul (16 noiembrie 1552) la Mănești și acesta se retrage la turci – Giurgiu, cu mari pierderi printre oamenii săi.

Radu Ilie (Haidăul) ține cârmuirea până în primăvara anului 1553 când Mircea vine cu trupe turco-tătare de la Dunăre pentru a se reinstala. La 11 mai 1553 efemerul voievod *Radu Ilie* este din nou în Țara Bârsei. Nu s-a putut menține fără acordul Porții deși repurtase o biruință împotriva invadatorilor turci și tătari.

Sultanul, nemulțumit de rezultatul expediției din Transilvania și de tulburările continue din Țara Românească, semnează ordinul de mazilire a lui Mircea (28 februarie 1554) care este trimis la Istanbul și exilat „tocmai în Etiopia", averea fiindu-i, mai întâi, confiscată.

A doua domnie a lui Mircea Ciobanul (ianuarie 1558 - 21 septembrie 1559) începe cu un act sângeros când, la 3 martie 1558, invocând nevoia unui mare sfat, convoacă la curte boieri, înalți ierarhi și mai mulți egumeni. La un semnal, toți participanții – vreo 200 – au fost tăiați de garda otomană. Motivul acestei execuții în masă bănuim că este în legătură cu împrejurările mazilirii lui Mircea datorită plângerii acestor boieri făcută la Poartă.

În următorul an, pribegii din Transilvania împreună cu boierii din țară, plănuiesc iarăși înlăturarea lui Mircea – încercare de la început înăbușită în sânge– și nu se mai ajunge la trecerea munților.

La 21 septembrie 1558, Mircea Ciobanul moare și e înmormântat în ctitoria lui de la Curtea Veche (cea mai veche biserică de zid din București).

FAMILIA

Mircea Ciobanul a fost căsătorit cu doamna *Chiajna*, o fiică a lui *Petru Rareș*, la 23 iunie 1546. Au avut mai mulți copii: *Petru, zis cel Tânăr*, urmaș la domnie al tatălui său; pe *Radu* și *Mircea*, apoi pe *Maria* (*sau Marina*) a cărei căsătorie cu fratele lui Mihail Cantacuzino, Șeitanoglu, a alimentat cronica scandaloasă a timpului; pe *Stana*, *Anca* și *Dobra*. Una din acestea trei s-a măritat cu *Radu Socol*, fiul vornicului Socol, ucis la stăruințele lui Mircea Ciobanul; alta a luat pe *Stamatie*, nepotul patriarhului Ioasef din Constantinopol, a treia pe *Barbu din Pietroșani*, executat tot la porunca lui Mircea Ciobanul. O altă fiică se afla, în 1547, în haremul sangeacului de Manghezia, *Murad*, viitor sultan.

PĂTRAŞCU CEL BUN

Ţara Românească
– martie 1554 - 26 decembrie 1557

DURATA DOMNIEI ŞI ACŢIUNI MILITARE

Pătraşcu cel Bun, fiul lui *Radu Paisie*, a fost numit de Poartă şi a domnit în ţară fără vrăjbi între boieri, fapt pentru care l-au numit şi „cel Bun".

Din porunca sultanului Soliman I (Magnificul - Legislatorul), Pătraşcu merge cu oastea în Transilvania (1556) spre a-l restabili pe Ioan Sigismund care, împreună cu mama sa, regina Isabela, trebuise să se retragă în Polonia. Cei 14.000 de ostaşi munteni trec Carpaţii, o parte în luna mai, alta în iulie, iar marele vornic Socol aduce pe regină de la Liov. La 28 octombrie, Pătraşcu însuşi era la Cluj, mulţumit de rezultat (la care a cooperat şi domnul Moldovei, Alexandru Lăpuşneanu).

Cum liniştea nu a fost totuşi deplin restabilită, a fost nevoie de o nouă acţiune în Transilvania. Pătraşcu n-a mai putut însoţi oştile: era bolnav – încă din mai se afla la Râmnic pentru aer, îngrijit şi de un medic trimis de sibieni.

La 26 decembrie 1557 se produce decesul. Spun unii că voievodul ar fi murit otrăvit chiar de marele vornic Socol, care ar fi avut el însuşi gânduri de domnie; lucrul nu este dovedit. Cert este că Socol, la revenirea lui Mircea Ciobanul, se refugiază împreună cu fiul său, Radu Stolnic, în Transilvania, luând cu el şi vistieria defunctului: 400.000 de ducaţi.

Pătraşcu cel Bun a fost înmormântat la mănăstirea Dealu, lângă Târgovişte. A zidit din „temelie" Biserica Sf. Paraschiva din Râmnicu-Vâlcea.

FAMILIA

Pătraşcu, de mult, înainte ca tatăl său – *Radu Paisie* – să schimbe rasa de călugăr argeşean cu dulama domnească, se căsătorise cu o jupăniţă din neamul care s-a numit mai apoi al Bălenilor. Ea se chema *Voica* şi numele

ei se pomeneşte în mai multe tipărituri din acele timpuri. Cu Voica el avu o fată, *Maria*, căreia îndată ce norocul îi dădu tronul, el îi dărueşte satul Segarcea de pe Jiu.

Când moartea lui Pătraşcu risipi în pribegie pe boierii lui din divan şi pe unii din ceilalţi, Dragomir-Vistierul, care nu-şi va fi uitat acasă pungile birului şi slujbelor domneşti, se adăposti la Braşov, şi cu acest prilej, ni se spune în acele socoteli că, el era „ginerele" voievodului. Trebuie să fi luat deci în căsătorie, poate înainte de donaţia moşiei din Jiu, pe domniţa ***Maria***.

După moartea Voicăi, Pătraşcu s-a mai căsătorit o dată, într-o vârstă mai înaintată, fiind domn acum. Data ne-o spun socotelile saşilor de peste munţi care trimiseră la „nunta voievodului" vecin obişnuitele daruri ce se făceau la ai noştri. La 27 ianuarie 1555 porniră darurile din Sibiu, iar cele din Braşov peste o săptămână, la 5 februarie.

Din acelaşi izvor aflăm şi cum îl chema şi pe socrul bătrânului mire: „Radu Logofătul".

„Voievodeasa" cea tânără ţinu scaunul în 1556 împreună cu Radu-Clucerul, în timp cât lipsi soţul ei, dus cu oastea în Transilvania.

Moartea lui Pătraşcu o aruncă în pribegie. Ea apare la Braşov, la Cluj, la Saş-Sebeş, la Sibiu căutând sprijin la Curtea ardeleană sau dreptate înaintea magistraţilor saşi. Apoi i se pierde urma. Despre vreun copil născut din această căsătorie nu se vorbeşte nimic.

Dacă *Pătraşcu cel Bun* n-a avut astfel decât un singur coborâtor legitim, pe *Maria*, cinci alţii – patru băieţi şi încă o fată – i se născură din relaţii întâmplătoare, înainte de domnie sau după.

Cel mai mare dintre fiii lui *Pătraşcu cel Bun* ne este foarte puţin cunoscut, *Vintilă*, care în 1574, pus în scaunul ţării de Ioan-Vodă al Moldovei, îl ţinu patru zile, întrucât domnul cel vechi, *Alexandru al II-lea* se întoarse cu oaste, îl bătu şi-l ucise, aşezându-i capul pe poarta cetăţii din Bucureşti.

Încă de la 1579 apărea la Curtea franceză a lui Henric al III-lea un fiu natural al lui Pătraşcu, *Petru Dimitrie*, care va veni la domnie în 1583, sub numele de *Petru Cercel*.

Cu prilejul fugii lui Petru Cercel în Ardeal, socotelile Braşovului vorbesc de o soră a sa, desigur de la aceeaşi mamă, necunoscută. Ce s-a făcut cu dânsa, nu se ştie.

Petru zis Pătraşcu, fratele duşman al lui Petru Dimitrie, fiu al alteia din cele „zece sau douăsprezece" se află în Cipru încă din 1574. El este cel ce a scris un tratat de gramatică în limba elinească.

Mihai Viteazul a fost fiul lui Pătrașcu cel Bun: așa se numește el în toate actele lui și n-aveau nici un cuvânt pentru a nu-i da credință, iar mama lui a fost Tudora.

„Când s-a întâmplat vremea lui *Mihai-Voievod*, din domnie a ieșit – spune într-o hotărâre din 1653 *Matei Basarab* – și s-a săvârșit în Țara Ungurească, dar maică-sa, Doamna *Tudora*, ea a rămas în sfânta mănăstire a Coziei, luând asupra sa chip monahicesc și prenumindu-se Teofana-monahia".

O piatră îngustă așezată în dreapta bisericii din Cozia îi acoperă țărâna; ea a fost pusă, spun pe românește slovele vechi care o împodobesc, în anul 7114 de la facerea lumii (1605-6), de cei doi nepoți (Nicolae-Vodă Pătrașcu și domnița Florica) întru amintirea „călugăriței" Teofana, mama răposatului Mihai-Voievod". Ea poartă însă, în pecetea de pe inel, titlul de doamnă „gospodja" și semne luate din herbul țării. Fiul ei va fi numit-o, în dania ce-i face în actul din 27 septembrie 1597, tot „Doamnă", cum îi zic apoi toți voievozii ce vin pe urmă și hotărăsc asupra moșiilor ei de moștenire.

Din toate aceste mărturii scrise lipsește orice pomenire a unui soț domnesc, orice urmă a lui Pătrașcu-Voievod.

E neîndoielnic deci că Mihai Viteazul a fost fiul de greșeală și nu de cununie al Tudorei.

PETRU CEL TÂNĂR

Țara Românească
– 21 septembrie 1559 - după 8 iunie 1568

DURATA DOMNIEI

Petru cel Tânăr, la moartea tatălui său, *Mircea Ciobanul*, avea numai 12 ani și trebui ca mama lui, energica doamnă *Chiajna*, să conducă efectiv treburile domniei.

Până când să vină confirmarea Porții pentru tânărul domn s-au produs trei încercări de ocupare a tronului țării.

Boierii pribegi și-au strâns oaste în Transilvania și au venit în Țara Românească la începutul lui octombrie 1559 și înainte, la satul Românești, victoria este a lor, doamna *Chiajna* și cu fiul ei Petru fug dincolo de Dunăre. Cu oastea turcească se întoarce degrabă și *biruie* pe răsculați la Șerpătești. Înainte de 5 noiembrie situația e restabilită. *Chiajna* cu Petru se întorc la București.

După o săptămână numai, un nou atac al altor nemulțumiți, veniți din Oltenia, și la satul Boian, biruie Petru-Vodă având mulți turci cu el.

În 1566 este amintit pretendentul *Nicolae Basarab*, fiul lui *Barbu Neagoe* {un fiu al lui Barbu (al III-lea) Craiovescu, *nepot al lui Preda Craiovescu*, cel ucis în 1521 în lupta de la Târgoviște} și planurile sale nu reușesc, iar Petru își continuă cârmuirea datorită mai ales legăturilor *Mirceoaiei* la Istanbul cu mari dregători ai Porții.

Chiajna își căsători la București *una din fiice*, în vârstă de *15 ani*, cu fratele lui *Mihail Cantacuzino*, trecut de *50 de ani*. După nuntă, perechea porni spre Anhialos, unde era un palat al lui Șeitanoglu. Pe drum însă izbucnește un scandal între prea tânăra soție și maturul ei soț. *Mirceoaia* își *ia fata îndărăt*, cu toată zestre sa și cu o parte din lucrurile mirelui. Sultanul, sesizat de Șeitanoglu, obligă pe doamnă să restituie lucrurile ce nu-i aparțineau. *Cantacuzinii* devenirà dușmanii cei mai aprigi ai văduvei lui

Mircea Ciobanul și după vreo doi ani de intrigi complicate, Petru este chemat în persoană la Poartă să aducă tributul. Sosi la Istanbul la 31 mai 1568. Nu trecură 2 zile și la 2 iunie, Petru este arestat și apoi o aduce de la București și pe doamna *Chiajna* cu ceilalți copii ai ei. Sunt exilați la Alep în Siria, apoi la Konieh în Asia Mică. Moartea surprinde aici pe fostul domn, la 19 august 1569 și nu este exclus să fi fost otrăvit. Piatra sa de mormânt se păstrează în biserica grecească din Konieh. *Chiajna* rămâne încă mulți ani în îndepărtatul Alep. Aici află de moartea năprasnică a dușmanului ei, *Mihail Cantacuzino*, spânzurat la începutul lui martie 1578 din porunca sultanului (care era iritat de continuele reclamații – între ele și acelea ale hanului tătar – împotriva lui Șeitanoglu). Averea i-a fost vândută la mezat și, într-un fel, *Chiajna* se va fi socotit, pe semne, răzbunată.

CTITORII

Petru cel Tânăr a ridicat mănăstirea „de la podul Colentinei", lângă București, numită mai târziu Plumbuita; a zugrăvit biserica de la Curtea-Veche, ctitoria tatălui său, și biserica cea mare de la Snagov.

FAMILIA

Petru cel Tânăr a fost căsătorit cu *Elena Cherepovici*, la 22 august 1563 – fiica dregătorului transilvănean, sârb de origine, *Nicolae Cherepovici* – n-a durat mult, probabil din pricina aprigei soacre care era *Chiajna*. În mai 1566 tânără soție părăsește definitiv Țara Românească și are, la această dată, și o fiică pe nume Tudorița.

ALEXANDRU AL II-LEA - MIRCEA

Țara Românească
– 14 iunie 1568 - 30 aprilie 1547
– mai 1574 - după 11 septembrie 1577

DURATA DOMNIEI

Alexandru al II-lea, fiul lui Mircea, pretendent în 1511 – deci nepotul direct al lui Mihnea cel Rău și frate cu Petru Șchiopul; a fost numit de Poartă după mazilirea lui Petru cel Tânăr, la 14 iunie 1568 – intră în București la 3 iulie și cârmuiește țara până în septembrie, după 11, 1577.

Spre finele verii lui 1568 se descoperă un complot (pus la cale de emisarii Chiajnei?) grupând și foștii aderenți ai lui Pătrașcu cel Bun și cad capetele a *mulți boieri*.

Alexandru al II-lea participă activ la mazilirea lui Ion-Vodă cel Viteaz și conduce un corp de oaste la înscăunarea fratelui său, Petru Șchiopul, în Moldova. Dar *la* Jilițe (aprilie 1574), domnul Țării Românești abia scapă cu fuga. Ca urmare, stăpânirea sa este pusă în cumpănă de Vintilă, instalat la București de oștile învingătoare ale lui Ion-Vodă, dar răsturnat după 4 zile, prin trădare, de câțiva mari dregători ai lui Alexandru al II-lea.

La 20 februarie 1577 încetase din viață, la Istanbul, și fratele său, Miloș-Vodă. O fiică a acestuia, Ermina, a fost soția viteazului Albu Golescu, cel care a salvat, cu prețul vieții lui, viața voievodului Alexandru. Ermina odihnește la Vieroși, alături de soțul ei.

Alexandru a murit de boală și a fost îngropat la mănăstirea sa, Sf. Troiță.

CTITORII

Alexandru a ridicat Mănăstirea cu hramul Sf. Troiță, „din jos de București", refăcută ulterior din temelie de nepotul său, Radu Mihnea,

(numită de aceea azi „Radu-Vodă", după al doilea ctitor). Ecaterina, soția sa, este ctitora bisericii din Slătioara (Vâlcea), refăcută apoi de doamna Elina a lui Matei Basarab.

FAMILIA

Alexandru s-a căsătorit cu o greco-italiancă din Pesa, Ecaterina Salvaresso, au avut un băiat, pe Mihnea – viitorul domn – și două fete: Elina și Despina.

VINTILĂ

Țara Românească
– începutul lui mai 1574 (4 zile)

DURATA DOMNIEI

Vintilă, fiul lui Pătrașcu cel Bun a fost instalat pe tronul Țării Românești, la București, de oștile învingătoare ale lui Ion-Vodă cel Viteaz al Moldovei, după lupta de la Jilițe (aprilie 1574) împotriva lui Alexandru al II-lea.

Este răsturnat după 4 zile, prin trădare, de câțiva mari dregători ai lui Alexandru al II-lea, și-l ucid pe Vintilă, așezându-i capul pe poarta cetății.

PETRU ŞCHIOPUL

Moldova
– 13/14 iunie 1574 - 23 noiembrie 1577
– 1 ianuarie 1578 - 21 noiembrie 1579
– după 2 septembrie 1582 - 19 august 1591

DURATA DOMNIEI ŞI ACŢIUNI MILITARE

Petru Şchiopul, fiul lui Mircea Miloş (asociat la domnie între anii 1509 şi 1510 cu tatăl său, Mihnea cel Rău), a fost instalat pe tronul Moldovei la 14 iunie 1574 cu ajutorul turcilor şi al boierilor care l-au trădat pe Ioan-Vodă cel Viteaz, fiindcă fostul domn era de partea ţăranilor moldoveni, dăduse mai multă atenţie răzăşimii.

Petru Şchiopul le era părinte boierilor pe care-i ţinea la mare cinste şi din sfatul lor nu ieşea. Această întorsătură de politică a lui Petru Şchiopul i-a revoltat pe răzăşii moldoveni care s-au răsculat sub conducerea mai multor pretendenţi împotriva domnului Moldovei.

Întâi s-a ridicat Creţul, frate, după mamă, cu Ioan-Vodă cel Viteaz. Este susţinut, între alţii, de un Filipovschi (căruia Petru Şchiopul îi confiscă satul Brecicani) şi de logofătul Vasile Bălţatul, cumnat cu Bogdan Lăpuşneanu. Tentativa dă greş (înainte de august 1577).

La finele lui august sau în primele zile din septembrie 1577 are loc încercarea unui „oarecare Ivan... Valahul, ce se pretinde din neamul domnilor moldoveni"; frate cu Creţul, i se mai spunea şi Nicoară Potcoavă fiindcă putea frânge o potcoavă în mâini – este respins dincolo de Nistru, după o ciocnire. A doua sa tentativă (probabil între 24 şi 28 noiembrie 1577) reuşeşte după ce biruie, într-o luptă de două zile, garda lui Petru Şchiopul, obligat să se retragă în Ţara Românească.

Aşa cum scrie Nicolae Costin, lui Nicoară Potcoavă i se cuvine domnia după urma frăţâne-său, Ioan-Vodă cel Viteaz.

După 15 decembrie 1577, respinge o oaste trimisă de Petru Şchiopul într-o ciocnire la Dacolina. Cum însă Poarta, ca şi regele Poloniei, a refuzat să-l recunoască, Ion-Voievod (Nicoară Potcoavă) s-a văzut obligat să se retragă dincolo de Nistru; aci ajunge prizonierul regelui Ştefan Báthory (acum

rege al Poloniei) și după câteva luni de închisoare este decapitat în piața Liovului.

Petru Șchiopul revine la Iași, la 1 ianuarie 1578. Alt pretendent, frate cu Nicoară Potcoavă, Alexandru, trece Nistrul cu o ceată de cazaci (înainte de 9 februarie 1578) și Petru Șchiopul fuge grăbit la turci, încât doamna Maria rămâne prizonieră.

Alexandru nu reușește să se impună și este asediat la Iași de Petru, cu ajutor de la otomani și din Transilvania, încearcă o ieșire din oraș în noaptea de 12 spre 13 martie 1578, cade prizonier, greu rănit, „la iezerul Ciurbeștilor", după o scurtă luptă și moare pe drum spre Istanbul.

La finele lui iulie 1578 au loc alte încercări de a-i lua tronul lui Petru Șchiopul: un anume Petru, un fiu al lui Lăpușneanu, domnul prinzând de veste, aștepta pregătit la Soroca așa încât, cei veniți „și-au pus capetele" cu toții. A doua încercare aparține unui Constantin, fiu al lui Nicoară Potcoavă; nu se ajunge la ciocnire deoarece pretendentul begului de Tighina, socotește că, ajuns la Istanbul, va obține mai ușor domnia.

În sfârșit, la 12 octombrie 1578, un alt Constantin, fiu al lui Ștefan Lăcustă, este înfrânt iar cazacii săi „s-au topit toți la Nistru".

Aceste continue tulburări determină pe sultan să-l înlocuiască pe Petru Șchiopul și, la 21 noiembrie 1579, se dă ordinul de mazilire și domnul părăsește Iașii la 2 decembrie spre Istanbul și de aici în exil la Alep.

În locul său a fost numit Iancu Sasul, fiu natural al lui Petru Rareș. Cronica îl acuză „de lăcomia de avuție" a lui Iancu Sasul care pe mulți boieri i-a omorât iar alții au fugit la Istanbul de-au cerut Porții să-l mazilească. Rezultatul este că turcii dau domnia îndărăt lui Petru Șchiopul și la 17/27 octombrie 1582 intră în Iași. Iancu își ia avuțiile și încearcă să treacă în Polonia, până în Ungaria superioară, la Kesmark, unde își cumpărase un castel. Pe drum, în Polonia, este prins și executat la Liov, după ce i-a fost confiscată averea.

Abia instalat, Petru Șchiopul și cazacii năvălesc din nou dar sunt întâmpinați la Bogdănești, pe Prut, siliți să se predea și sunt eliberați sub jurământ că nu vor mai veni; la începutul lui ianuarie 1587 năvălesc cazacii pe la Soroca și pradă, sunt rău bătuți și uciși de Pârvul, pârcălabul cetății. În toamna aceluiași an vin alți cazaci cu un pretendent numit Ivan. Lupta se dă din sus de Tutora (26 noiembrie 1587) și sunt învinși de oastea lui Petru Șchiopul, pretendentului i se taie nasul și este trimis la mănăstire.

Petru Șchiopul, pentru a spori veniturile țării și ca să potolească pofta de bani a sultanului, înființează prima fabrică de hârtie din Moldova, în anul 1583.

Schimbându-se vizirul cu un altul, numit Sinan, care avea nevoie de bani mulți, Petru Șchiopul fu chemat la Poartă. Domnul înțelese, stărui cu 200.000 galbeni pe lângă sultan și cu alți 60.000 pe lângă noul mare vizir c

să fie scutit de drumul până la Istanbul şi, în cele din urmă izbuti, cu o singură schimbare şi anume ca domnia să fie dată fiului său, Ştefan, în vârstă de 5 ani.

La 2 ianuarie 1590, Ştefan era uns de către mitropolitul Gheorghe, în Suceava, ca voievod al ţării. De fapt, a cârmuit în continuare tot Petru Şchiopul.

În anul 1591 însă, Petru Şchiopul este anunţat oficial că trebuie să sporească tributul. El hotărî să părăsească ţara decât să aleagă calea împotrivirii cu armele şi plecă împreună cu familia, însoţit de câţiva mari boieri (19 august 1591) şi, străbătând Maramureşul şi Casovia, ajunge la Viena. Împăratul Germaniei îi îngăduie să se stabilească în Tirol dar Petru ajunge, în iulie 1592, la Bolzano unde rămâne, bolnav de podagră. Moare la 1 iulie 1594 în castelul Zimmerlehen când venise să stea în timpul verii.

Mormântul i se vede şi astăzi într-o capelă de lângă biserica franciscanilor din Bolzano.

CTITORII

Petru este ctitorul Galatei. La 24 iunie 1577 el cere bistriţenilor să-i trimită mai mulţi meşteri, 15 sau 16 sau câţi vor putea, pentru construcţia unei mănăstiri. Galata e zidită pe un deal, unde se află şi astăzi.

Reparaţii a făcut domnul şi la biserica Sf. Gheorghe din Suceava. Patriarhia din Istanbul primeşte vase şi tipsii având gravate pe ele numele voievodului şi stema Moldovei.

FAMILIA

Înainte de a lua domnia, Petru s-a căsătorit cu Maria Amirali din Rhodos. A avut un fiu, Vlad (mort de tânăr şi îngropat la Galata) şi o fiică, Maria. Aceasta s-a căsătorit cu Zotu Tzigara din Ianina, care a devenit pârcălab de Hotin şi apoi spătar; devenind văduvă în 1599, s-a căsătorit a doua oară cu un italian, Polo Minio. Încă înainte de moartea doamnei Maria (ale cărei rămăşiţe odihnesc tot la Galata), Petru a avut, cu o roabă, Irina Botezatu, un fiu nelegitim Ştefan (cel numit domn al Moldovei). La 17/27 ianuarie 1521 se încheie, în prezenţa mitopolitului şi a câtorva boieri, un act secret de căsătorie prin care Irina devine soţie legitimă. Actul nu trebuie să devină public decât după ce domnul va pleca din ţară. Doamna Irina a mers împreună cu soţul ei în pribegie şi a murit la Bolzano, la 3 noiembrie 1592.

Bolnăviciosul său fiu, Ştefan, care suferea de piept, s-a stins la 21 martie 1602, în vârstă de 18 ani. Sora sa, Despina, născută în 1588, al doilea copil al lui Petru Şchiopul cu Irina, murise la o vârstă şi mai mică şi fusese îngropată la Galata.

MIHNEA TURCITUL

Ţara Românească
– după 11 septembrie 1577 - iulie 1583
– înainte de 16 aprilie 1585 - după 19 mai 1591

DURATA DOMNIEI ŞI ACŢIUNI MILITARE

Mihnea al II-lea Turcitul, fiul lui Alexandru al II-lea, are vreo 13 ani la moartea tatălui său, când este numit de Poarta Otomană ca domn în Ţara Românească, după 11 septembrie 1577, aşa încât, la început conduce mama sa, doamna Ecaterina Salvaresso.

În al patrulea an de domnie al lui Mihnea a fost o răzmeriţă a boierilor din Mehedinţi care au venit, în frunte cu un pretendent „ce i-au zis Radu Popa". Lupta s-a dat la Craiova şi a învins Mihnea-Vodă.

Dar cel mai periculos s-a arătat a fi Petru Cercel, un fiu al lui Pătraşcu cel Bun, care, până la urmă, cu sprijinul regelui Franţei, Henric al III-lea, intervine la Poartă şi obţine tronul Ţării Româneşti, prin iulie 1583.

Adus la Istanbul, Mihnea şi a sa mamă au fost exilaţi – pentru puţin timp, e adevărat, la Tripoli, pe coasta africană.

Opoziţia din ţară a boierilor, manevrele lui Mihnea, ostilitatea beglerbegului Greciei faţă de Petru Cercel, au contribuit la mazilirea lui şi chemarea la Istanbul. Cunoscând obişnuitele riscuri ale unei astfel de chemări, Petru Cercel îşi adună avuturile şi porneşte la 6/16 aprilie 1583, spre Transilvania, cu gândul de a ajunge la Apus, unde putea fi sigur de viaţa sa şi a familiei sale.

Cu mari cheltuieli Mihnea revine la domnie la 6 aprilie 1585.

În 1589, Petru Cercel vine la Istanbul pentru a cere domnia Ţării Româneşti, din nou, şi se părea să-i fie favorabilă conjunctura. Mihnea fusese tocmai mazilit a doua oară, un nepot al său, Vlad, fiul lui Miloş, în vârstă de 20 de ani, numit în locu-i se îmbolnăveşte şi moare la 6 august – unii spun că ar fi fost otrăvit. Mihnea, sosit şi el la Istanbul, deşi mazilit, luptă să recapete domnia şi reuşi fiindcă dădu sume de bani mai mari decât ale lui Petru Cercel care este sugrumat, pe drum, spre insula Rhodos.

Întors în țară, Mihnea puse noi dări pe spinarea poporului pentru a-și achita datoriile contractate față de financiarii Istanbulului care-l ajutaseră să capete de la sultan domnia.

În mai 1591 este mazilit a treia oară pentru că ar fi refuzat să plătească un milion de aspri „din datoriile vechi". Dus la Istanbul și anunțat că va fi exilat la Alep, de frică să nu fie lichidat ca și Petru Cercel, consimți să treacă la mahomedanism și primește sangiacatul de Nicopole și, o dată cu aceasta, și numele de Mehmet-Beg.

Mihnea Turcitul (Mehmet-Beg) a murit în octombrie 1601.

FAMILIA

Mihnea s-a căsătorit, în iunie 1582, cu Neaga, fiica lui Vlaicu-Clucerul din Cislău și au avut trei băieți și o fată: pe Radu (născut în 1584), Alexandru cel Tânăr (decedat înainte de 8 februarie 1589), Vlad (amintit într-un act din mai 1591) și Erina.

Dintr-o legătură cu Vișa (sora comisului Bratu), Mihnea a avut mai mulți copii, între ei Radu (viitorul domn Radu Mihnea).

CTITORII

Mihnea, împreună cu soția sa Neaga, ridică biserica de zid la Mănăstirea Aninoasa - Cislău (c. 1580, județul Buzău), în locul celei de lemn făcută de înaintașii săi.

Mănăstirea Tutana (județul Argeș) se reconstruiește tot cu banii lor (între 9 iulie și 10 septembrie 1583).

Vișa a stat mult timp cu copii ei la Veneția. Aici învață carte viitorul domn Radu Mihnea.

PETRU CERCEL

Țara Românească
– iulie 1583 - 6 aprilie 1585

DURATA DOMNIEI

Petru Cercel, fiul lui Pătrașcu cel Bun, ia domnia Țării Românești în iulie 1583, cu sprijinul regelui Franței, Henric al III-lea, care a intervenit la Poartă prin ambasadorul său de la Istanbul și cîrmuiește țara până la 6/16 aprilie 1585.

Opoziția din țară a boierilor, manevrele lui Mihnea, ostilitatea begler-begului Greciei față de Petru Cercel, au contribuit la mazilirea lui și chemarea la Istanbul. Cunoscând obișnuitele riscuri ale unei astfel de chemări, Petru Cercel își adună avuțiile și pornește, la 6/16 aprilie 1585, spre Transilvania, cu gândul de a ajunge în Apus, unde putea fi sigur de viața sa și a familiei sale. Din aceste bogății n-a mai avut parte: abia intrat în Țara Bârsei, este prădat de oștenii ce-i păstrase lângă dânsul; restul de bani – peste 125.000 de galbeni – a fost confiscat de guvernatorul Transilvaniei și Petru Cercel este arestat lângă Mediaș, închis în cetatea de la Chioar, apoi în aceea de la Hust (Maramureș); rămâne așa până în 1587 când, coborând pe o funie, evadează. Trece prin Varșovia, Viena, apoi ajunge la Roma unde obține sprijinul Papei, se duce la Veneția, apoi la Mantova și Ferrara, recâștigă bunăvoința regelui Franței și revine la Istanbul, la 25 iulie 1589; se părea să-i fie favorabilă conjunctura.

Mihnea fusese tocmai mazilit pentru a doua oară. Un nepot al său, Vlad, fiul lui Miloș, în vârstă de 20 de ani, numit în locu-i, se îmbolnăvește și moare la 6 august – unii spun că ar fi fost otrăvit. Mihnea, sosit și el la Istanbul, deși mazilit, luptă să recapete domnia și reușì fiindcă dădu sume de bani mai mari decât ale lui Petru Cercel.

Închis la Edicule (adică închisoarea celor 7 turnuri), îmbarcat apoi, în martie 1590, pe o corabie, sub pretextul că este exilat în insula Rodos.

Petru Cercel este sugrumat pe drum – un alt izvor spune decapitat – și zvârlit în mare. (Pentru această execuție Mihnea plătise 60000 scuzi !).

FAMILIA

În urma asasinării lui Petru Cercel rămâneau patru copii cu Stanca: Dimitrie – cel mai mare, Marcu, Ioan (Ionaș) și Radu (numit și Petru, în unele mărturii și Pătrașcu). Acesta din urmă, aflat în țară după 1620, se călugărește sub numele de Parthenie și scrie un manual de gramatică grecească, păstrat la Dresda.

CTITORII

Petru Cercel înalță, la Târgoviște, un palat de reședință – ruinele se văd și astăzi; „a făcut un bine că au făcut biserica cea mare din curtea domnească". Tot aici alimentează orașul cu apa adusă pe olane, de la depărtare. Pune în funcțiune un atelier de turnat tunuri de bronz. Una din țevi, deteriorată, e păstrată la Muzeul Militar din București, are stema Țării Românești și jur împrejur legenda în slavonă: „a făcut (acest tun) Io Petru-Voievod, fiul lui Pătrașcu-Voievod, nepotul lui Radu-Voievod".

Rezidește în parte și înzestrează mănăstirea Mislea, este și ctitor la biserica din Câprești (Curtea de Argeș), la mitropolia din Târgoviște, la biserica din Șcheii Brașovului.

Nici *Petru* nu avusese somn întins. Nu ca urmare a bolii ce-l încercase greu. Sivoli l-a aflat pe Măria-Sa jucându-se cu Marcu, feciorul cel mai răsărit, cei doi *Ionaș* și *Radu* care erau mărunți tare, se aflau la iatacul mamei, *Stanca*.

Principele Pătrașcu, săvârșit din viață la Istanbul, nu mult după înscăunarea lui Petru în Valahia.

MIHAI VITEAZUL

Țara Românească
– septembrie 1593 - 19 august 1681
– 1 noiembrie 1599 – Domn al Țării Românești și al Ardealului
– mai 1600 – Domn al Țării Românești, al Ardealului și al Moldovei

DURATA DOMNIEI

Mihai Viteazul a fost fiul lui Pătrașcu cel Bun: așa se numește el în toate actele și n-avem nici un cuvânt pentru a nu-i da credință.

Descoperirea unui complot împotriva lui Alexandru cel Rău, duce la executarea unor boieri, din porunca domnului. Se mai întâmplă ca la București, un slujitor al voievodului, în ceartă cu un ienicer negustor, să-l omoare pe turc pentru a curma discuția. Se găsi firește, cine să dea de știre la Poartă despre această ucidere care nu putea fi îngăduită.

Ienicerii de la Istanbul, solidari ca totdeauna la răzbunare și câștig, făcură zgomot la porțile celor mari și, pe de altă parte, fiind pe acea vreme și însemnați bancheri care împrumutau bani cu camătă mare, ei strânseră unul de la altul atâția bani câți trebuiau pentru peșcheșurile „banului Mihai".

Iani, Andronic Cantacuzino și ambasadorul englez întregiră suma care era obișnuită pentru cumpărarea scaunului domnesc: aproape o jumătate de milion.

Numirea lui Mihai ca domn are loc în septembrie 1593 iar sosirea în București, cu întreaga gloată de creditori, însoțit și de 2.000 de turci sub comanda unui emir, are loc în luna următoare.

Începuturile cârmuirii au fost deosebit de grele pentru cei mulți care trebuiră să plătească în primul an, în afara birului obișnuit, și o dare pentru contribuție de grâu, orz, miere, unt și alte produse ce se transmiteau armatei otomane (în campanie de război în diferite părți ale imperiului), pe lângă prestații de tot felul, darurile periodice pentru demnitarii turci de diferite ranguri și către tătari.

Situația devenise apăsătoare pentru masa cea mare a locuitorilor și a determinat o tensiune ce s-a repercutat chiar și asupra păturii conducătoare,

care hotărî să declanşeze o răscoală antiotomană pe care o dorea de mult voievodul Mihai şi a se opune prin toate mijloacele împilării la care era supusă ţara, de a restaura drepturile ei, cu toate imensele greutăţi, adversităţi şi duşmănii ce s-au ridicat împotrivă-i.

Conjunctura europeană se arăta favorabilă, Papa Clement al VIII-lea îndemna stăruitor pe monarhii „creştini" să-şi unească armele, într-o ligă sfântă, împotriva Imperiului Otoman. Concentrarea urma să se facă în jurul împăratului Germaniei, Rudolf al II-lea.

La început Mihai ajunge la o înţelegere deplină cu Sigismund Báthory al Transilvaniei precum şi cu Aron-Vodă al Moldovei, care ulterior fu schimbat de principele Transilvaniei cu Răzvan Vodă.

ACŢIUNI MILITARE

La 13 noiembrie 1594, creditorii sunt chemaţi la vistierie pentru lichidarea datoriilor. O dată lumea adunată, ceva ostaşi sosiţi din Oltenia şi un număr de trabanţi, oaste permanentă, şi de secui pe care un contemporan îi socotea la patru mii, veniţi din Transilvania, conform înţelegerii avute cu Sigismund Báthory; începu într-adevăr socoteala, dar o socoteală sângeroasă. Tunurile izbesc în mulţimea creditorilor, casa începe să ardă, oştenii desăvârşesc prăpădul, apoi veni rândul celor 2.000 de turci ai emirului. Concomitent începe acţiunea şi Aron-Vodă la Iaşi: răscoala devine generală – *25 ianuarie 1595*. Apoi sunt lovite garnizoanele otomane de la Dunăre, pentru a împiedica atacuri ale lor în teritoriul Ţării Româneşti. Oraşul Giurgiu este devastat, dar cetatea rezistă mai ales pentru că primea ajutoare de la Rusciuk. Au loc lupte la Hârşova, alta lângă Silistra, toate sunt favorabile ostaşilor munteni.

La Istanbul se hotărăşte, între timp, schimbarea domniilor prin Bogdan, fiul lui Iancul Sasul în Ţara Românească şi Ştefan Surdul în Moldova.

Două armate sunt trimise în „sprijin", una comandată de **Hasan Paşa** spre Rusciuk, iar a doua de Mustafa Paşa, spre Silistra.

Mihai porni împotriva celei dintâi. În tabăra de la Pietrele, de unde supraveghea mişcările turcilor, primi ştirea că va fi atacat din flanc de tătarii care operaseră până atunci în Banat. Atunci Mihai se retrage spre nord, în satul Hulubeşti, la confluenţa Câlniţei cu Neajlovul, lângă Călugăreni, şi trimite pe fraţii Buzeşti pentru a împiedica joncţiunea tătarilor cu turcii.

Tătarii sunt bătuţi la Putineiu (14 ianuarie 1595) şi la Stăneşti (16 ianuarie 1595), dar unirea lor cu turcii nu poate fi împiedicată. Atacaţi din

nou, într-o noapte, la Şerpăteşti, de către paharnicul Manta, sunt siliţi să fugă. Mihai, sosit între timp cu oastea cea mare, trece Dunărea pe la Maratin şi sfărâmă trupele otomane de la Rusciuk; amândouă paşalele sunt ucise, oraşul este ars şi prădat, Bogdan scăpă fugind (25 ianuarie 1595).

Banul Mihalcea atacă la Silistra a doua armată turcească şi o împrăştie; oraşul are aceeaşi soartă ca şi Rusciukul, iar urma pretendentului la domnia Moldovei – Ştefan Surdul – se pierde.

Brăila, apărată de o garnizoană cu o mie de turci, cade după un atac concentric dat de paharnicul Manta şi de Albert Király, noul comandant al corpului de ajutor unguresc (martie 1595).

Oştile lui Mihai fac incursiuni pe ţărmul drept al Dunării şi ajung până la munţii Balcani; localnicii încurajaţi se răscoală şi ei; vreo două mii de haiduci şi câţiva sârbi atacă Sofia.

Oficialităţile din Istanbul nu puteau lăsa ca situaţia să se agraveze, sultanul se vedea lipsit de aprovizionările din ţările române, absolut necesare armatei otomane pentru a putea continua războiul pe frontul din Ungaria. Singurul, domnul Ţării Româneşti, dădea pe fiecare an cam o tonă de aur, 20.000 de oi, 2.000 de cai, 10.000 de măsuri de grâu, tot atât de orz şi, pe lângă acestea, mult unt, miere, şi nu dădeau mai puţin nici cei doi voievozi vecini, ai Moldovei şi Transilvaniei. În plus, un număr important de vite fuseseră luate de trupele lui Mihai chiar de pe teritoriul sud-dunărean.

Mihai îşi dădu seama, încă din primăvară, că va avea de făcut faţă unui atac de amploare. Căută să-şi asigure, printr-un tratat formal, sprijinul militar al lui Sigismund Báthory. Acesta consideră împrejurarea cu totul potrivită pentru a dobândi conducerea celor trei principate, mai ales după ce în Moldova înlocuise pe Aron-Vodă printr-un om al său, Ştefan Răzvan, iar pe Mihai să-l facă mai mic şi ascultător poruncilor lui şi să-i oprească ţara cu tot venitul ei.

Unele clauze pe care le puse Sigismund în tratatul semnat de boierii trimişi la Alba Iulia, din care o fracţiune boierească era ostilă domnului muntean, nici puterea suzerană nu le formulase vreodată! Dar conjunctura nu-i îngădui lui Mihai o alternativă.

23 august 1595 – Bătălia de la Călugăreni

În acest timp, au loc concentrări importante de trupe la Rusciuk, sub comanda marelui vizir Sinan-Paşa şi, odată încheiate pregătirile, se dă ordin de trecere a Dunării.

Mihai izbuteşte să ţină vadul câtva timp; ameninţat cu învăluirea pe la Oltenita, se trage îndărăt şi, de la 4/14 august 1595, timp de trei zile, coloanele turceşti trec fluviul pe un pod de vase, construit din vreme. Faţă

de superioritatea numerică a turcilor, Mihai nu putea da lupta în câmp deschis şi alese o poziţie pe drumul de la Giurgiu la Bucureşti, unde se afla satul Călugăreni.

Bătălia s-a dat la 13/23 august 1595. Înainte de revărsatul zorilor, avangarda lui Mihai atacă şi capturează unsprezece tunuri. Mihai îşi retrage trupele în perfectă ordine, dispuse în unghi, cu vârful spre duşmani, apoi, în momentul când ajunge în dreptul detaşamentului lui Király, care până atunci nu intervenise în lupta – se pare că nu voise să intervină – dă un contraatac fulgerător care decide soarta bătăliei. Voievodul însuşi, cu securea în mână, se azvârle în încleştare. Un paşă, ieşindu-i înainte, are capul despicat dintr-o lovitură; un altul este rănit la piept. Boierii şi comandanţii, urmând pe domn, se aruncă şi ei asupra turcilor, tăindu-i şi împingându-i în mlaştină. Tunurile lui Király îi izbesc din flanc, un detaşament de 200 de cazaci ai căpitanului Cocea şi cu 200 de transilvăneni, atacă din spate.

Cuprinse de panică, trupele otomane încep o retragere dezordonată. La podul de pe Neajlov îmbulzeala este atât de mare încât Sinan este aruncat în mlaştină unde ar fi pierit dacă un veteran din Rumelia nu l-ar fi scos, cărându-l în spate. Patru paşi, şapte sangeaci şi 3.000 de soldaţi au fost ucişi. „Şi am câştigat – scria Mihai – cinci tunuri şi un steag verde al Proorocului lui Mohamed, foarte preţuit de dânşii". Bineînţeles, cele 11 tunuri au fost reluate.

Otomanii fuseseră învinşi dar nu şi distruşi, superioritatea lor numerică rămânea covârşitoare. Trupele lui Mihai, obosite după mai bine de 16 ceasuri de luptă, avuseseră ele însele pierderi, forţele trebuiau împrospătate. Şi apoi *nici loialitatea unor boieri nu era deplină, fiindcă primise în ascuns, mai* înainte, scrisori de la fostul voievod Mihnea – trecut la mahomedanism – că sultanul a dat domnia Ţării Româneşti fiului său, Radu, (în vârstă de nouă ani) şi că el însuşi merge „poate să facă ţara să se închine şi să nu mai fie război şi stricăciune".

Faţă de aceste considerente, Mihai dă ordin de retragere chiar în timpul nopţii de 23 spre 24 august. Un scurt popas la Copăceni, pe Argeş şi un al doilea la Văcăreşti; apoi retragerea continuă la Târgovişte şi de aici, pe Dâmboviţa în sus, până la Stoeneşti, în munte, unde a fost aşezată tabăra, în aşteptarea zăbavnicului Sigismund Báthory.

La începutul lui octombrie coboară munţii, pe la Bran, Sigismund, care până atunci fusese foarte ocupat cu nunta sa cu arhiducesa Maria Cristina. Aducea cu el 22.000 secui, 15.200 oşteni daţi de oraşele şi nobilimea transilvăneană şi 63 de tunuri. Din Moldova sosi Ştefan Răzvan cu 3.000 de oameni şi 22 de tunuri.

La 6 octombrie 1595, Târgoviștea era asediată, cetățuia, construită înainte la porunca lui Sinan-Pașa, este ocupată, garnizoana tăiată și comandantul ei luat prizonier.

Armata otomană începu o retragere generală. Bucureștii sunt reocupați, la 12 octombrie, de Ștefan Răzvan, în timp ce Mihai și Sigismund grăbeau spre Giurgiu. Sinan-Pașa, cu o mare parte din trupe, trecuse deja Dunărea. Pe malul românesc rămăsese ariergarda și o parte din pradă. Lupta s-a dezlănțuit: podul de vase, puternic bombardat, s-a rupt, mulți turci au pierit de sabie sau înecați. A urmat atacul cetății Giurgiu care e ocupată la 20 octombrie 1595.

La 21 noiembrie 1595, Sigismund Báthory părăsea Țara Românească, luându-și partea din pradă în care intrau și 50 de tunuri și asta numai fiindcă a urmărit retragerea lui Sinan-Pașa, după care s-a întors la Alba Iulia, de unde a ieșit apoi faima că a tăiat și înecat, chipurile, vreo 30.000 de turci, ca și când isprava de la Călugăreni a lui Mihai Viteazul rămase aproape neștiută. Sigismund se bucură de toate mijloacele zgomotoase ale unei uriașe reclame.

Lipsa de fonduri – fără bani mulți Mihai nu putea să țină „o armată de mercenari" absolut necesară unui război de durată, atitudinea lui Sigismund Báthory – nu era omul unui efort continuu subordonat unui țel major ci dimpotrivă, nehotărât, „nu știa nici ce face, nici ce vrea", după cum l-a caracterizat Mihai însuși – toate acestea îl fac pe domnul român să încheie pace cu turcii. La 7 ianuarie 1597, pașa de Belgrad, Hassan, anunță că sultanul a trimis steag de domnie lui Mihai. Folosind acest răgaz, Mihai hotărâ să activeze în secret tratativele cu împăratul Rudolf al II-lea.

La 30 mai/9 iunie 1598 s-a încheiat tratatul cu imperialii, la mănăstirea Dealu de lângă Târgoviște. Rudolf se angaja să-i asigure lui Mihai, lunar, plata a 5.000 de soldați. La curtea împărătească, meritele lui Mihai sunt acum recunoscute; arhiducele Maximilian, fratele lui Rudolf, spune că Mihai „a fost zidul și apărarea acestor țări".

August - noiembrie 1598. Reînceperea războiului antiotoman

Aflând de tratat, turcii redeschid ostilitățile.

Pașa de Silistra, la îndemnul și sfatul celui de Vidin, intră în țară „să apuce scaunul lui Mihai": este respins de Dumitru-Vornicul și turcii pierd două steaguri. La rândul său, domnul român, care făcuse cuvenitele pregătiri – sute de săbii erau construite încă din primăvară – trece Dunărea.

Trei oști muntene operează pe malul drept dunărean, una la Nicopole, alta la Vidin, ultima la Cladova. Detașamente înaintate muntene fac incursiuni până în munții Balcani.

Într-o a doua luptă, la Nicopole, gonind pe turci și risipindu-i, Mihai depărtându-se de grosul trupei lui, se avântă după un grup de turci răzleți.

Aceştia, dacă se văzură în largul lor, se întoarseră cu mare îndârjire asupra lui Mihai şi unul din turci reuşi să înfigă sulița în pântecele voievodului. Mihai apucă sulița în amândouă mâinile-i de fier şi caută în toate părțile pe cineva să-i vie în ajutor. Noroc cu Preda şi Stroe Buzescu ce se aflau în apropiere; grăbiră în acel loc şi crăpară capul turcului vrăjmaş şi uciseră pe ceilalți din jur, salvând de la pieire pe domnitor.

Abia la 5/15 noiembrie 1598, trupele muntene trec Dunărea îndărăt: acum au fost strămutați în țară şi o sumă de țărani sârbi şi bulgari: 16.000, după însăşi spusa domnului.

La 29 martie 1599, Sigismund Báthory, depăşit de evenimente, renunță pentru a doua oară la tronul Transilvaniei, de data aceasta nu în favoarea imperialilor, ci a vărului său, cardinalul Andrei Báthory, pe care până atunci îl dușmănise. Noul principe era devotatul şi protejatul polonilor, fusese ajutat de ei cu bani şi trăise mai mult timp pe lângă cancelarul Zamoyski, care ajutase şi pe Ieremia Movilă să ia tronul Moldovei.

La 16/26 iunie 1599, prin tratatul de la Târgoviște, Mihai Viteazul făgăduieşte cardinalului, printr-o formulă generală, „credință, dreptate şi ascultare". Aparent, se menține situația din timpul lui Sigismund Báthory; realitatea era însă diferită.

Ieremia Movilă trimise scrisori lui Andrei Báthory, despre cum să-l scoată pe Mihai-Vodă din Țara Românească şi să-l pună în scaun pe fratele lui, Simion Movilă, ajutat şi de poloni şi cum că Poarta Otomană e de acord cu această schimbare.

28 octombrie 1599. Bătălia de la Şelimbăr

Mihai Viteazul era, în orice caz, prevenit de toate aceste planuri ale vecinilor săi, dinspre turci un atac imediat nu era posibil dar amenințarea de a fi scos din propria sa țară de noul principe era iminentă şi se hotărâ să atace el mai înainte. Sfetnicii lui credincioşi au fost de acord, precum şi Împăratul Nemțesc fu bucuros să-i facă pe voia lui. Dacă Andrei Báthory își consolida stăpânirea, obiectivele Ligii (conduse de Rudolf al II-lea) erau serios periclitate.

La 5/15 octombrie 1599, un prim corp de oaste, mai numeros, sub comanda lui Mihai, trece prin pasul de la Tabla Buții (la vest de valea Buzăului), în timp ce o coloană de cazaci, urcând pe valea Teleajănului, intrase pe la trecătoarea Ciucaş şi făcu tabără la Prejna, unde sosi şi domnul țării. Planul era de a ridica, în drum, şi pe secuii ostili Báthoreştilor, care le răpiseră unele din vechile privilegii şi într-adevăr ei se aşezară în număr mare sub steagul lui Mihai.

Saşii din Braşov trimit daruri (10/20 octombrie 1599). Înaintarea continuă prin Făgăraş, spre Sibiu. Între timp, venea pe Olt, pe la Turnu-

Roşu, a doua armată munteană, comandată de fraţii Buzeşti, de Udrea din Băleni – marele ban – şi de Baba Novac. Joncţiunea se operează în satul Tălmaciu, la 16/26 octombrie 1599. A doua zi întreaga armată ajunge în faţa Sibiului, ocupă satul Şelimbăr şi înălţimea „Movila Turcilor".

Andrei Báthory afirmase la început că „va distruge" pe Mihai; acum, înţelegând realitatea, încearcă un „in extremis", prin nunţiul papal Germanico Malaspina, trimis în tabăra voievodului român spre a-l convinge să renunţe la luptă şi să se retragă.

Răspunsul lui Mihai este categoric: n-a venit dintr-o dorinţă a sa, ci obligat de atitudinea cardinalului care s-a aliat cu Poarta şi a vrut să-l şi scoată din propria ţară. Nu din vina lui se bat acum oştile „creştine". Malaspina, oprit în tabără, n-a mai avut cum să comunice răspunsul. Lupta a început deîndată (18/28 octombrie 1599).

Baba Novac dă primul atac, urmat de un contraatc al oştilor cardinalului; apoi un nou atac muntean şi riposta adversarului, când biruinţa pare să încline de partea lui Andrei Báthory, aripa stângă munteană se retrage, unii ostaşi se risipesc. În această fază, întocmai ca la Călugăreni, Mihai Viteazul intervine în persoană, încurajându-şi trupele, cerându-le să-şi facă datoria, el se aruncă la atac cu cea mai mare vitejie şi îndrăzneală, respinge pe unguri şi însuşi comandantul lor, generalul Gaşpar Korins, este ucis.

Cardinalul care urmărea prudent, de pe o înălţime situată dincolo de râul Cibin, diferitele faze ale luptei, nu mai aşteptă încheierea ei şi fuge, însoţit de câţiva nemeşi, spre munţii din răsăritul Transilvaniei, cu gândul de a trece în Moldova.

Deşi armata cardinalului putea fi totuşi nimicită, a fost cruţată de biruitor, după intervenţia lui Malaspina. Sibiul îşi deschide porţile deîndată; trei zile mai târziu, la 21 octombrie/1 noiembrie 1599, Mihai Viteazul intră în Alba Iulia cu un alai impresionant.

Între timp, Andrei Báthory pierea de moarte năprasnică şi capul său este adus la Alba Iulia şi înfăţişat lui Mihai iar domnul porunci să i se aducă şi trupul şi-i făcu înmormântarea cuvenită; păstorul ucigaş a fost executat fiindcă n-a avut ordin de la domnul român să-l omoare.

Îndată după victoria de la Şelimbăr, Mihai a înştiinţat în scris cârmuirea otomană că stăpâneşte Transilvania, că în Ţara Românească a lăsat pe fiul său, Nicolae Pătraşcu, şi că înţelege, pentru ambele ţări, să respecte raporturile anterioare cu Poarta.

Sultanul nu formulă obiecţiuni şi-i trimise steag de domnie atât lui, ca stăpân al Transilvaniei, cât şi lui Nicolae Pătraşcu.

Mai 1600. Unirea Moldovei cu Ţara Românească şi Transilvania

În toamna anului 1599, conflictul se accentuează; domnul Moldove adăpostea la curtea sa pe fostul principe al Transilvaniei, Sigismund Báthory şi încercase să omoare pe Mihai, „cu otravă sau prin trădare". Îndepărtarea acestui ireductibil adversar devenise urgentă; o cerea liniştea Ţării Româneşti, unde Simion Movilă urmărea să devină domn.

Curtea de la Praga ezită însă să se pronunţe; se temea de un conflict cu Polonia care voia să păstreze Moldova în sfera ei de influenţă. Meritul acţiunii din Moldova revine exclusiv lui Mihai care curmă târâgânarea imperialilor, trecând munţii cu peste 17.000 lefegii (între care şi nu număr de moldoveni), pe la Oituz şi înaintarea are loc pe valea Trotuşului (6/16 mai 1600). O altă coloană pătrunsese în nord, pe la Câmpulung şi atacase brusc în faţa Sucevei (25 aprilie/5 mai 1600) dar fusese respinsă în timp ce, un al treilea corp trecea Milcovul, dinspre Ţara Românească. După o luptă prelungită, de o zi întreagă, cu mercenarii lui Movilă, oştile lui Mihai ocupă Bacăul, apoi Romanul unde pătrunde coloana comandată de Udrea.

O încercare a lui Ieremia Movilă de a opri înaintarea aproape de Suceava, dă greş. Cetatea de scaun, ca şi Neamţul, ar fi putut rezista, dar apărătorii lor au preferat să le deschidă porţile.

Ieremia fuge la cetatea Hotinului apoi peste Nistru, la Camelița, şi Mihai se întoarce la Iaşi. Aici primeşte jurământul de credinţă al unor boieri moldoveni şi instituie un consiliu de dregători munteni.

Peste câteva luni Marcu, fiul lui Petru Cercel, fu numit domn împreună cu Preda Buzescu, prim-sfetnic. Abia sosit, Marcu-Vodă trebuie să se retragă întrucât evenimentele se precipită. Cancelarul Poloniei, Zamoyski, cu circa 24.000 soldaţi, trece Nistrul şi atacă Moldova, la 4 septembrie 1600.

18 septembrie 1600. Bătălia de la Mirăslău

În a doua jumătate a lui august 1600 se ştia de o conspiraţie; Mihai însuşi o anunţă, la 23 ale lunii, arhiducelui Maximilian.

La 1 septembrie 1600, Mihai convoca cea de a patra oară dieta, la Sebeş, ce nu s-a mai ţinut deoarece nemeşii răsculaţi s-au strâns la Turda şi şi-au ales conducător pe Ştefan Csaki, asigurat de sprijinul generalului George Basta, care, de fapt, îşi ascundea intenţiile de a deveni el însuşi guvernator al Transilvaniei.

Raportul de forţe era favorabil lui Mihai care dispunea de circa 12.000 de soldaţi, în parte oameni de strânsură, fiindcă o parte din armată se afla în Moldova, o alta în Ţara Românească; în timp ce Basta era pregătit din timp cu 18.000 de soldaţi, din care 6.000 aleşi – călăreţi germani şi flamanzi purtători de cuirase, muşchetari valoni şi francezi.

Din cauza acestei inferiorităţi, Mihai alesese o poziţie bine apărată şi care nu permitea o învăluire. Poziţia se afla între Turda şi Alba Iulia, în faţa

satului Miroslău, pe un loc îngust cuprins între Mureș și dealuri, având în față pârâul Lapad iar la flancul drept o pădure întărită prin șanțuri. Basta ocupase satul Miroslău și își dădea seama de tăria poziției lui Mihai.

A ataca însemna să meargă la înfrângere. De aceea, în dimineața zilei de 18 septembrie 1600, dă ordin trupelor sale să se retragă până acolo unde locul cuprins între Mureș și dealuri se lărgea mult, îngăduind o desfășurare completă a forțelor.

Mihai nu și-a dat seama de intenția reală a lui Basta; socotind că „răsculații" se retrag cu adevărat, și domnul român își părăsește poziția întărită și iese la loc larg. El se aruncă în luptă, luând și șapte tunuri cu el. Astfel, făcu în goană drum de jumătate de milă până ce ajunse la luminiș, adică la descoperirea completă a mijloacelor de luptă ale fiecărei tabere. Aici cazacii, poate și momiți cu bani, pierdură bătălia, iar cealaltă oaste a lui Mihai slăbi la contraatacul cuirasierilor, raitrenilor germani, al mușchetarilor valoni și francezi ai lui Basta. Când se începu îngrămădirea îndărăt, pasul nu a mai putut cuprinde gloata amestecată care se aruncă deznădăjduită în Mureș. Văzând lupta pierdută – patru mii de soldați au pierit de glonț, de sabie sau înecați – Mihai trece Mureșul cu calul, înot, însoțit de o parte din ostașii săi și cu steagul cel mare al oștirii.

La 20 septembrie 1600, învingătorii intră în Alba Iulia, ucid pe toți italienii, grecii, sârbii și românii din oraș, dărâmă biserica ortodoxă zidită aici cu trei ani mai înainte și se răzbună și pe morți – dezgroapă oasele lui Aron-Vodă, înmormântat în această ctitorie, și le aruncă afară. „O așa neomenie – scrie Mihai în memoriul trimis peste câteva luni ducelui de Toscana – n-a fost făcută nici de păgâni".

Mai târziu, Mihai caută să arate motivul sufletesc care l-a dus la înfrângere. „Eu sunt creștin, care nu eram obișnuit să mă arunc cu bucurie asupra creștinilor, silit acuma de nevoie, nu m-am luptat așa cum obișnuiam s-o fac cu dușmanul meu firesc, aprinzând cu cuvintele și pilda mea însăși la luptă și înfruntând cel dintâi asalt dușman, ci, văzând oaste creștină, mișcat de milă și ca să nu se verse, din pricina nestatorniciei câtorva ticăloși, sângele creștin, n-am stat după obicei în fața întâii loviri, ci m-am retras: nu doar că n-aveam atâta putere sau că-mi pierise inima, ci fiindcă-mi era groază să mânjesc cu sânge creștinesc sabia care bătuse odată din belșug sângele vrașmășesc. Și, cum ostașii mei, în fruntea cărora am mers totdeauna în luptă, nu m-au văzut de față în această luptă, zguduiți, nu vreo spaimă, ci socotind din lipsa mea că s-a întâmplat ceva rău, au fugit".

Mihai, care dăduse o raită prin Alba Iulia ca să-și ia tezaurul, se retragea pe pasurile muntene, unde-l așteptau trupele, adevărat și exclusiv

românești, ale fiului său, care încercase a alerga spre Mureș și avuseră și unele ciocniri cu sibienii care voiau să li se împotrivească. Repede, din aceia care luptaseră sub stegurile lui, se făcu din nou, la Râșnov, o armată cu sârbii lui Marcu și ai lui Baba Novac, cu muntenii lui Sava și Radu Buzescu, cu 1.000 de moldoveni. Se credea că, sprijinit și de secui, rămași credincioși, Mihai va da o nouă bătălie între Sighișoara și Mediaș și se va răzbuna crunt. Dar această bătălie n-a mai avut loc fiindcă acum era în pericol Țara Românească de a fi invadată de oastea cancelarului hatman al Poloniei, Zamoyski, cel ce însoțea pe Simion Movilă să-l așeze domn.

Mihai trece munții și ajunge în Țara Românească, pe valea Buzăului, dar nu poate opri înaintarea trupelor polone, luptele de avangardă Nâeni (12 octombrie 1600) și Ceptura (14 octombrie) și cu grosul trupelor la Bucov (20 octombrie). Simion Movilă primește confirmarea și steagul de domnie de la Poarta otomană, la Târgoviște.

Mihai continuă retragerea dincolo de Olt, la Craiova. Aici, Preda Buzescu sfărâmă o oaste turcească ce era sub comanda beilor de Nicopole și Vidin care veneau cu intenția să ocupe Craiova. Între timp, Mihai mai face o încercare, trece Oltul îndărăt și coboară asupra Curții de Argeș. La 25 noiembrie 1600, are loc chiar lângă oraș, o luptă care se încheie în favoarea lui Simion Movilă, care era sprijinit de majoritatea boierilor, prin înțelegerea avută de a lăsa intacte moșiile în țară.

Părăsit de toți, cu familia zălog în Transilvania în schimbul sprijinului ce-l aștepta de la imperiali și care nu s-a văzut până acum, Mihai trece munții însoțit de o gardă, ajunge la Deva – unde din cetate se trage cu tunul asupra sa – apoi la Beiuș, Oradea (12 octombrie 1600), Debretin, Tokay, Casovia (azi orașul Kosice în Cehoslovacia), unde dă drumul ultimilor soldați, la Bratislava (7 ianuarie 1601) și ajunge, în sfârșit, la Viena (12 ianuarie 1601). Este primit onorabil de arhiducele Matei (un alt frate al lui Rudolf al II-lea) și este găzduit la hanul „Cerbul de Aur".

În așteptarea audienței cerută la curte, la Praga, Mihai redactează un memoriu către împărat, un al doilea memoriu, foarte important, tot cu caracter autobiografic, este trimis ducelui Cosimo de Toscana ai cărui soldați contribuiseră la cucerirea cetății Giurgiu, în 1595.

Sosind târziu aprobarea de la Rudolf, Mihai pornește spre Praga. La 1 aprilie 1601, după amiază, are loc audiență în palatul Hradcany iar la 5 martie, a doua – timp de două ceasuri.

Ceea ce a grăbit lucrurile nu a fost atât memoriul, cât evoluția situației din Transilvania. Nemeșii unguri se răsculaseră și împotriva imperialilor. Basat fusese arestat prin surprindere la Cluj, într-o noapte (începutul lui

februarie 1601). I s-a dat drumul, în cele din urmă, şi este obligat să plece din Transilvania. Sigismund Báthory e proclamat principe, iarăşi, în Transilvania, ceea ce însemna anularea tuturor sforţărilor făcute până atunci de curtea de la Praga pentru controlul principatului.

Singurul care putea restabili situaţia era Mihai, care primeşte de la împărat toate asigurările împreună cu 100.000 de taleri pentru a forma o nouă oaste care să lupte împotriva principelui Sigismund Báthory.

La 3 aprilie 1601, Mihai plecă din Praga spre Viena unde stă până la 29 ale lunii. La 11 mai intră în Casovia fiind primit cu toate onorurile de comandantul garnizoanei, Fersante Gonzaga (care-l înlocuia pe George Basta pe timpul operaţiunilor militare din Transilvania). Aici avu loc, la 20 mai 1601, întâlnirea dintre Mihai şi Basta, care împreună aveau misiunea, din partea împărăţiei, să cucerească Transilvania. Mihai îi spune că a uitat cele petrecute; Basta se arată mieros deşi, în fond, îl ura pe domnul român.

Mihai plecă la Debreţin unde avea misiunea de a forma o oaste iar Basta la Satu Mare, pentru organizarea celei de a doua armate.

În acest timp, Sigismund Báthory încercă să oprească furtuna printr-o nouă şi grozavă pâră contra lui Mihai, cu nişte scrisori măsluite scrise de unii boieri ai lui Mihai, cu forţa, sub ameninţare, care până la urmă au fost ucişi pentru a nu rămâne martori. Astfel, se alcătuiră scrisori de trădare către Ibrahim-Paşa prin care, chipurile, Mihai se ruga de iertare, făgăduind lupta contra nemţilor, numai să i se dea Casovia (unde se ştie că Mihai a stat un timp, încercând a opri pe turci, mijlocind chiar o pace între ei şi împăratul Rudolf al II-lea).

Alte scrisori aşa zise de ale lui Mihai către ai săi din Ţara Românească, Udrea Negru, care a fost ucis tocmai în acest timp din ordinul lui Simion Movilă şi Stoica sau Stoichiţă, prin a se recomanda aceeaşi politică alături de turci, batjocorind pe împăratul cu „minte puţină" ca şi fraţii „saşi fără omenie", pe „afemeiaţii" de la Praga şi Viena. Pe lângă alte dovezi care arată falsificaţia, se adaugă aceea că, data însăşi, de Casovia, 1 mai, e nepotrivită dacă se admite întrebuinţarea stilului vechi – şi Mihai nu s-ar fi apucat să scrie în chiar ziua sosirii sale – şi mai ales faptul că în aşa-zisul original slavon, iscălitura lui Mihai este evident falsificată.

De la început, arhiducele Matthias, căruia Gonzaga îi comunicase scrisorile, cerând originalele, admitea că Mihai prevăzuse asemenea intrigi rugând să nu fie ţinute în seamă şi la Viena se spunea, de la început, că documentele sunt false. Basta însuşi, care le trimite totuşi, se îndoieşte dacă „vin de la Mihai însuşi".

3 august 1601. Lupta de la Guruslău

La 1 august 1601, la Moftiu (localitate situată între Carei și Satu Mare), Mihai unise cele două oști într-o singură armată în vederea apropiatei bătălii cu Sigismund Báthory, conform ordinului formal, foarte cuminte, al arhiducelui Matthias.

Înaintând tot pe valea Zalăului, armata imperiului ajunge la Guruslău (numit și Someș – Guruslău) unde s-a dat bătălia la 24 iunie/3 august 1601.

Sigismund Báthory avea și ceva ajutoare de la Ieremia Movilă și de la otomani. Au avut loc, mai întâi, câteva ciocniri de avangardă în cursul cărora au fost luate două steaguri moldovene și patru ungurești, iar apoi urmă atacul principal.

Sigismund – deși ocupase o poziție avantajoasă pe un deal mai înalt – nu poate rezista atacului impetuos în care aripa dreaptă, comandată de Mihai, are rolul principal. După ce pierde și întreaga artilerie – 45 de tunuri care nu i-au fost de mare folos fiindcă băteau greșit – Sigismund începe retragerea, urmărit o vreme de cavaleria ușoară a lui Mihai, retragere transformată curând în fugă, până la hotarul Moldovei (cu un scurt popas la Dej).

În Țara Românească, Buzeștii văzând atâta răutate din partea lui Simion Movilă, au strâns oaste în Muntenia și au venit împotriva lui iar el, prinzând de veste, n-a putut sta împotriva lor și a fugit în Moldova. Ajunși din urmă, după o ciocnire ce a avut loc la 31 iulie 1601 în punctul Valea Mare sau Crucea Comisoaia, Simion Movilă de-abia scăpă cu viață.

O încercare de revenire a lui Simion Movilă – cu trupe polone, tătărești și moldovene – este respinsă de oastea munteană comandată de marele paharnic Șerban (ciitorul domn Radu Șerban) care înfrânge pe atacatori în bătălia de la Gura Niscovului (desfășurată după 15 august și înainte de 22 august 1601). Conducerea Țării Românești este preluată de o locotenență domnească alcătuită din frații Buzești: Radu, Preda și Stroe, precum și Stoica Rioșanul, postelnic și Andronic, vistierul.

19 august 1601. Mihai Viteazul este ucis pe Câmpia Turzii din ordinul lui Basta

După biruința de la Guruslău, Mihai Viteazul ajunge la Cluj (între 11 și 15 august). Aici se întâlnește cu solia munteană care-l cheamă ca stăpân în țară. Tot aici aduce un solemn omagiu credincioșului său comandant, Baba Novac, ucis în oraș la porunca nemeșilor – după ce l-au torturat, l-au jupuit de piele, l-au ars, iar cadravrul l-au tras în țeapă (5 februarie 1601). Acolo unde avusese loc uciderea, la Turnul Croitorilor, Mihai a poruncit să se înalțe un steag. Orășenilor le-a fost impus – ca sancțiune – să plătească o sumă importantă, circa 100.000 de florini. Apoi armata coboară spre Turda unde a așezat tabăra, la 17 august 1601.

Basta, sosit în aceeași dimineață, și-a așezat tabăra în vecinătate. Conflictul a izbucnit în curând. Pretextând tulburarea ținuturilor străbătute de trupe, Basta a cerut lui Mihai să părăsească Transilvania, ceea ce domnul român a refuzat cu indignare: „Dar eu am încheiat anume un tratat cu împăratul Rudolf, asupra acestei țări, căci tot eu am stăpânit-o mai înainte de aceasta și apoi însuși împăratul mi-a dat mie de mai înainte acest Ardeal prin Bartolomeu Pezzen și Mihai Szekely; vreau să mă țin și acum de acest tratat".

Însuși Basta mărturisește că, la ultima lor discuție din ziua de sâmbătă, 18 august 1601 – purtată de la distanță prin interpretul Giovanni Raguseo, care făcea legătura între cele două tabere – domnul român i-a declarat că „Majestatea Sa Imperială nu are deloc nevoie de această provincie, având multe altele." În cursul acestei discuții de la distanță, Mihai și-a anunțat intenția de a pleca a doua zi spre Făgăraș (drumul trecea prin Alba Iulia) pentru a-și elibera familia, cerând lui Basta trei sute de osteni valoni, „căci toată oastea lui Mihai era împrăștiată prin țară". Căpitanul Gheorghe Rat, cu trupe de haiduci (lefegii) și Moldoveanu Vasile Mârza (viitorul mare spătar al lui Radu Șerban) cu mazilii (boieri fără dregătorii) au fost trimiși pe la Aiud, la Alba Iulia, cel dintâi având misiunea de a pregăti pentru Mihai reședința principală și apoi de a se îndrepta spre Făgăraș pentru a elibera familia, prizonieră, a domnului.

Neizbutind să-l rețină pe Mihai de la acest plan, Basta, care se temea că la Alba Iulia va fi proclamat principe sau guvernator al Transilvaniei, a convocat Consiliul de Război, hotărând arestarea domnului român „în numele Majestății Sale" și trimiterea lui la Satu Mare iar, în caz de împotrivire, uciderea lui.

Împotrivirea era sigură, deci asasinatul urma să aibă loc a doua zi. Totul a fost regizat de Basta, în cele mai mici amănunte, prevăzând mai multe variante, aplicabile de la caz la caz.

Stăruie totuși întrebarea: cum de nu și-a luat voievodul – ca militar și om politic excepțional – măsuri de pază? Se afla doar cu propriile sale trupe de lefegii, puține e drept, dar din care își putea constitui o gardă sigură.

Din analizele izvoarelor care le înregistrează rezultă că, în prima variantă a monstruosului plan, Mihai urma să fie arestat în cortul lui Basta, cu prilejul vizitei de rămas bun pe care comandantul imperial o aștepta în dimineața zilei de duminică, 19 august. La intrarea lui Mihai, Basta urma să iasă pe altă parte a cortului pentru a nu fi de față la arestarea și asasinarea domnului român. Dar Mihai nu a avut de gând să facă vizita dorită de comandantul imperial.

Atunci Basta a hotărât să trimită pe colonelul I. Pezzen, fratele diplomatului Bartolomeu Pezzen, pentru a-l chema la consiliul de război unde – declară fără echivoc un martor din tabăra lui Basta – „intenționau să-l execute".

Dar nici această variantă nu a fost dusă la îndeplinire căci Basta a observat mișcări de trupe în tabăra lui Mihai, care se pregătea de plecare.

Temându-se de iuțeala cu care acționa domnul român, josnicul asasin a hotărât să se folosească de faptul că Mihai aștepta trupa de valoni pe care i-o solicitase pentru ca, prin mijlocirea acesteia, să-l ucidă în chiar cortul său.

Încă din ajun, Basta chemase la sine pe comandanții valonilor pedeștrii: locotenent-colonelul Sifferstein, căpitanii Iacob de Beauri, Verlin de Liege, Mortagne, Rosini, pe germanul Scharfenek și alții, stabilind și varianta uciderii lui Mihai în tabăra voievodului, sub pretextul mincinos că „și-a pus în gând să ne piardă". Au fost puse la punct și amănuntele. În loc de tobe și trompete, semnalul de plecare al trupelor va fi dat în tăcere, prin ridicarea cornetului (steagului mic) lui Basta. Cortul lui Mihai urma să fie înconjurat prin stânga de archebuzierii valoni pedeștri iar prin dreapta de reitesii (călărețiî) veniți din regimentul lui Pezzen. Scharfenek și Beauri urmau să înainteze de-a dreptul și să pătrundă în cort.

În dimineața următoare – duminică, 19 august 1601 – lucrurile s-au petrecut întocmai, la „operațiune" participând circa 300 (după alte izvoare, până la 500) osteni valoni și germani.

Călărimea de români și șerbi, crezând că oștenii lui Basta vin să însoțească pe domnul român spre Alba Iulia, s-a retras, îngăduidu-le înaintarea.

Mihai aflase totuși câte ceva din cele ce se urzeau. Încă din timpul nopții el i-a spus lui Ludovic Rakoczi, comandantul haiducilor săi (singurul care a mai scăpat viu din cortul voievodului), că regretă trimiterea haiducilor săi la Făgăraș.

În vreme ce valonii înaintau, „i s-a adus un cal înaintea cortului ca, îndată ce se va întâmpla ceva, să poată încăleca". A liniștit însă pe slujitorul care l-a anunțat despre manevra imperialilor, spunându-i că aceștia „fac cred mustră (manevre) se vede".

Era ora 7 dimineața. Nevrând să creadă, până în ultimul moment, mișelia care se pregătea, i-a întâmpinat pe Beauri și însoțitorii săi în cort, cu vorbe de bun sosit. Când însă, valonul, fără altă introducere, cu un gest elocvent, a pus mâna pe Mihai zicând „ești prins", voievodul a înțeles chiar din semnificația gestului că zvonurile aflate erau reale și spunând doar „ba",

a întins mâna stângă – căci era stângaci – spre sabia atârnată la stâlpul cortului. Un foc de archebuză i-a zdrobit-o. În același moment, Beauri i-a înfipt halebarda în piept, ucigându-l, iar un pedestraș neamț, „care era foarte apreciat pentru această lovitură, i-a tăiat capul".

În cort și în afară, unde se aflau vreo 17 slujitori ai lui Mihai „care au voit să-și apere stăpânul", s-a încins o luptă aprigă. După alte izvoare, cu această ocazie au fost uciși 30 sau chiar mai mulți oameni ai lui Mihai. Și calul voievodului român a fost împușcat iar trupul lui Mihai a rămas sprijinit de el întreaga zi.

Vorbind lefegiilor unguri, sârbi și poloni (cazaci) ai lui Mihai despre o inventată trădare a cestuia, ucigașul, a cărei oaste era, în acest timp, pregătită să intervină, i-a angajat în solda sa. Știa doar că lefegiul păstrează credință doar celui care-l plătește cel mai bine...

Trupul lui Mihai a rămas un timp la locul asasinatului până când, „niște osteni din vechii slujitori ai lui, l-au îngropat noaptea, pe ascuns și mulți l-au plâns cu prisosință".

Unul din acești slujitori, Turturea paharnicul, împlinind un jurământ făcut lui Mihai, a furat capul lui și l-a adus la Mănăstirea Dealu, lângă Târgoviște.

Habsburgii n-au putut stăpâni Transilvania în liniște căci, atunci când s-a aflat despre odiosul asasinat de pe Câmpia Turzii, au început mișcări țărănești; la 3 septembrie 1601, Sigismund Báthory era din nou în Transilvania; în 1602 s-a ridicat Moise Szekely, cu ajutor turcesc, apoi Ștefan Bocskay, unchiul lui Sigismund, până când, în 1605, imperialii au fost alungați pentru aproape un secol din Transilvania.

Încă de la 20 aprilie 1604, Basta, umilit de înfrângeri, părăsește această țară românească lăsând amintirea unei cumplite guvernări și a unui sângeros asasinat. George Basta s-a stins în noiembrie 1607 la Praga, uitat, bătrân și bolnav.

Dimpotrivă, Mihai Viteazul, căzut jertfă luptei pentru făurirea celei dintâi uniri politice a românilor, a rămas în amintirea fiecărui român, ca un erou național, de un pilduitor exemplu de vitejie și patriotism, din generație în generație.

Ideea unirii țărilor române nu a putut fi ucisă niciodată și imaginea lui Mihai Viteazul revine tot mai mult în opera istoricilor, a scriitorilor, a poeților, pictorilor, sculptorilor, cineaștilor și a tuturor oamenilor de cultură și artă, ca un îndemn la luptă, până la sacrificiu, când este vorba de păstrarea ființei statului nostru național.

CTITORII

Mihai Viteazul a înălțat, în locul unui vechi lăcaș, stricat în vremea lui Petru Cercel, mănăstirea cu hramul Sf. Nicolae din București, numită astăzi „Mihai-Vodă" și a înconjurat-o cu ziduri puternice, servind și ca loc de apărare.

O altă ctitorie a voievodului a fost mănăstirea Clocaciov sau Clacocioc (județul Olt, lângă Slatina), zidită și ridicată din temelie.

În Transilvania, în afara lăcașului de la Alba Iulia, a mai ridicat, în timpul scurtei sale cârmuiri, încă trei biserici: la Ocna Sibiului, în satul Lușardea (județul Someș) și în marginea de miazăzi a cetății Făgărașului.

FAMILIA

În 1584, la vârsta de 26 de ani, Mihai s-a căsătorit cu Stanca, văduva lui Dumitru postelnicul din Vâlcănești și nepoata lui Dragul, postelnic din Mănești.

Cu Stanca, Mihai a avut pe Nicolae (Nicolae Pătrașcu) și pe Florica. Nicolae a ținut domnia Țării Românești cât tatăl său era în Transilvania. Cu Tudora din Târgșor, Mihai a avut o fiică nelegitimă, pe Marula, căsătorită cu Socol din Cornățeni.

Doamna Stanca a murit în 1603 de ciumă și a fost îngropată în Biserica Episcopiei din Râmnicu Vâlcea.

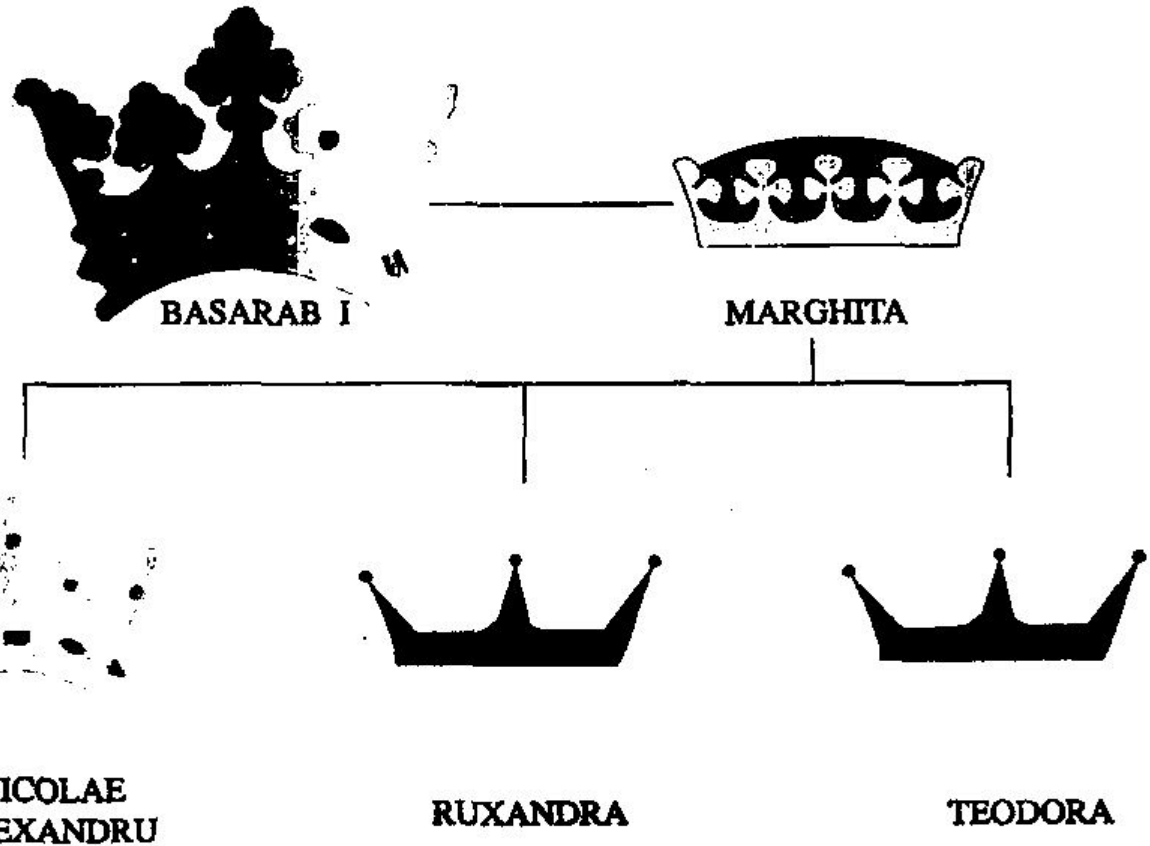
BASARAB I
MARGHITA
NICOLAE
ALEXANDRU
RUXANDRA
TEODORA

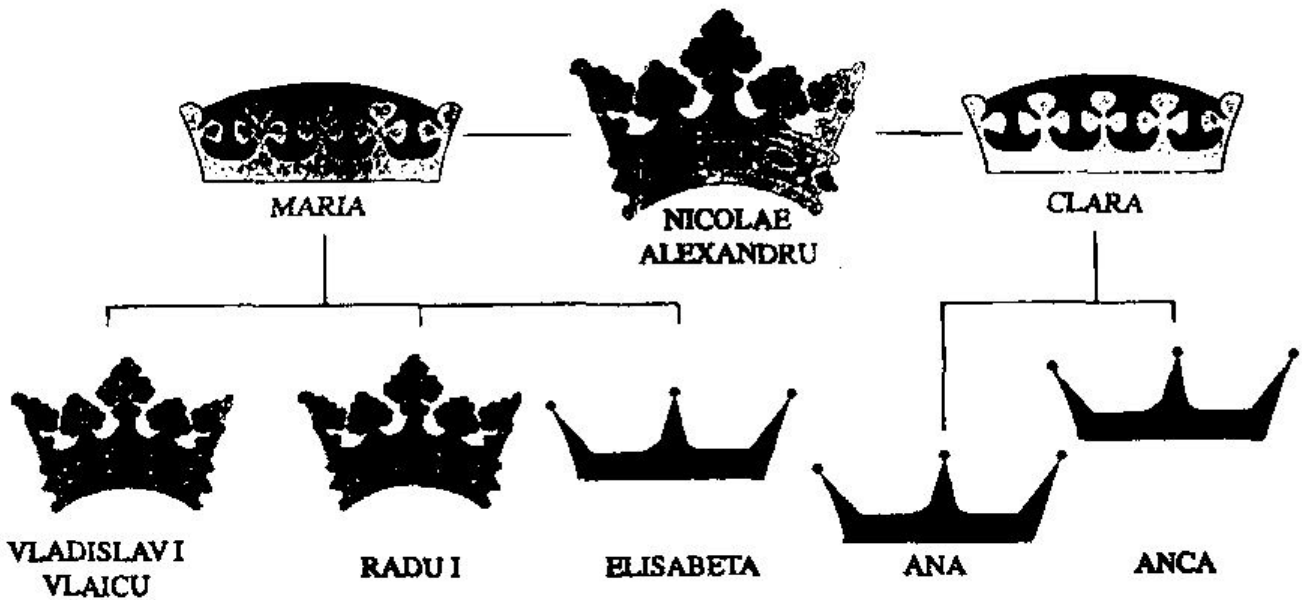
MARIA
NICOLAE
ALEXANDRU
CLARA
VLADISLAV I
VLAICU
RADU I
ELISABETA
ANA
ANCA

VLADISLAV I
VLAICU

CHERANA
ANA

?

VLAD I
„UZURPATORUL"

SLAVA

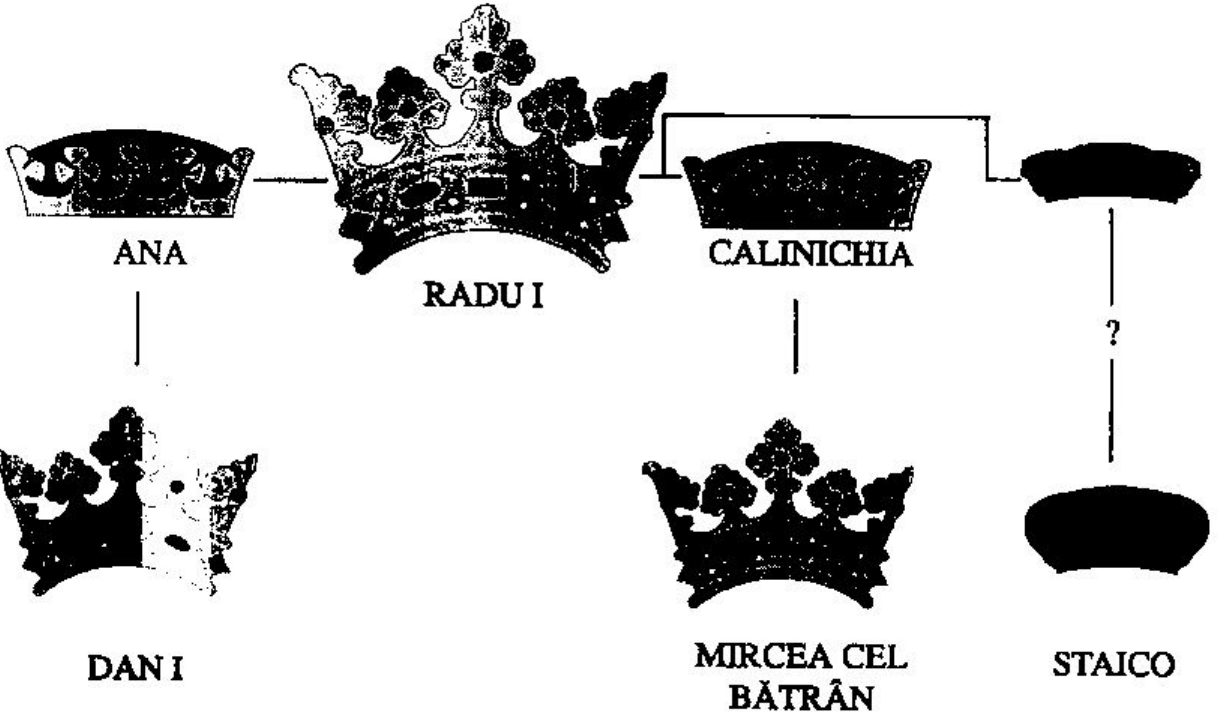
ANA
RADU I
CALINICHIA
?
DAN I
MIRCEA CEL BĂTRÂN
STAICO

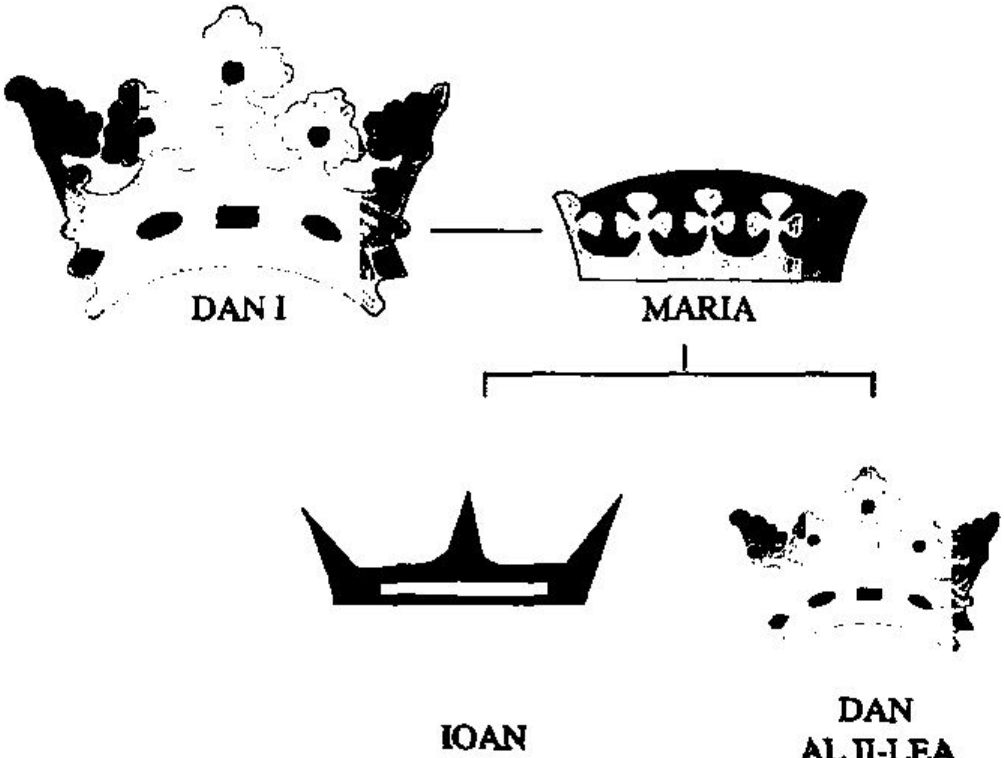
DAN I
MARIA
IOAN
DAN
AL II-LEA

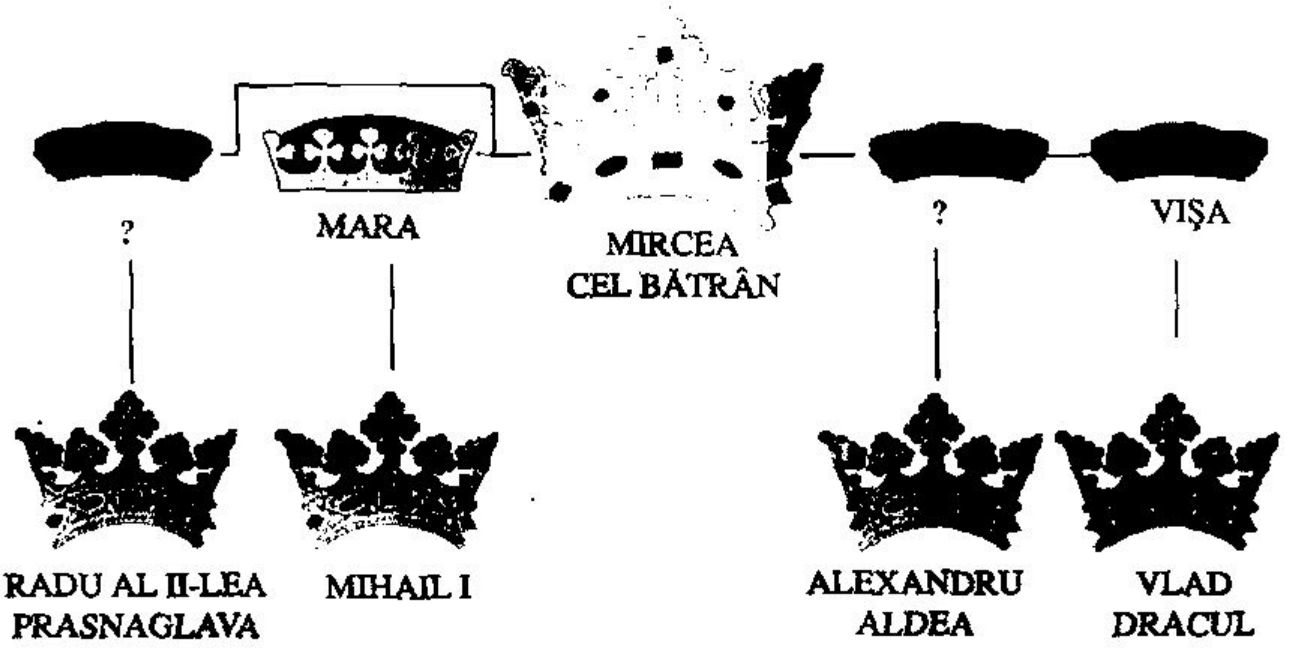
?
MARA
MIRCEA
CEL BĂTRÂN
?
VIŞA
RADU AL II-LEA
PRASNAGLAVA
MIHAIL I
ALEXANDRU
ALDEA
VLAD
DRACUL

MIRCEA
CEL BĂTRÂN

RADU AL II-LEA
PRASNAGLAVA

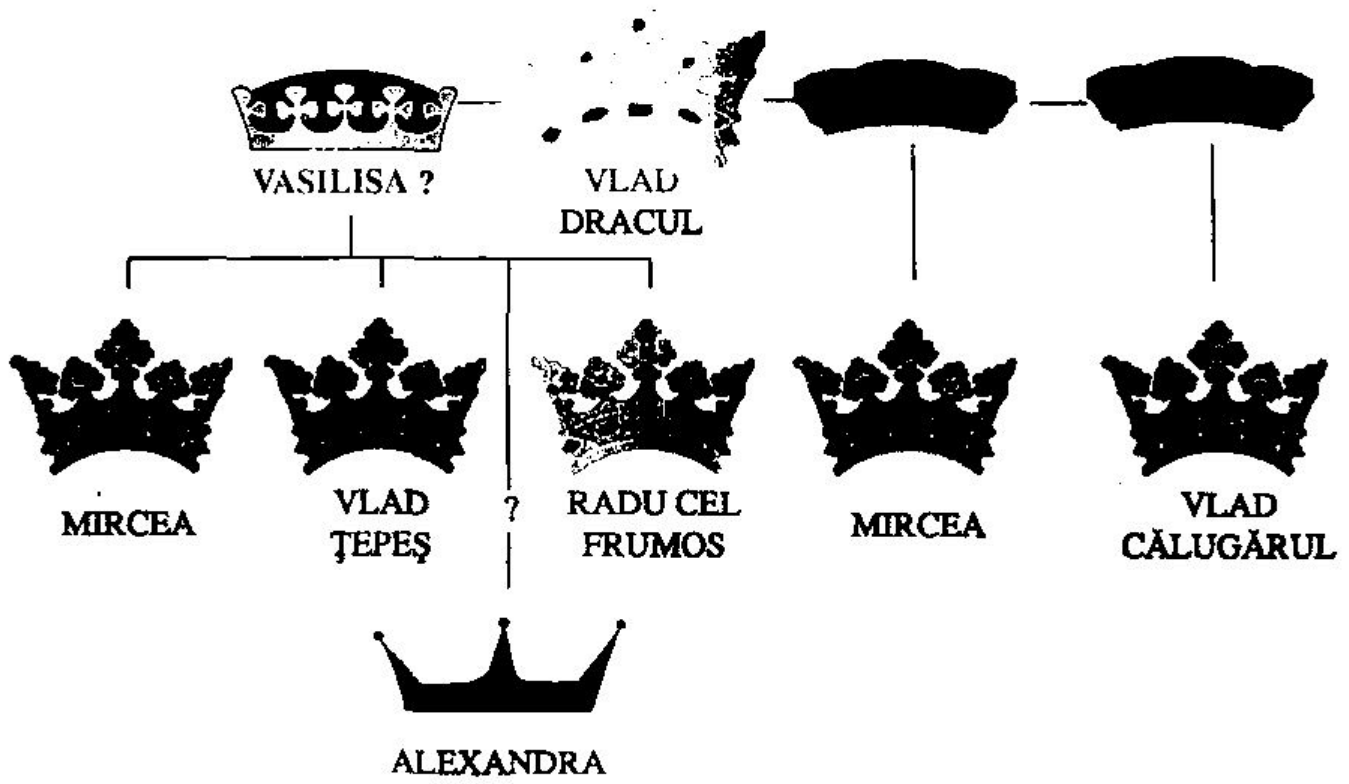
VASILISA ?
VLAD DRACUL
MIRCEA
VLAD ŢEPEŞ
?
RADU CEL FRUMOS
MIRCEA
VLAD CĂLUGĂRUL
ALEXANDRA

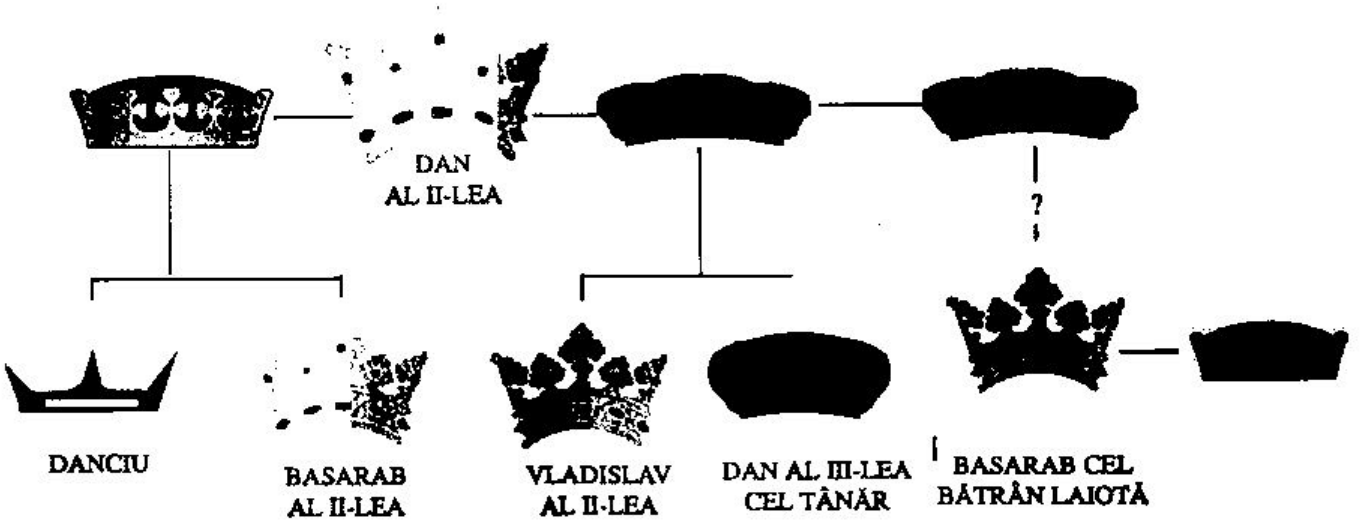
DAN
AL II-LEA
?
DANCIU
BASARAB
AL II-LEA
VLADISLAV
AL II-LEA
DAN AL III-LEA
CEL TÂNĂR
BASARAB CEL
BĂTRÂN LAIOTĂ

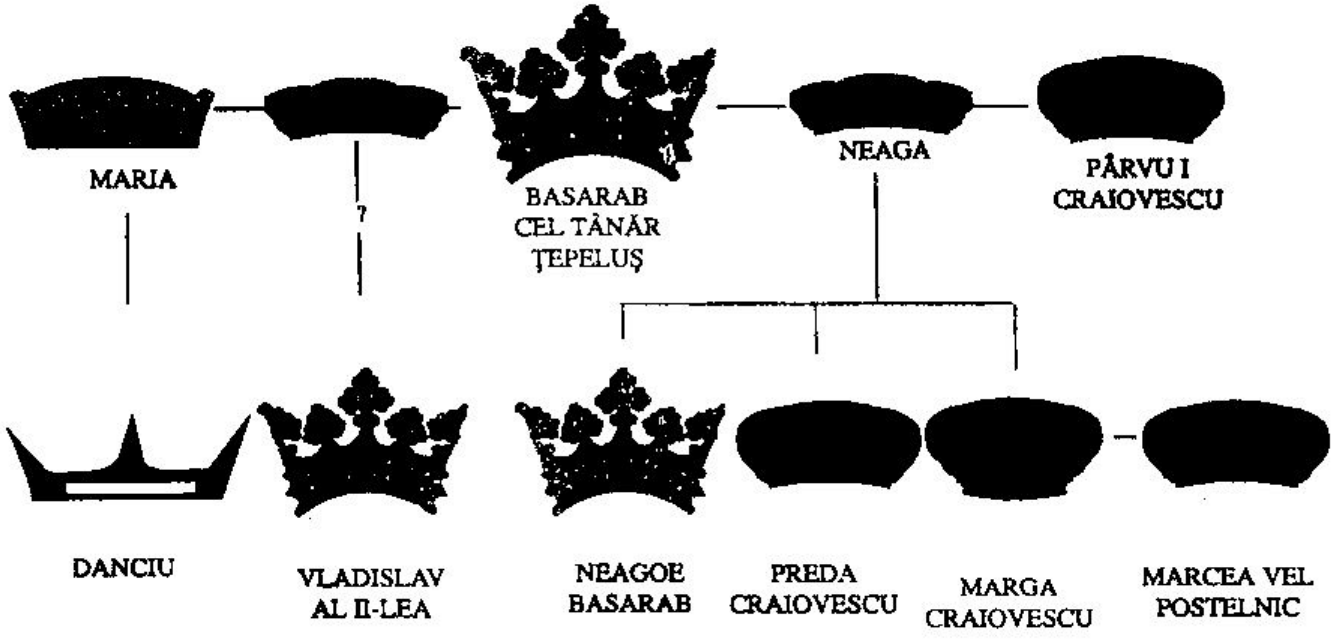
MARIA
?
BASARAB
CEL TÂNĂR
ŢEPELUŞ
NEAGA
PÂRVU I
CRAIOVESCU
DANCIU
VLADISLAV
AL II-LEA
NEAGOE
BASARAB
PREDA
CRAIOVESCU
MARGA
CRAIOVESCU
MARCEA VEL
POSTELNIC

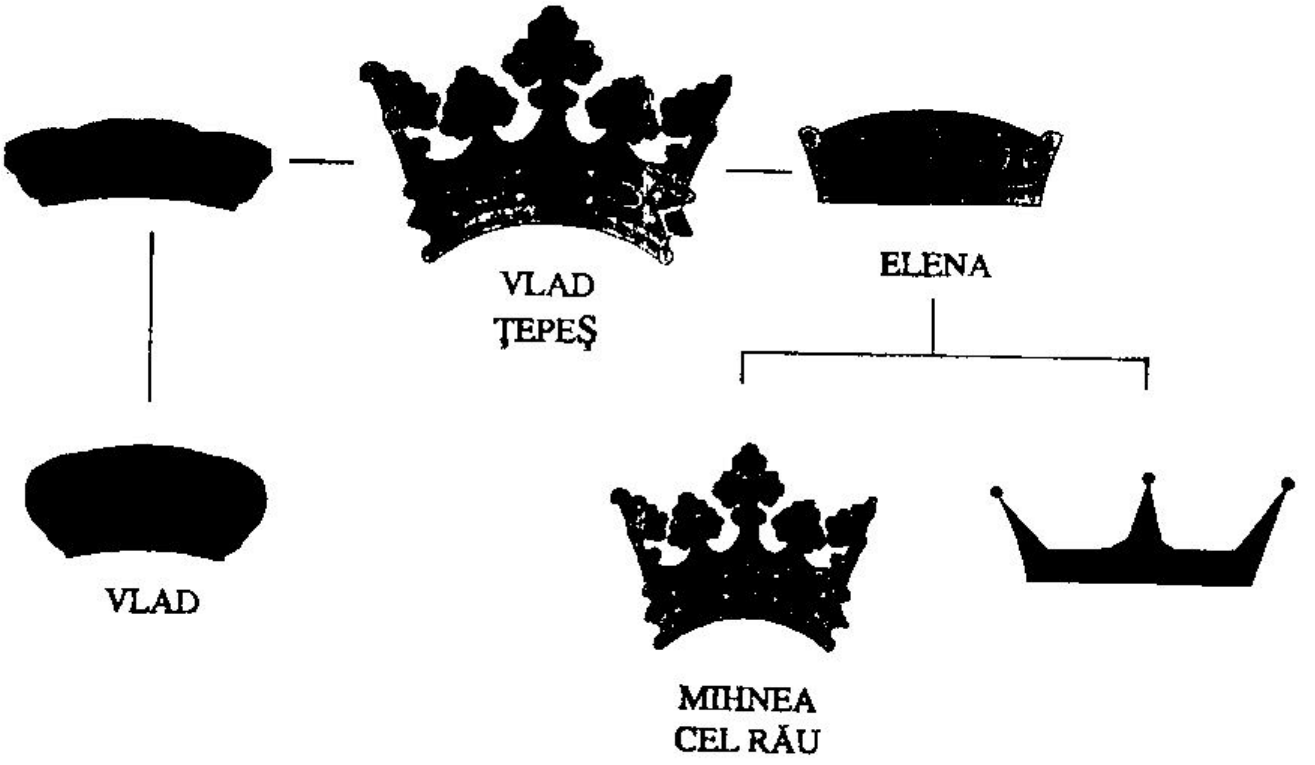
VLAD
ȚEPEȘ
ELENA
VLAD
MIHNEA
CEL RĂU

RADU
CEL FRUMOS

MARIA
DESPINA

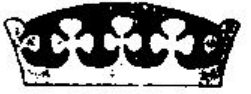

MARIA
VOICHIŢA

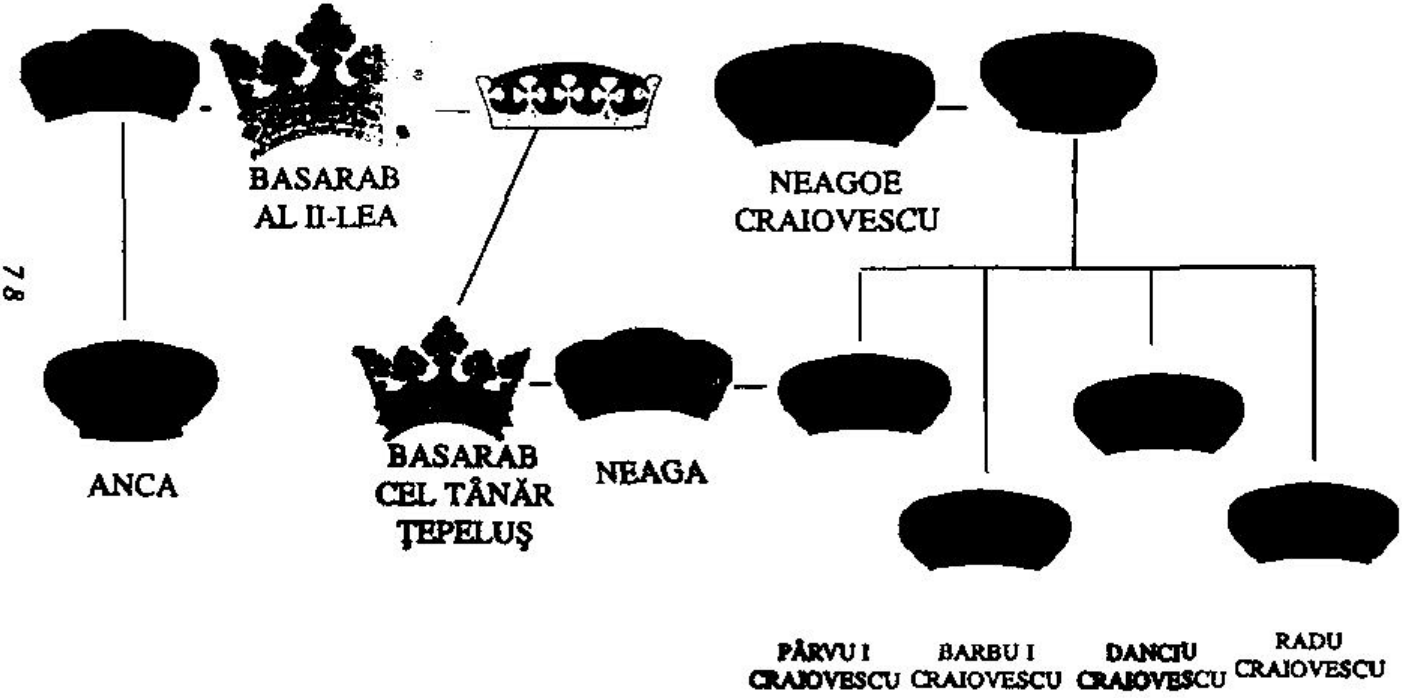
BASARAB
AL II-LEA
NEAGOE
CRAIOVESCU
ANCA
BASARAB
CEL TÂNĂR
ŢEPELUŞ
NEAGA
PÂRVU I
CRAIOVESCU
BARBU I
CRAIOVESCU
DANCIU
CRAIOVESCU
RADU
CRAIOVESCU

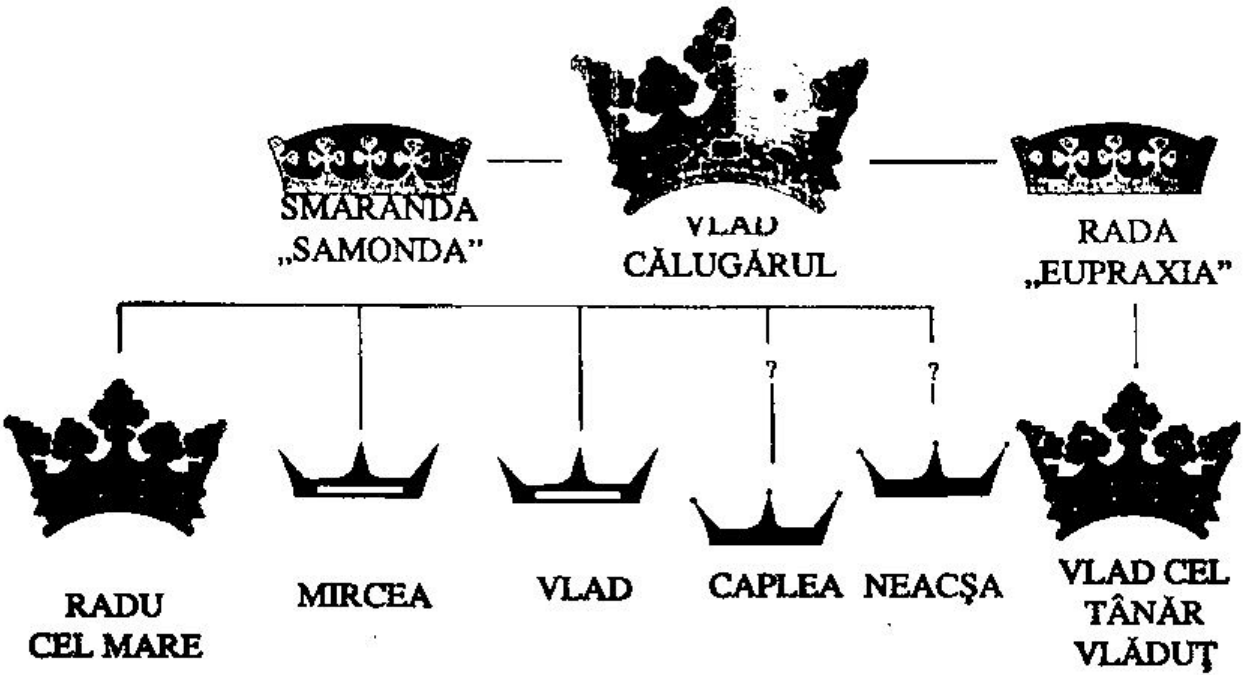
SMARANDA
„SAMONDA"
VLAD
CĂLUGĂRUL
RADA
„EUPRAXIA"
?
?
RADU
CEL MARE
MIRCEA
VLAD
CAPLEA
NEACŞA
VLAD CEL
TÂNĂR
VLĂDUŢ

RADU
CEL MARE
RADU DE LA
AFUMAȚI
RADU
BĂDICA
CÂRSTEA
MAICAN

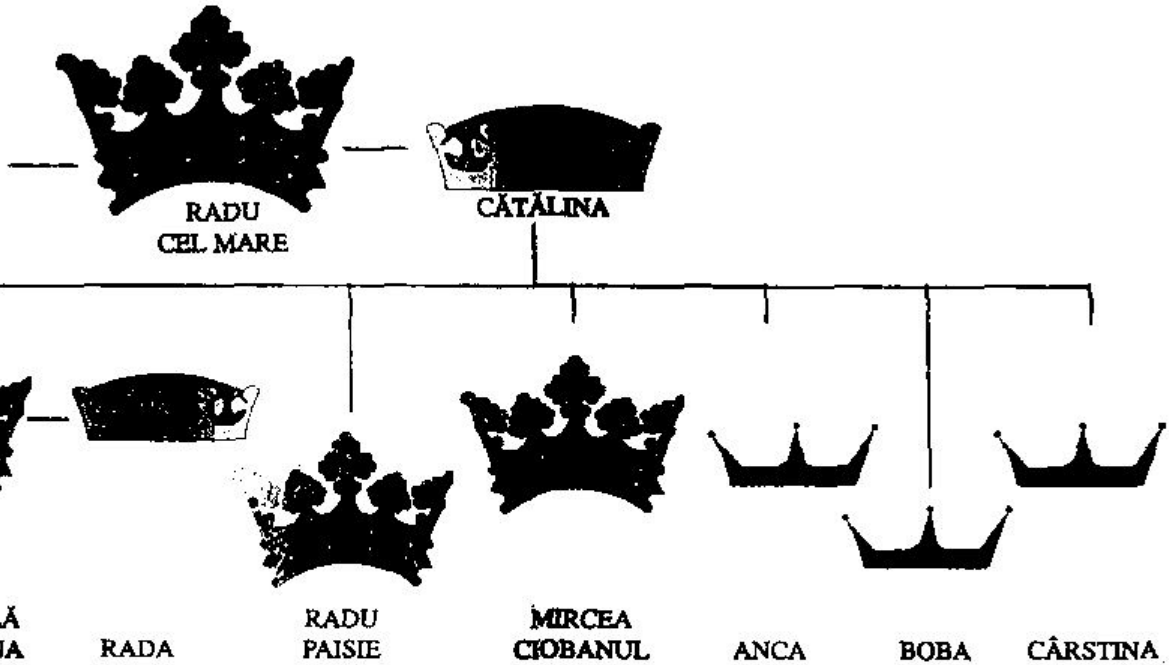
RADU
CEL MARE
CĂTĂLINA
VLAD VINTILĂ
DE LA SLATINA
RADA
RADU
PAISIE
MIRCEA
CIOBANUL
ANCA
BOBA
CÂRSTINA

SMARANDA
MIHNEA
CEL RĂU
VOICA
MIRCEA
RUXANDRA

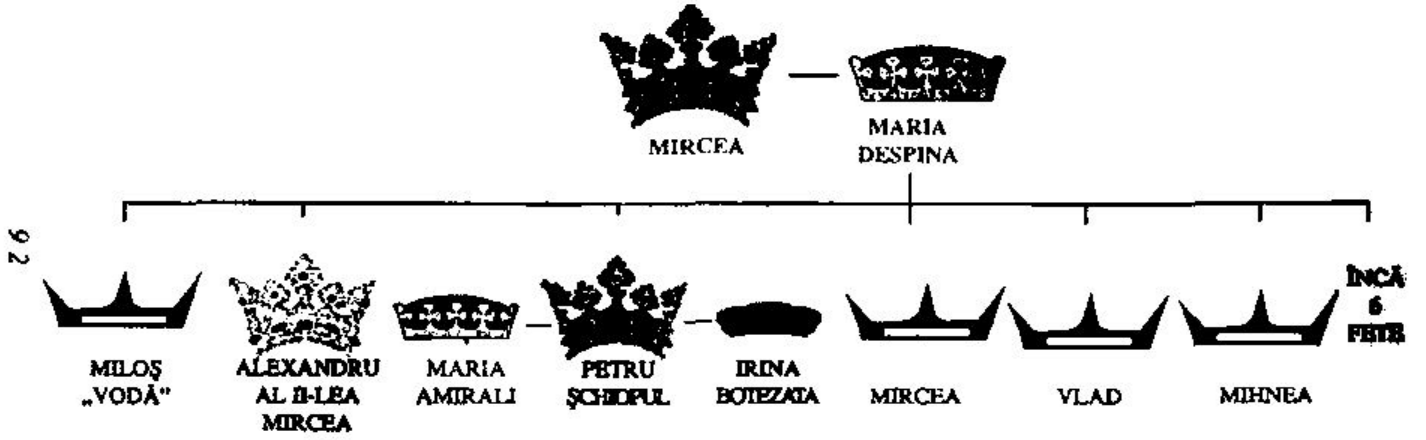
MIRCEA
MARIA DESPINA
MILOŞ „VODĂ"
ALEXANDRU AL II-LEA MIRCEA
MARIA AMIRALI
PETRU ŞCHIOPUL
IRINA BOIEZATA
MIRCEA
VLAD
MIHNEA
ÎNCĂ 6 FETE

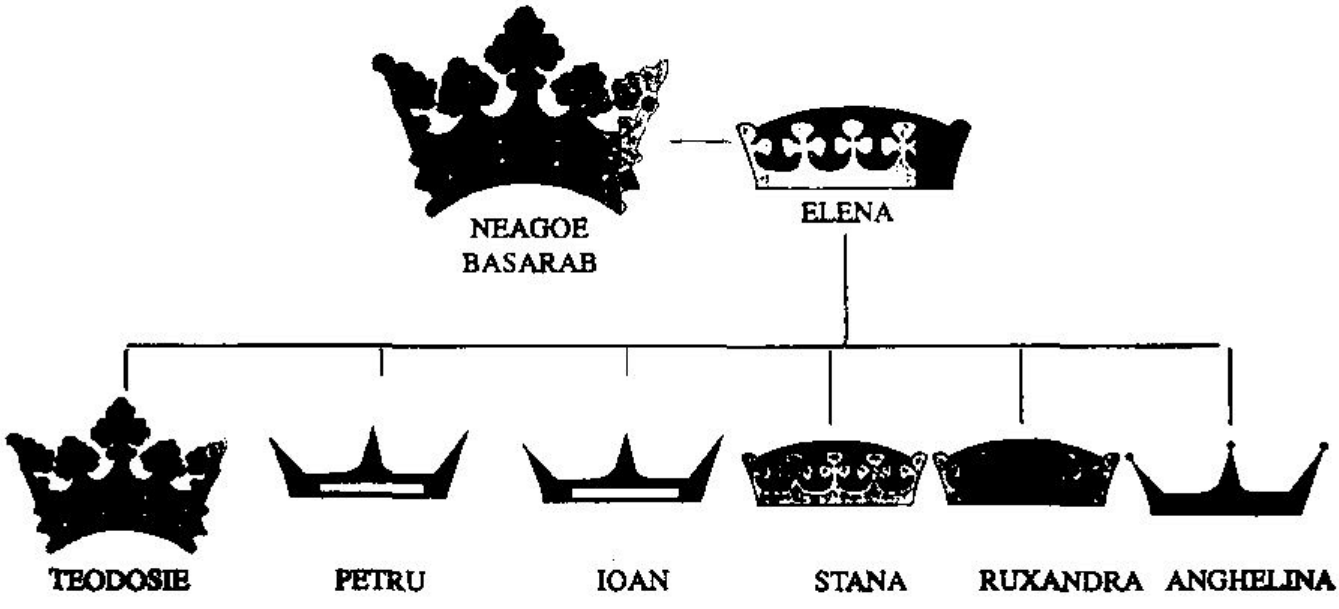
NEAGOE
BASARAB
ELENA
TEODOSIE
PETRU
IOAN
STANA
RUXANDRA
ANGHELINA

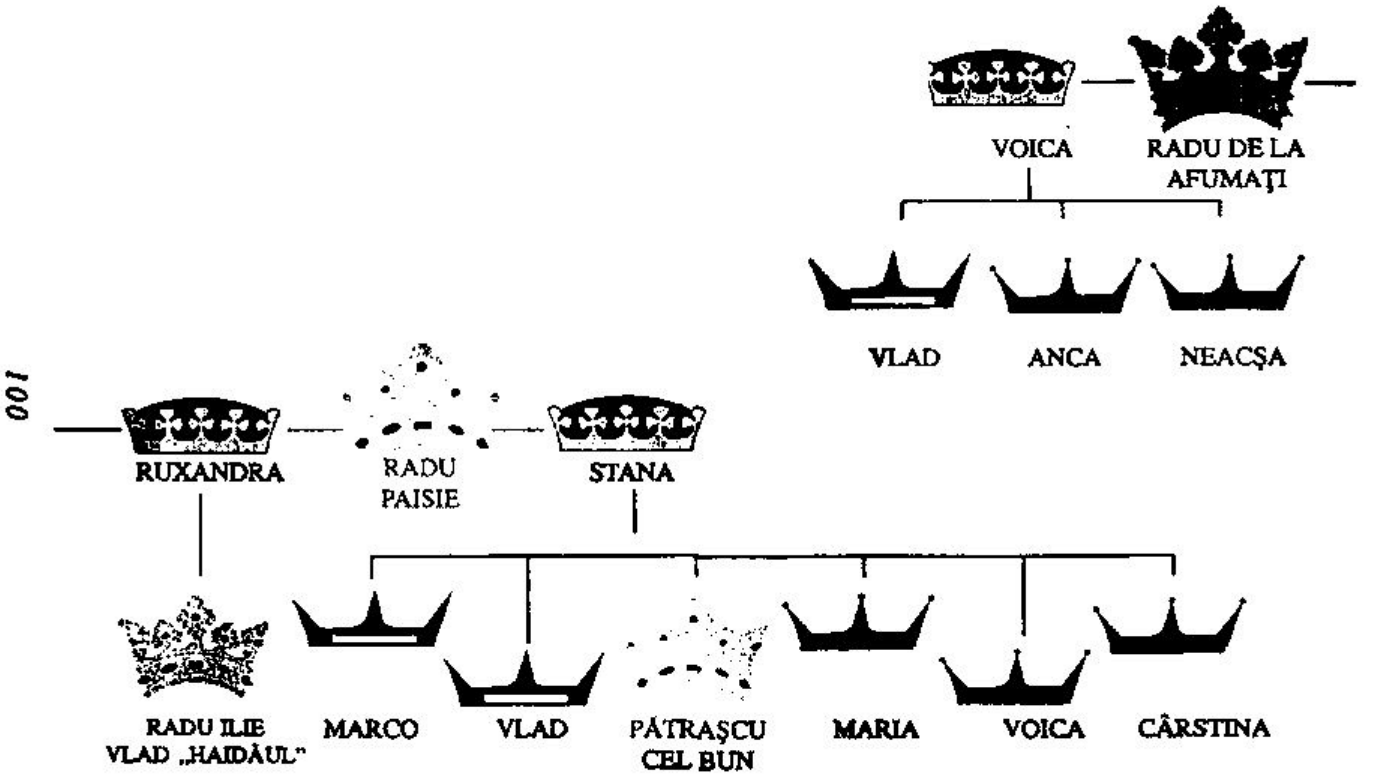
VOICA
RADU DE LA AFUMAŢI
VLAD
ANCA
NEACŞA
RUXANDRA
RADU PAISIE
STANA
RADU ILIE VLAD „HAIDĂUL"
MARCO
VLAD
PĂTRAŞCU CEL BUN
MARIA
VOICA
CÂRSTINA

VLADISLAV
AL III-LEA
MOISE
ANCA

VLADISLAV
AL III-LEA

MOISE

ANCA

VLAD CEL
TÂNĂR VLĂDUȚ

ANCA

VLAD
ÎNECATUL

ANA

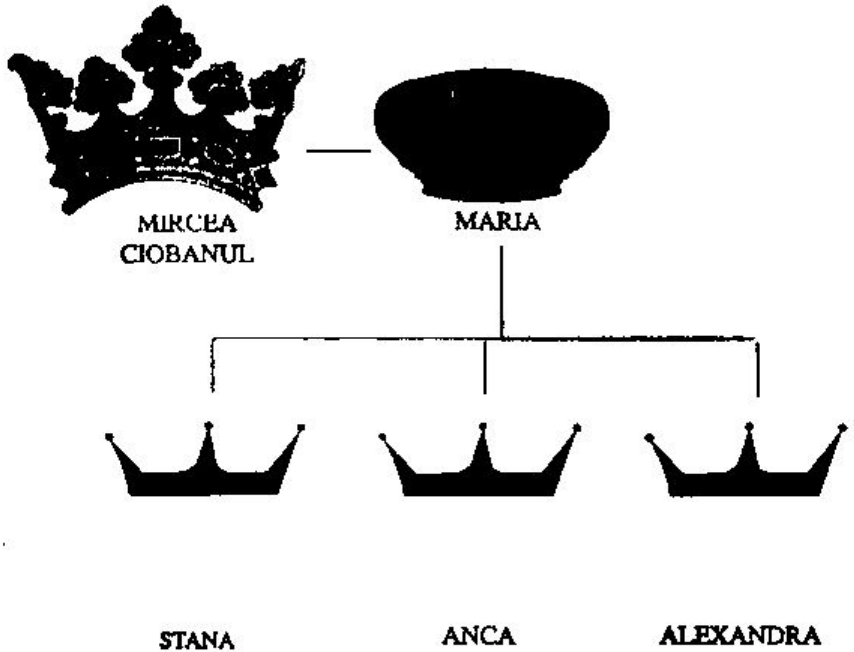
MIRCEA
CIOBANUL
MARIA
STANA
ANCA
ALEXANDRA

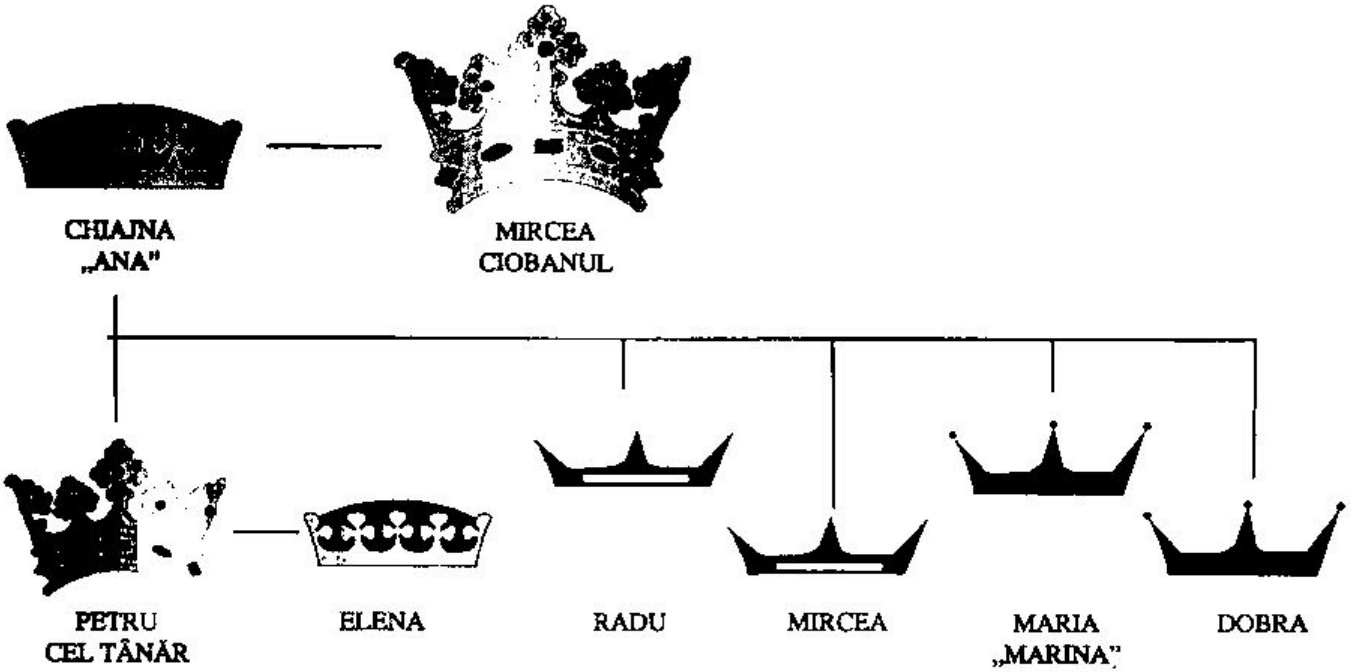
CHIAJNA
„ANA"
MIRCEA
CIOBANUL
PETRU
CEL TÂNĂR
ELENA
RADU
MIRCEA
MARIA
„MARINA"
DOBRA

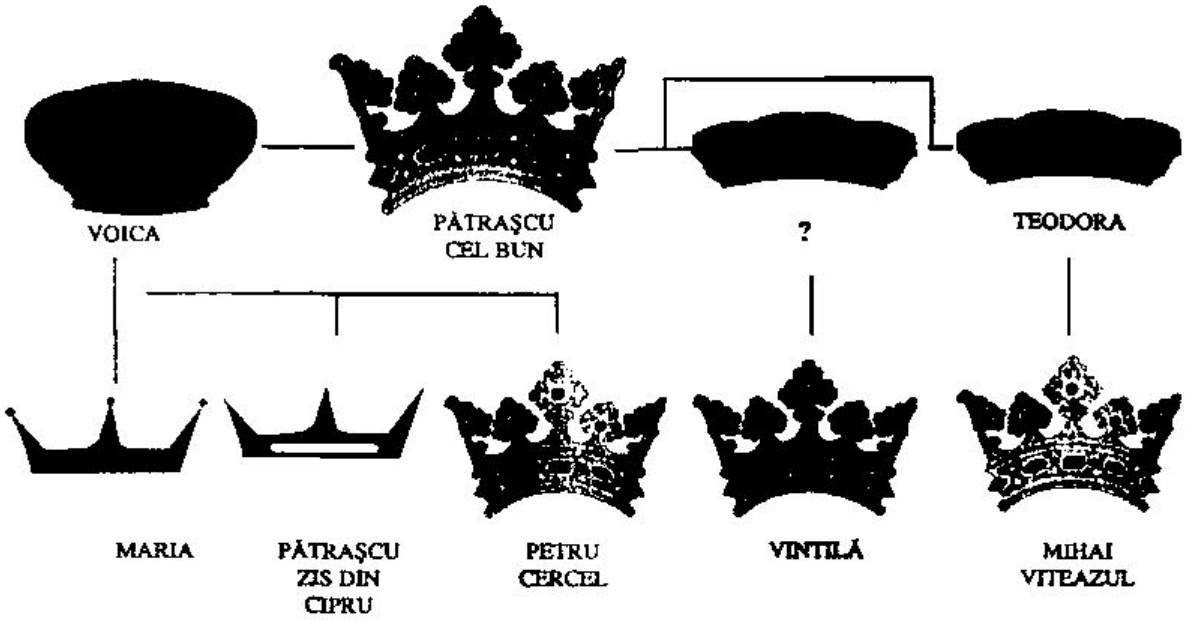
VOICA
PĂTRAȘCU CEL BUN
?
TEODORA
MARIA
PĂTRAȘCU ZIS DIN CIPRU
PETRU CERCEL
VINTILĂ
MIHAI VITEAZUL

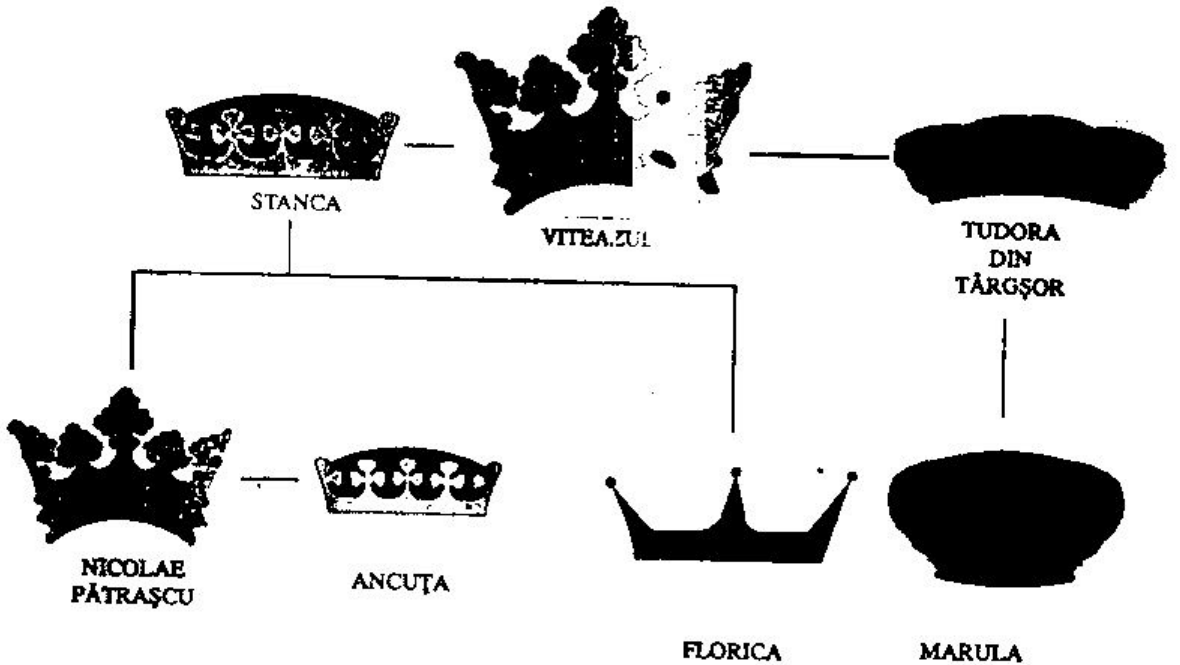
STANCA
VITEAZUL
TUDORA
DIN
TÂRGȘOR
NICOLAE
PĂTRAȘCU
ANCUȚA
FLORICA
MARULA